

ศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในประเทศไทย

สารนิพนธ์
ของ
สุนิดา พลังศักดิ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ
ตุลาคม 2549

ศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในประเทศไทย

บทคัดย่อ
ของ
สุนิดา พลังศักดิ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ
ตุลาคม 2549

สุนิดา พลังศักดิ์. (2549). ศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในประเทศไทย

สารนิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การจัดการ). กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ :รองศาสตราจารย์ดร.อ้อทิพย์ ราชฎณีนิยม.

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารในประเทศไทย และศักยภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการที่ทำการผลิตอาหารสัตว์ในแต่ละขนาดธุรกิจ โดยแบ่งขนาดธุรกิจออกเป็น 3 ขนาด ศึกษาแบบจำลองระบบเพชร และการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด เพื่ออธิบายศักยภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการแต่ละขนาด

ผลการศึกษารูปได้ดังนี้ เนื่องจากอุตสาหกรรมอาหารสัตว์เป็นอุตสาหกรรมเกษตรที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์เพื่อรองรับการขยายตัวของการเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศ ยังเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบภายในประเทศในสัดส่วนที่สูง จึงเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรของไทย ซึ่งวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตเป็นวัตถุดิบที่หาได้ทั่วทุกภาค ทำให้การผลิตอาหารสัตว์เป็นตลาดรองรับสินค้าเกษตรจากเกษตรกร และเป็นการสร้างงานให้กับแรงงานโดยรอบที่โรงงานอาหารสัตว์ตั้งอยู่ ย่อมส่งผลให้ผู้ประกอบการที่ทำการผลิตอาหารสัตว์ดำเนินงานในการผลิตอาหารสัตว์ได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีระดับศักยภาพในระดับสูงมีการดำเนินธุรกิจแบบครบวงจร ทำการผลิตเพื่อใช้ในฟาร์ม, การจัดจำหน่ายภายในประเทศ และการส่งออก ทั้งยังมีความพร้อมในการดำเนินงานทุกด้าน ในขณะที่ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมมีระดับศักยภาพค่อนข้างสูงและปานกลาง ทำการผลิตเพื่อใช้ในฟาร์มและการจัดจำหน่าย โดยรักษารฐานลูกค้าเดิมในเขตพื้นที่ ทำให้สามารถครองตลาดในเขตพื้นที่ได้ ทำให้สามารถแข่งขันในอุตสาหกรรมได้อย่างต่อเนื่องแต่เป็นเพียงส่วนน้อยในอุตสาหกรรม ซึ่งผู้ประกอบการขนาดใหญ่เป็นทั้งผู้นำราคาและครองส่วนแบ่งทางการตลาดสูงสุด จึงทำให้อุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีโครงสร้างทางการตลาดเป็นแบบตลาดผู้ขายน้อยราย สำหรับการแข่งขันจะใช้ทั้งการแข่งขันทางด้านราคาและการแข่งขันที่มีไร่ราคา โดยการแข่งขันทางด้านราคาขึ้นกับราคาวัตถุดิบที่ใช้และการให้ส่วนลดทางการค้าแก่ลูกค้า ส่วนการแข่งขันที่มีไร่ราคาจะใช้กลยุทธ์ทางการตลาดโดยเน้นส่วนประสมทางการตลาด เพื่อใช้สินค้าเกิดความแตกต่าง

จากผลการศึกษาทำให้ได้ข้อเสนอแนะว่า อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันมีผู้ประกอบการขนาดใหญ่เป็นผู้นำตลาดอาหารสัตว์ทั้งหมด ผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งย่อมมีผลต่อผู้ประกอบการขนาดกลางและผู้ประกอบการขนาดย่อม ดังนั้นผู้ประกอบการขนาดกลางและผู้ประกอบการขนาดย่อมจึงควรเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเพื่อให้เกิดการ

ประหยัดต่อขนาด ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตโดยรวมถึงผลิตภัณฑ์จากสัตว์ลดลง ซึ่งส่งผลให้
อุตสาหกรรมปศุสัตว์ขยายตัวและมีความพร้อมทางการแข่งขันในอุตสาหกรรม

COMPETTITIVE POTENTIAL OF ANIMAL FEED INDUSTRY IN THAILAND

AN ABSTRACT

BY

SUNIDA PALUNGSAK

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Economics degree in Managerial Economics
at Srinakharinwirot University

October 2006

Sunida Palungsak. (2006). *Competitive Potential of Animal Feed Industry in Thailand*

Master's Project, M.Econ. (Managerial Economics). Bangkok: Graduate School,
Srinakharinwirot University. Project Advisor: Assoc.Prof.Dr..Aotip Ratniyom

This research aims at studying an overview of a domestic feed mill industry and competitive potential of entrepreneurs who run this business in various sizes, categorized into 3 main sizes. This research covers a study with dynamic diamond and analysis of strength, weakness, opportunity and treats (SWOT analysis) to explain entrepreneurs' competitive potential.

The results indicate that the feed mill industry is one of agricultural industries playing significant rule in Thai economy. The competition in this industry is quite intense in line with the ongoing domestic feedstuff expansion. This industry also helps add values for Thai agricultural products as raw materials are local products and it also opens the market for agricultural products and brings more employment opportunities to the locals. There are various entrepreneurs doing this business, both big and small operators. Big operators having the higher level efficiency have potential to operate all businesses, including production for own uses, domestic sales and exports. Meanwhile, the SME entrepreneurs middle-high level efficiency mainly focus on production for own uses and domestic sales, while maintaining the existing local customer base. The SMEs entrepreneurs can hold some local market shares and continually compete in the industry. However, they play marginal roles in the industry as the market share is mainly controlled by big operators who are pricing leaders. As a result, the feed mill industry has a marketing structure combining with few sellers. There are both pricing and non- price competitions in the industry. The pricing competition depends largely on price of raw material and some discounts offered to customers; while the latter focus mainly on marketing strategies that emphasizes on marketing combination, causing goods diversification.

The research suggests that, as the leader in the industry, the big operators influence the SMEs entrepreneurs a lot. The SMEs should, therefore, develop their production efficiency in order to make economy of scale, resulting in lower

production cost. This will, eventually, help boost livestock industry and make it ready for competition in the industry.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อ้อทิพย์ ราษฎร์นิยม อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐกา ตันสกุล อาจารย์ประภาพร เพ็ญฟูสกุล กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ท่านทั้งสามได้เสียสละเวลาอันมีค่า เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และให้คำแนะนำที่ดีตลอดมา

นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา พี่ๆ เพื่อนๆ ที่ให้ความห่วงใย เป็นกำลังใจ รวมทั้งความช่วยเหลือต่างๆในการทำงานวิจัย

ทั้งนี้ขอขอบพระคุณผู้ประกอบการธุรกิจอาหารสัตว์ทุกท่านในการตอบแบบสอบถาม และเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ในการให้ข้อมูลในการทำวิจัย

คุณค่าและประโยชน์ของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ แต่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และอบรมสั่งสอนผู้วิจัยมาจนบัดนี้

สุนิดา พลังศักดิ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	7
ความสำคัญของการวิจัย.....	7
ขอบเขตการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	11
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
แบบจำลองระบบเพชร.....	13
ปัจจัยการผลิต.....	19
อุปสงค์.....	20
ทฤษฎีกลยุทธ์การตลาด.....	22
ทฤษฎีว่าด้วยโครงสร้างการตลาด.....	24
การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส ข้อจำกัด.....	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	31
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	31
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	32
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
4 สภาพทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์.....	46
ปริมาณความต้องการอาหารสัตว์ในประเทศ.....	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4(ต่อ) ผู้ผลิตและกำลังการผลิตในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์.....	50
ลักษณะอาหารสัตว์ที่ผู้ประกอบการผลิต.....	56
วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตอาหารสัตว์.....	57
โครงสร้างต้นทุนอาหารสัตว์.....	65
กระบวนการผลิตอาหารสัตว์.....	67
หลักเกณฑ์ทั่วไปว่าด้วยการผลิตอาหารสัตว์ที่ดี.....	70
5 การวิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์.....	75
การวิเคราะห์ศักยภาพผู้ประกอบการขนาดใหญ่.....	75
การวิเคราะห์ศักยภาพผู้ประกอบการขนาดกลาง.....	91
การวิเคราะห์ศักยภาพผู้ประกอบการขนาดย่อม.....	102
6 สรุปและข้อเสนอแนะ.....	113
สรุป.....	113
ข้อเสนอแนะ.....	124
บรรณานุกรม.....	126
ภาคผนวก.....	130
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	130
ภาคผนวก ข ระดับคะแนนจากแบบสอบถาม.....	139
อภิธานศัพท์.....	155
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	159

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ปริมาณความต้องการใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์ตั้งแต่ปี 2537-2546.....	4
2 ปริมาณปศุสัตว์ในประเทศตั้งแต่ปี 2537-2546.....	5
3 ปริมาณการใช้อาหารสัตว์ในประเทศตั้งแต่ปี 2537-2546.....	6
4 ส่วนแบ่งการครองตลาดของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์.....	6
5 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาอุตสาหกรรมอาหารสัตว์.....	8
6 จำนวนตัวอย่างและวิธีการรวบรวมข้อมูล.....	32
7 เกณฑ์การวัดศักยภาพทางการแข่งขัน.....	36
8 ระดับคะแนนจากแบบสอบถาม.....	37
9 การประมาณประชากรสัตว์และปริมาณความต้องการอาหารสัตว์ปี 2537-2546....	48
10 กำลังการผลิตรวมของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในปี 2537-2546.....	51
11 รายชื่อผู้ผลิตอาหารสัตว์ ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดย่อม.....	52
12 ปริมาณความต้องการปลาป่น สำหรับสัตว์แต่ละชนิด ปี2537-2546.....	62
13 ปริมาณความต้องการกากถั่วเหลือง สำหรับสัตว์แต่ละชนิด ปี 2537-2546.....	63
14 ปริมาณความต้องการข้าวโพด สำหรับสัตว์แต่ละชนิด ปี 2537-2546.....	64
15 โครงสร้างต้นทุนการผลิตอาหารสัตว์ของทั้งอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในปี2543.....	66
16 ระดับศักยภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการขนาดใหญ่.....	86
17 ระดับศักยภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการขนาดกลาง.....	98
18 ระดับศักยภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการขนาดย่อม.....	108
19 สรุปรวมผลศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์.....	114
20 สรุปการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด.....	119

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ดัดแปลงจากแบบจำลองระบบเพชรที่สมบูรณ์.....	11
2 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด.....	12
3 แบบจำลองระบบเพชร	14
4 แบบจำลองระบบเพชรที่สมบูรณ์.....	19

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

อุตสาหกรรมอาหารสัตว์เป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ จัดได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรของไทย เนื่องจากการผลิตอาหารสัตว์ต้องใช้วัตถุดิบภายในประเทศถึง ร้อยละ 70 ของปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต(สุรินทร์ มัทธนทวี. 2544:3) โดยในอดีตเกษตรกรใช้วัตถุดิบพื้นบ้านที่หาได้ง่าย เช่น รำ ปลายข้าว ข้าวโพด ปลาเบ็ด หรือปลาป่น แม้กระทั่งเศษข้าวอาหารที่เหลือ เพื่อใช้เลี้ยง ไก่ เป็ด สุกร โค เนื่องจากเป็นการเลี้ยงสัตว์เพื่อการบริโภคและการใช้งานภายในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ ต่อมาการขยายตัวของ การเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้นอย่างมาก สืบเนื่องจากความต้องการสัตว์เพื่อการบริโภคได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นตามจำนวนการเพิ่มขึ้นของประชากร จึงทำให้การใช้วัตถุดิบที่ใช้ผลิตเพื่อการค้ามีความเจริญเติบโตขึ้น วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตอาหารสัตว์ซึ่งได้แก่ ข้าวโพด ปลายข้าว กากถั่วเหลือง และปลาป่นเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตอาหารสัตว์ โดยปริมาณความต้องการใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์เหล่านี้พบว่า (ตาราง 1) แนวโน้มความต้องการใช้ปลาป่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอดในปี 2537-2539 และในปี 2540 เป็นต้นไป ความต้องการใช้ปลาป่นเริ่มลดลง สาเหตุมาจากปริมาณการผลิตปลาป่นในประเทศลดลง และในปี 2546 มีความต้องการใช้ปลาป่นเพิ่มขึ้นจากปีอื่นๆ ซึ่งจากอัตราการเปลี่ยนแปลงโดยเฉลี่ยของการใช้ปลาป่นในช่วงปี 2537-2546 พบว่ามีอัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.5 (สมาคมผู้ผลิตปลาป่นไทย. 2545) ในขณะที่กากถั่วเหลืองมีแนวโน้มปริมาณการใช้เพิ่มขึ้นในช่วงปี 2537 - 2546 คิดเป็นอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 18.84 เนื่องจากการผลิตอาหารสัตว์ทุกประเภทมีการใช้กากถั่วเหลืองเป็นส่วนประกอบและมีคุณค่าทางโภชนาการต่อสัตว์สูงจึงเป็นที่นิยม สำหรับปริมาณการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีแนวโน้มปริมาณความต้องการใช้เพิ่มขึ้นในปี 2537-2539 แต่ในช่วงปี 2540-2542 มีการใช้ลดลงและเพิ่มขึ้นตามลำดับ เนื่องจากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ผลิตในประเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศ ในช่วงปี 2543-2546 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีแนวโน้มปริมาณความต้องการใช้มากขึ้น เนื่องจากข้าวโพดเป็นวัตถุดิบหลักในอาหารสัตว์ทุกประเภทคิดเป็นอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 5.24 และแนวโน้มความต้องการใช้ปลายข้าวมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นและลดลงในช่วงปี 2537-2546 แต่ปริมาณความต้องการใช้คิดเป็นอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 3.34

อุตสาหกรรมอาหารสัตว์และกิจการปศุสัตว์จะเป็นตลาดรองรับสินค้าเกษตรเหล่านี้ เป็นจำนวนมากในแต่ละปีและจะส่งผลถึงการเพิ่มมูลค่าส่วนเพิ่มแก่สินค้าเกษตรเหล่านี้ด้วย นอกจากนี้ อาหารสัตว์ยังเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่สุดของกิจการปศุสัตว์กล่าวคืออาหารสัตว์เป็นปัจจัยการ

ผลิตของการเลี้ยงปลุสัตว์ที่มีมูลค่าร้อยละ 50 ถึง ร้อยละ 75 ของต้นทุนทั้งหมดในการเลี้ยงปลุสัตว์ (ธุรกิจอาหารสัตว์. 2544:10) ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงในกิจการอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ย่อมจะมีผลต่อการเลี้ยงปลุสัตว์เป็นอย่างมาก ทางด้านการส่งออกนั้นอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีส่วนในการช่วยส่งเสริมการส่งออกของประเทศด้วย อุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์เป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากอุตสาหกรรมอาหารสัตว์เป็นอุตสาหกรรมเกษตรที่มีความสำคัญต่อประเทศเป็นอย่างมากในการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ โดยสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ไก่ หมู และโค มีปริมาณความต้องการเพิ่มขึ้นมาก (ตาราง 2) พบว่าในช่วงปี 2537-2546 มีปริมาณไก่เพิ่มขึ้น คิดเป็นอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 8.32 ซึ่งไก่เป็นสัตว์เศรษฐกิจที่นิยมเลี้ยงเพื่อการค้า และให้ผลผลิตเร็ว ในขณะที่แนวโน้มปริมาณสุกรในประเทศในช่วงปี 2537-2542 มีปริมาณลดลง ในปี 2543 การเลี้ยงสุกรเริ่มขยายตัวอีกจนถึงปี 2546 แต่แนวโน้มปริมาณสุกรคิดเป็นอัตราการลดลงเฉลี่ยร้อยละ 0.27 การที่มีปริมาณสุกรลดลง อันเนื่องมาจากปริมาณการบริโภคสุกรในประเทศมีการเปลี่ยนแปลง (สถิติการปลุสัตว์. 2544) สำหรับแนวโน้มปริมาณโค ในปี 2537-2546 คิดเป็นอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ 5.99 เนื่องจากโคเป็นสัตว์เศรษฐกิจเป็นที่ต้องการทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณสัตว์และปริมาณความต้องการวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์จะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยปริมาณการใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์จะมีการเปลี่ยนแปลงตามการเลี้ยงสัตว์แต่ละชนิด เช่น ปลายข้าวจะเป็นวัตถุดิบหลักของอาหารสุกร ถ้าในปีใดปริมาณสุกรมากปริมาณการใช้ปลายข้าวในการผลิตอาหารสุกรในปีนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงตาม เช่น ในปี 2545 มีการเลี้ยงสุกรลดลง ทำให้ปริมาณการใช้ปลายข้าวลดลงด้วย

จากความสำคัญของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ พบว่าอุตสาหกรรมอาหารสัตว์เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ผลผลิตที่ผลิตได้เองในประเทศโดยที่ใช้ผลพลอยได้จากอุตสาหกรรมอื่น ทั้งที่มีผลกระทบการเชื่อมโยงไปข้างหน้า (Forward linkage Effect) จากการผลิตอาหารสัตว์ เช่น อุตสาหกรรมปลุสัตว์ อุตสาหกรรมฆ่าแหละไก่ และอุตสาหกรรมการผลิตอาหารจากเนื้อสัตว์ เป็นต้น และผลกระทบการเชื่อมโยงไปด้านหลัง (Backward linkage Effect) เช่น อุตสาหกรรมปลาป่น อุตสาหกรรมประมง กากถั่วเหลืองจากโรงงานสกัดน้ำมันพืช และปลายข้าวจากโรงงานสีข้าว ทั้งยังส่งผลต่อการขยายตัวของการเพาะปลูกสินค้าเกษตรหลายชนิดด้วยซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของอาหารสัตว์ ดังนั้นหากพิจารณาตัวเลขใน (ตาราง 3) จะพบว่าความต้องการวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตอาหารสัตว์มากขึ้น และปริมาณความต้องการสัตว์ในการบริโภคเพิ่มขึ้น ทำให้ความต้องการในการผลิตอาหารสัตว์สำเร็จรูปมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วย โดยปริมาณอาหารสัตว์ในประเทศ ในช่วงปี 2537-2546 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อัตราการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.72 จากเหตุผลข้างต้นเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีความสำคัญต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งทางด้านการเป็นผู้ผลิตวัตถุดิบสำคัญที่ใช้ในธุรกิจการ

เลี้ยงสัตว์ ซึ่งนับวันจะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการบริโภคทั้งภายในและภายนอกประเทศ และการเป็นแหล่งรองรับผลผลิตทางการเกษตร สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตรหลายชนิด ความสำคัญดังกล่าวอุตสาหกรรมอาหารสัตว์เป็นอุตสาหกรรมที่น่าสนใจศึกษาเพราะอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องหลากหลาย ผลกระทบซึ่งกันและกัน เป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีผู้ประกอบการให้ความสนใจในการประกอบธุรกิจทั้งที่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดย่อม ซึ่งผู้ประกอบการขนาดใหญ่จะเป็นผู้ที่ดำเนินธุรกิจในด้านนี้มาเป็นเวลานานและรู้สภาพของอุตสาหกรรมเป็นอย่างดี จึงมีความได้เปรียบกลุ่มธุรกิจขนาดอื่นๆ จากผลการศึกษาการครองส่วนแบ่งตลาดของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ (ตาราง 4) ผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีส่วนแบ่งการครองตลาดมากถึงร้อยละ 70 ของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ทั้งหมดที่เหลือ ร้อยละ 30 จะเป็นส่วนแบ่งการครองตลาดของผู้ประกอบการขนาดกลางและผู้ประกอบการขนาดย่อมทั้งในปัจจุบันผู้ประกอบการภายในอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันกันสูงในด้านการจัดการดำเนินงาน ด้านการตลาดไม่ว่าจะเป็นการแข่งขันในการรักษาและเพิ่มส่วนแบ่งตลาดของผู้ประกอบการรายเดิมในตลาด หรือเข้ามาของคู่แข่งรายใหม่ๆ พบว่าการแข่งขันในด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้แตกต่างจากผู้ประกอบการรายอื่นๆ โดยการปรับปรุงสูตรและวัตถุดิบ มีการผลิตที่ครบวงจร โดยธุรกิจขนาดใหญ่เป็นกลุ่มธุรกิจที่เป็นผู้นำในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ทางบริษัทมีแนวทางในการดำเนินธุรกิจเช่นใด ในการจัดการให้ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน และธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีการทำธุรกิจเช่นใดในการแข่งขันกันภายในตลาดอาหารสัตว์เพื่อความอยู่รอดในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ในการศึกษาธุรกิจทั้ง 3 ขนาด จะทำให้ทราบว่าศักยภาพในการแข่งขัน การดำเนินธุรกิจอาหารสัตว์เป็นเช่นใดของผู้ประกอบการแต่ละขนาดและมีศักยภาพการแข่งขันในระดับใด ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ประกอบการที่มีศักยภาพต่ำสามารถปรับปรุงธุรกิจของตนให้สามารถมีศักยภาพที่สูงขึ้นต่อไป และยังสามารถนำข้อมูลเหล่านี้มาช่วยประกอบการตัดสินใจในการวางแผนในการดำเนินธุรกิจต่อไปในทุกด้านให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ตาราง 1 ปริมาณความต้องการใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์ ระหว่างปี 2537-2546

(หน่วย: พันตัน)

ปี	ปลาป่น		กากถั่วเหลือง		ข้าวโพด		ปลายข้าว	
	ปริมาณ	%การเปลี่ยนแปลง	ปริมาณ	%การเปลี่ยนแปลง	ปริมาณ	%การเปลี่ยนแปลง	ปริมาณ	%การเปลี่ยนแปลง
2537	376.1	-	596.5	-	3,158.5	-	-	-
2538	525.2	39.6	1,082.1	81.4	3,907.2	23.7	594.3	-
2539	581	10.6	1182	9.2	4,307.8	10.2	624.6	5.09
2540	344.9	-40.6	1,605.3	35.8	4,180.6	-2.9	935	49
2541	357	3.5	1,665	3.7	4,502	7.68	808	-13.5
2542	269	-24.6	1,519	-8.7	4,327	-3.8	333.6	-58.7
2543	284.9	5.9	2,018.2	32.8	4,467.8	3.2	665.6	99.5
2544	287.6	0.94	2,035.8	0.8	4,473	0.1	641.9	-3.5
2545	200.8	-30.1	2,289.3	12.4	4,876.6	9.02	284.5	-55.6
2546	315.7	57.2	2,338.3	2.14	4,876.8	0	297.1	4.42
ค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลง		2.5		18.84		5.24		3.34

ที่มา: สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย

ตาราง 2 ปริมาณปศุสัตว์ในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2537- 2546

ปี	ไก่		สุกร		โค	
	(ล้านตัว)	%การเปลี่ยนแปลง	(ล้านตัว)	%การเปลี่ยนแปลง	(ตัว)	%การเปลี่ยนแปลง
2537	129.9	-	8.47	-	231,618	-
2538	111.64	-14.05	8.56	1.06	287,2447	24.10
2539	144.57	29.5	8.7	1.63	276,345	-3.86
2540	164.68	13.9	10.13	16.43	302,872	9.59
2541	155.32	-5.68	8.77	-13.42	295,423	-2.45
2542	168.63	8.5	7.42	-15.39	282,655	-4.32
2543	189.34	12.28	7.76	4.59	307,927	8.9
2544	214.97	13.53	8.203	5.6	343,679	11.6
2545	228.76	6.41	6.98	-14.90	358,440	4.29
2546	252.71	10.46	7.81	11.9	380,203	6.07
ค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลง		8.32		-0.27		5.99

ที่มา: กรมปศุสัตว์

ตาราง 3 ปริมาณอาหารสัตว์ในประเทศไทยตั้งแต่ปี 2537 – 2546

ปี	ปริมาณ (พันตัน)	ร้อยละการเปลี่ยนแปลง
2537	5,540	-
2538	6,103	10.16
2539	6,597	8.09
2540	6,745	2.24
2541	6,398	-5.14
2542	6,670	4.25
2543	8,727	30.83
2544	8,812	0.97
2545	9,408	6.76
2546	9,626	2.31
ค่าเฉลี่ยการเปลี่ยนแปลง		6.72

ที่มา: สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย

ตาราง 4 ส่วนแบ่งการครองตลาดของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

ส่วนแบ่งการครองตลาด	ร้อยละ
ผู้ประกอบการขนาดใหญ่	70*
ผู้ประกอบการขนาดกลาง ผู้ประกอบการขนาดย่อม	30
รวม	100

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. 2544

* สุรินทร์ มหัทธนนที. 2544. การวัดการกระจุกตัวของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ : 3

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในประเทศไทย ในเรื่อง ความต้องการอาหารสัตว์ ผู้ผลิตและกำลังการผลิต ลักษณะอาหารสัตว์ที่ทำการผลิต วัตถุประสงค์ในการผลิตอาหารสัตว์ กระบวนการผลิตอาหารสัตว์ ต้นทุนการผลิตอาหารสัตว์ และหลักเกณฑ์ทั่วไปว่าด้วยการผลิตอาหารสัตว์ที่ดี
2. เพื่อศึกษาศักยภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการที่ทำการผลิตอาหารสัตว์ในประเทศไทย โดยศึกษาถึงสภาพทางการแข่งขันของผู้ประกอบการอาหารสัตว์ในแต่ละขนาดธุรกิจ
3. เพื่อศึกษาการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดของผู้ประกอบการอาหารสัตว์ในธุรกิจแต่ละขนาด

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์

1. ภาครัฐบาลสามารถใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุนอุตสาหกรรมการผลิตอาหารสัตว์ในด้านๆ ได้แก่ วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการผลิตอาหารสัตว์ การตลาด ซึ่งส่งผลให้อุตสาหกรรมนี้ก้าวหน้าต่อไป
2. ภาคธุรกิจสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการประกอบธุรกิจ ทั้งในด้านการผลิต การตลาด เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจทำให้ทราบว่าศักยภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการที่ทำการผลิตอาหารสัตว์ทั้งที่มีอยู่เดิมและผู้ประกอบการที่จะเข้ามาใหม่ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ใช้ในการพัฒนาธุรกิจของตน ว่าในปัจจุบันการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างไรเพื่อให้สามารถดำเนินกิจการต่อไปให้ทันกับการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในขณะนี้ และการขยายตัวของอุตสาหกรรมโดยรวม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาลักษณะทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ จะใช้ข้อมูล ทฤษฎีรูปแบบรายปีในการเก็บข้อมูล ตั้งแต่ปี 2537-2546 ทำการศึกษาอุตสาหกรรมที่ผลิตอาหารสัตว์เพื่อใช้เลี้ยงสัตว์เฉพาะ สุกร ไก่ โค เท่านั้น ทั้งที่เป็นหัวอาหารซึ่งนำไปผสมวัตถุดิบเพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์และอาหารสัตว์ผสมสำเร็จรูปสามารถนำไปเลี้ยงสัตว์ได้ทันที เฉพาะอาหารสัตว์ที่ผลิตขึ้นเพื่อจำหน่ายและเพื่อใช้เลี้ยงสัตว์ในฟาร์มของบริษัทผู้ผลิตอาหารสัตว์เอง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ บริษัทผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในการศึกษานี้ได้เก็บรวบรวมจากเอกสารที่บริษัทยื่นต่อทางราชการและเอกสารอ้างอิงอื่นๆ จำนวนทั้งสิ้น 56 บริษัท

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2538:93) การแบ่งขนาดธุรกิจ โดยแบ่งออกเป็น 3 ขนาด แบ่งเป็นผู้ประกอบการขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดย่อม บริษัทที่นำมาเป็นตัวอย่างในการศึกษาเป็นบริษัทที่มีสินทรัพย์มากที่สุดในลำดับที่ 1 2 และ 3 ของผู้ประกอบการขนาดใหญ่และผู้ประกอบการขนาดย่อม สำหรับผู้ประกอบการขนาดกลางใช้ตัวอย่างที่เป็นบริษัทที่มีสินทรัพย์เพียงลำดับที่ 1 และ 2 ซึ่งบริษัทที่นำมาเป็นตัวอย่างเป็นตัวแทนของบริษัทแต่ละขนาดในการศึกษาเพื่อแสดงศักยภาพทางการแข่งขันของผู้ประกอบการอาหารสัตว์ในประเทศไทย โดยผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้จัดการฝ่ายอาหารสัตว์ เจ้าของกิจการธุรกิจอาหารสัตว์ ดังแสดงใน (ตาราง 5)

ตาราง 5 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

ประเภท	ประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง		
		ธุรกิจขนาดใหญ่	ธุรกิจขนาดกลาง	ธุรกิจขนาดย่อม
ผู้ประกอบการขนาดใหญ่	26	3	-	-
ผู้ประกอบการขนาดกลาง	9	-	2	-
ผู้ประกอบการขนาดย่อม	21	-	-	3
รวม	56	3	2	3

เกณฑ์การแบ่งขนาดธุรกิจตามการแบ่ง (สสว.) ดังแสดง ภูมิฐานศัพท์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ศักยภาพการแข่งขัน (Competitive Potential)** หมายถึง การแข่งขันของบริษัทในการดำเนินธุรกิจ การดำเนินงานที่ทำให้บริษัทสามารถอยู่ในธุรกิจนี้ โดยดูจากปัจจัย 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ เช่น เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต, เงื่อนไขด้านอุปสงค์, อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและเกี่ยวพันกัน, กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขันของธุรกิจ

2. **อาหารสัตว์ (Feed Animal)** หมายถึง อาหารเพื่อใช้เลี้ยงสัตว์ ที่เป็นหัวอาหารไปผสมกับส่วนที่เป็นอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรต เช่น ข้าวโพด รำ ปลายข้าว ฯลฯ อีกต่อหนึ่ง หรือ ถ้าเป็นอาหารสัตว์ผสมสำเร็จรูปสามารถนำไปเลี้ยงสัตว์ได้ทันที

3. **เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต (Factor Condition)** หมายถึง ความสามารถในการเพิ่มปัจจัยการผลิตที่ตนมีอยู่ให้ก้าวหน้าพัฒนาต่อไป เช่น การผลิต กำลังการผลิต วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ความสามารถแรงงาน เงินทุน เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม

4. **เงื่อนไขด้านอุปสงค์ (Demand Condition)** หมายถึง ความสามารถในการทำกำไร การเพิ่มยอดขาย การเพิ่มส่วนแบ่งตลาด และการขยายการดำเนินงาน

5. **อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและเกี่ยวพันกัน (Relate and Supporting Industries)** หมายถึง ความสัมพันธ์ที่กระหว่างธุรกิจและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ผลิตวัตถุดิบ สถาบันการเงิน สมาคม และการรวมกลุ่มภายในธุรกิจเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

6. **กลยุทธ์ (Strategy)** หมายถึง วิธีการที่ธุรกิจคิดหรือสร้างสรรค์ขึ้น เพื่อให้เพิ่มความสามารถทางการแข่งขัน ทั้งการแข่งขันทางด้านราคา การแข่งขันที่ไม่ใช่ราคา

7. **โครงสร้างตลาด (Market Structure)** หมายถึง ลักษณะตลาดโดยพิจารณาจาก จำนวนผู้ผลิต การครองส่วนแบ่งการตลาดภายในอุตสาหกรรม

8. **สภาพการแข่งขันของธุรกิจ (Rivalry)** หมายถึง สถานการณ์ที่บริษัทดำเนินอยู่ในปัจจุบัน และคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

7. **จุดแข็ง (Strength)** หมายถึง ข้อได้เปรียบ หรือจุดเด่นภายในธุรกิจในเรื่อง เงินทุน แรงงาน เทคโนโลยีในการผลิต วัตถุดิบ ราคา ผลผลิตภัณฑ์ การตลาด แนวโน้มการขยายธุรกิจ

8. **จุดอ่อน (Weakness)** หมายถึง ข้อเสียเปรียบที่ธุรกิจเผชิญอยู่ในเรื่อง เงินทุน แรงงาน เทคโนโลยีในการผลิต วัตถุดิบ ราคา ผลผลิตภัณฑ์ การตลาด แนวโน้มการขยายธุรกิจที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้น

9. **โอกาส (Opportunity)** หมายถึง ปัจจัยภายนอกที่มีผลทางบวกต่อการดำเนินการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับธุรกิจพิจารณาในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สภาพการแข่งขัน วัฒนธรรม และกฎหมาย

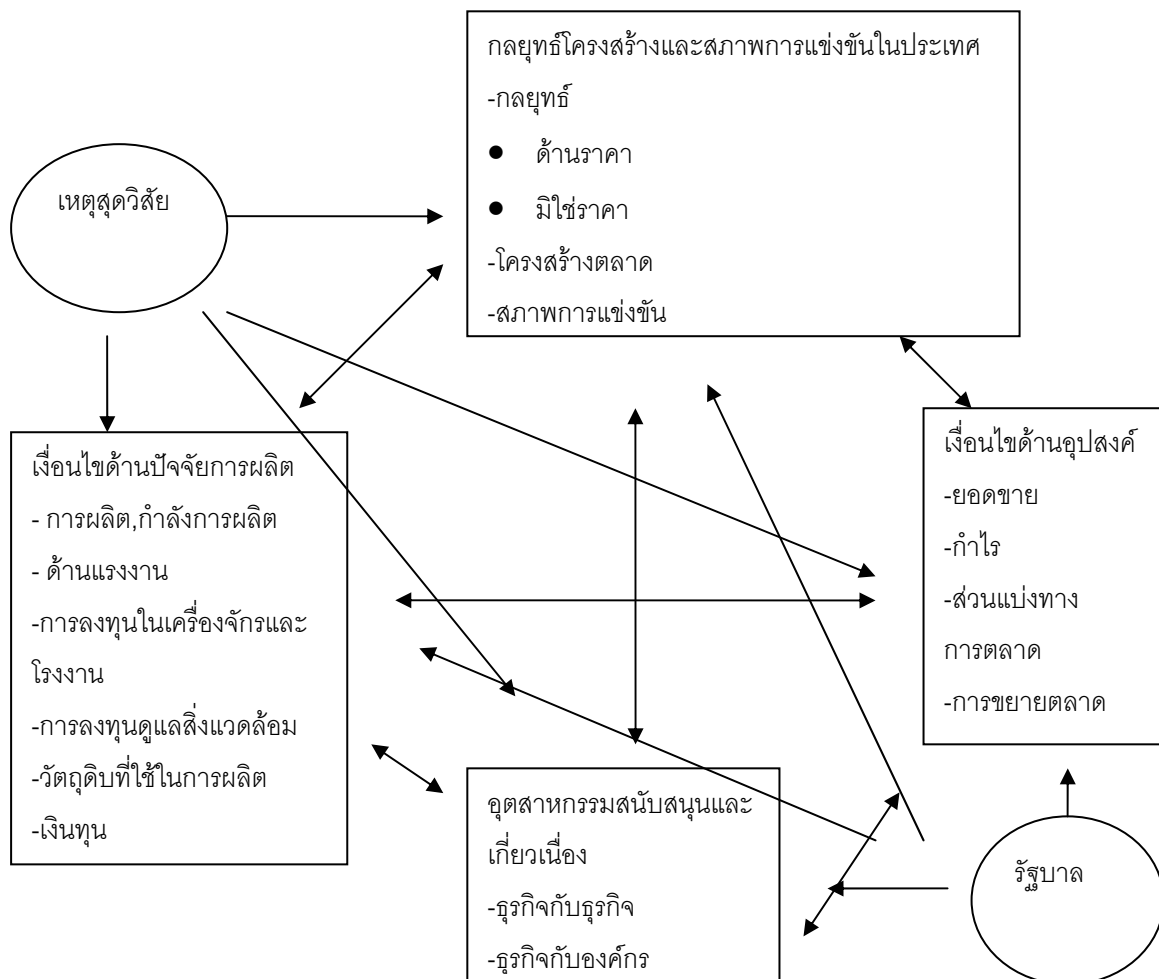
10. **อุปสรรค หรือ ข้อจำกัด (Threat)** หมายถึง ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อในทางลบ ก่อให้เกิดความเสียหายพิจารณาในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สภาพการแข่งขัน วัฒนธรรม และ กฎหมายที่ธุรกิจควรหลีกเลี่ยง

11. **เหตุสุดวิสัย** หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหรือเหตุการณ์ที่เกิดโดยมิได้คาดการณ์มาก่อน ล่วงหน้า เมื่อเกิดขึ้นแล้วจะส่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรม

12. **รัฐบาล** หมายถึง มาตรฐานสากลที่ใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ และมาตรการของ รัฐบาลทั้งที่เป็นนโยบายของรัฐบาลที่ส่งผลต่อธุรกิจอาหารสัตว์

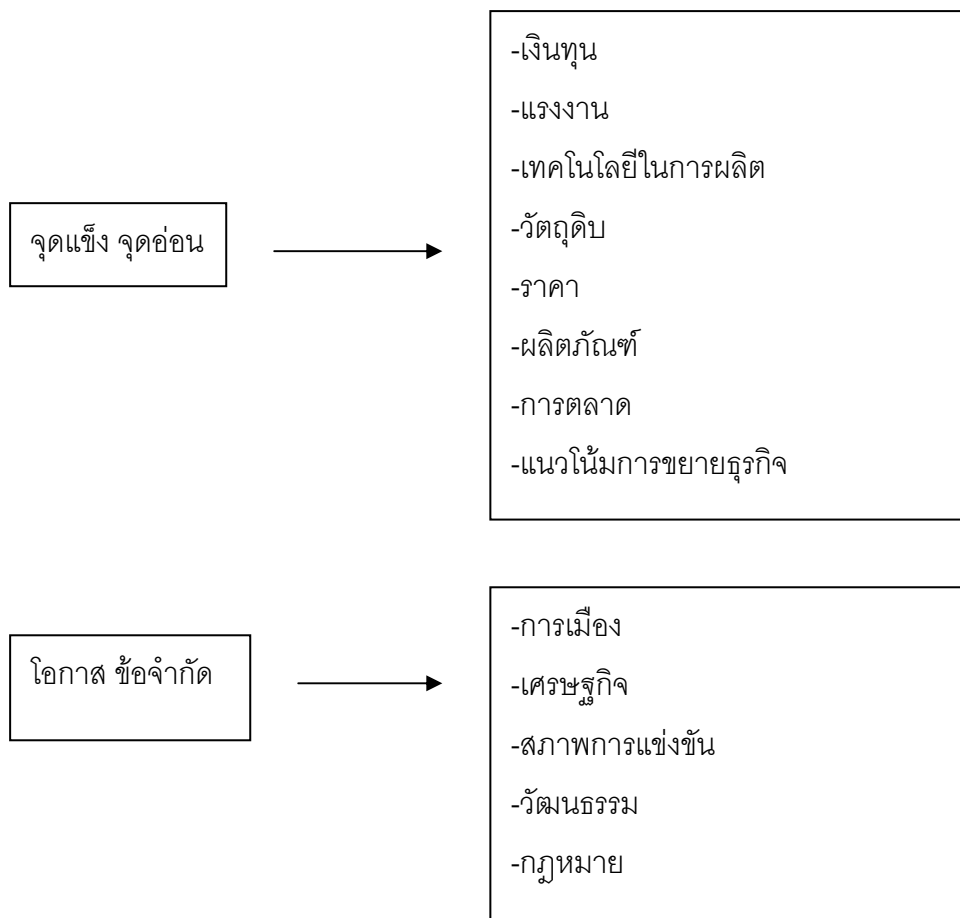
กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. วิเคราะห์จากแบบจำลองระบบเพชร

ภาพประกอบ 1 ดัดแปลงจากแบบจำลองระบบเพชรที่สมบูรณ์

2.การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด

ภาพประกอบ 2 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอเป็นหัวข้อ ดังนี้

1. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 แบบจำลองระบบเพชร (Dynamic Diamond)
- 1.2 ปัจจัยการผลิต (Factors of production)
- 1.3 อุปสงค์ (Demand)
- 1.4 กลยุทธ์ทางการตลาด (Marketing Steategy)
- 1.5 โครงสร้างตลาด (Market Structure)
- 1.6 การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และข้อจำกัด (SWOT ANALYSIS)

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

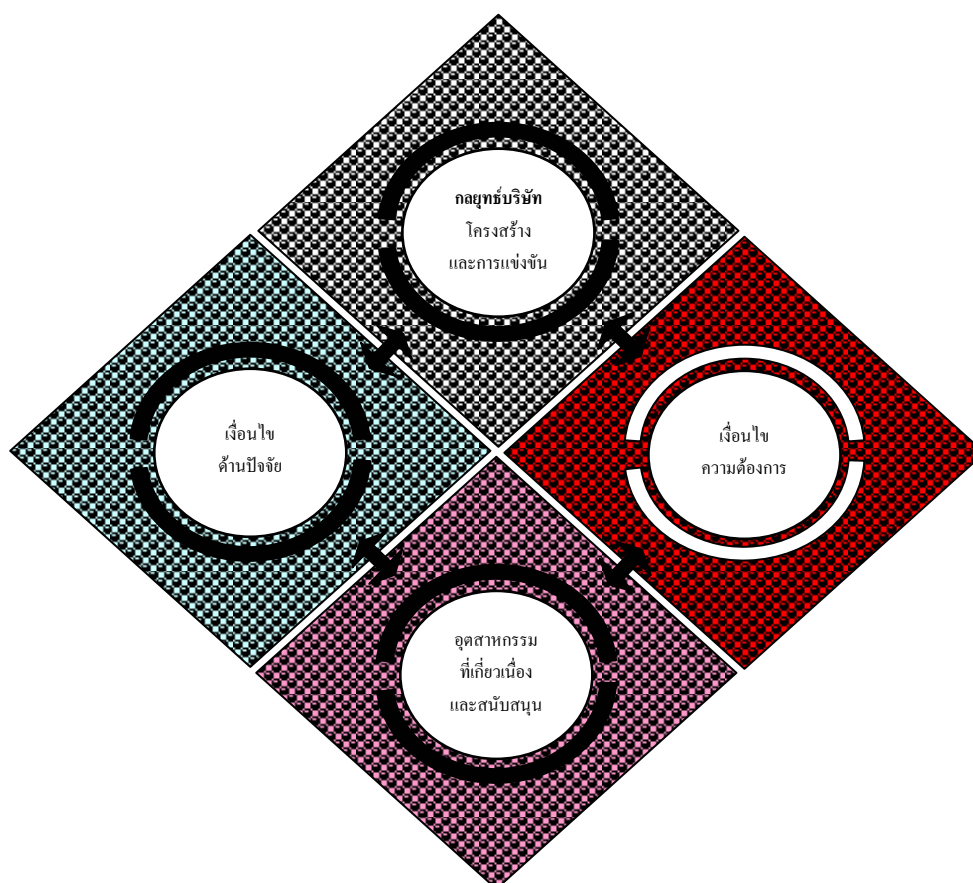
ในการศึกษาศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.1แบบจำลองระบบเพชร(DYNAMIC DIAMOND)

การรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายวิสาหกิจไม่ใช่เพื่อเป้าหมายของแต่ละบริษัท แต่เป็นวิธีการเพิ่มความสามารภในการแข่งขันของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของเครือข่ายวิสาหกิจจะต้องวิเคราะห์จากคุณภาพของปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อให้บริษัทต่างๆ ในเครือข่ายวิสาหกิจนั้นเพิ่มผลผลิตได้อย่างต่อเนื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพของวิสาหกิจขึ้นอยู่กับการยกระดับกลยุทธ์ของบริษัทและคุณภาพสิ่งแวดล้อมของธุรกิจระดับชาติไปพร้อมๆ กัน Michael E.portor ได้ใช้ Dynamic Diamond (Competitive Advantage Of Nation .1990) เป็นกรอบความคิดในการสร้างความสามารภในการแข่งขัน ปัจจัยแวดล้อม 4 ด้านที่กำหนดความได้เปรียบเชิงแข่งขัน ได้แก่ (Thaicoon. 2001:116-117)

- 1.เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต (Factor Conditions)
- 2.เงื่อนไขด้านอุปสงค์ (Demand Conditions)
- 3.อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกัน (Related and Supporting Industries)
4. กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขันของธุรกิจ (Firm Strategy ,Structure and Rivalry)

โดยความสัมพันธ์ของปัจจัยแวดล้อมทั้ง 4 ด้านจะมีผลสนับสนุนซึ่งกันและกัน (ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์. 2548:8-13) ซึ่งชี้ให้เห็นถึงปัจจัยแห่งความได้เปรียบของอุตสาหกรรมในประเทศต่างๆว่าเกิดจากอะไร หากจะสร้างชาติให้มีความสามารถในการแข่งขันต้องมีเงื่อนไขทั้งสี่ประการในแบบจำลองระบบเพชร ดังภาพ

ภาพประกอบ 3 แบบจำลองระบบเพชร

1.เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต (Factor Conditions)

เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต ซึ่งก็คือ ตำแหน่งของประเทศในด้านปัจจัยการผลิต เช่น ทักษะ กำลังแรงงานหรือโครงสร้างพื้นฐาน ที่จำเป็นต่อการแข่งขันในอุตสาหกรรม ความสามารถของชาติในการเปลี่ยนทรัพยากรพื้นฐาน ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรอื่นที่ทำให้เกิดความได้เปรียบ

ปัจจัยการผลิตสามารถแบ่งลำดับขั้นได้เป็น ปัจจัยการผลิตทั่วไป และปัจจัยการผลิตเฉพาะทาง โคนปัจจัยทั่วไป หมายถึง ระบบถนน แหล่งเงินทุนประเภทหนี้ บุคลากรระดับปริญญาตรี หรือต่ำกว่า ที่ไม่จำกัดว่าต้องใช้กับอุตสาหกรรมใดโดยเฉพาะ ปัจจัยเฉพาะทางหมายถึง บุคลากรที่ได้รับการศึกษาหรือการฝึกอบรมเฉพาะทางซึ่งมักเป็นการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี โครงสร้าง

พื้นฐานสำหรับจุดมุ่งหมายพิเศษเฉพาะทาง และวิทยาการความรู้ขั้นสูงที่ใช้ได้เฉพาะทาง เป็นต้น ปัจจัยเฉพาะทางเหล่านี้ใช้ได้กับบางอุตสาหกรรมเท่านั้น

ปัจจัยทั่วไปมักเป็นบ่อเกิดแห่งข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันที่ต่ำ ในขณะที่ปัจจัยเฉพาะทางมักเป็นบ่อเกิดแห่งข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันที่สูง ปัจจัยเฉพาะทางก่อให้เกิดนวัตกรรมได้มากกว่าปัจจัยทั่วไปในการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันหรือข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันของประเทศและบริษัท ดังนั้นจึงต้องยกระดับและเพิ่มจำนวนปัจจัยการผลิตอย่างไม่หยุดยั้ง จากปัจจัยทั่วไปสู่ปัจจัยเฉพาะทาง นอกจากนี้มาตรฐานในการแบ่งระหว่างปัจจัยทั่วไปกับปัจจัยเฉพาะทางก็ยกสูงขึ้นไปเรื่อยๆไป พร้อมกับความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ปัจจัยเฉพาะทางสำหรับปัจจุบันจะกลายเป็นปัจจัยทั่วไปในอนาคต

ในบางกรณีข้อได้เปรียบด้านปัจจัยการผลิตก็เกิดจากข้อเสียเปรียบด้านปัจจัยการผลิตได้ ผลก็คือจะช่วยสร้างแรงกดดันให้เกิดนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหา ส่งผลให้เทคโนโลยีที่มักจะชักนำไปสู่ข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน ดังนั้น จึงไม่ใช่ความอุดมสมบูรณ์แห่งปัจจัยการผลิต แต่เป็นความขาดแคลนและแรงกดดันที่เป็นเหตุปัจจัยที่แท้จริงของข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันที่ยั่งยืน อีกทั้งข้อเสียเปรียบด้านปัจจัยการผลิตนั้นๆ เกิดขึ้นในประเทศนั้นก่อนประเทศอื่นๆ สิ่งนี้ทำให้ประเทศแรกที่พัฒนาข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันขึ้นมาเพื่อแก้ไขข้อเสียเปรียบด้านปัจจัยการผลิต

2. เงื่อนไขด้านอุปสงค์ (Demand Conditions)

เงื่อนไขด้านอุปสงค์ คือ ความต้องการต่อผลิตภัณฑ์และบริการสำหรับตลาดภายในประเทศ ปริมาณและระดับความต้องการของผู้บริโภคต่อสินค้าของอุตสาหกรรม กำลังการผลิตของบริษัท, ปริมาณความต้องการของตลาด, ทั้งในประเทศและต่างประเทศ อุปสงค์ในประเทศมีผลต่อรูปแบบที่บริษัทต่างๆ มองและตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อ ประเทศจะมีข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันในอุตสาหกรรมหรือส่วนของอุตสาหกรรมที่อุปสงค์ในประเทศให้รูปแบบแห่งความต้องการของผู้ซื้อที่ชัดเจนกว่าหรือก่อนประเทศอื่น นอกจากนั้นประเทศจะมีข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันในอุตสาหกรรมหรือส่วนของอุตสาหกรรมที่ผู้ซื้อในประเทศกดดันให้บริษัทต่างๆ ในประเทศที่มีนวัตกรรมเร็วกว่าเพื่อให้ได้ข้อได้เปรียบทางการแข่งขันสูงกว่าประเทศอื่นๆ ข้อแตกต่างระหว่างลักษณะของอุปสงค์ในประเทศของประเทศต่างๆ จะก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างประเทศในด้านข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันของประเทศ ดังนั้น สามารถแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการอยู่ใกล้กับผู้ซื้อรายที่สำคัญต่อการเสริมสร้างรักษาข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันของบริษัทและของประเทศ อุปสงค์ในประเทศมีลักษณะ 3 ข้อ ที่สำคัญต่อการส่งเสริมและรักษาข้อได้เปรียบทางการแข่งขันของประเทศ คือ

2.1 ส่วนผสมของอุปสงค์ในประเทศ ในอุตสาหกรรมเดียวกันตลาดบางส่วนมีอุปสงค์ในประเทศที่คล้ายคลึงกับตลาดโลก ในขณะที่ตลาดบางส่วนในประเทศก็มีที่แตกต่างกับตลาดโลกมาก

บริษัทหรือผู้ประกอบการผลิตจึงมักจะมีข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันระหว่างประเทศในตลาดส่วนที่คล้ายคลึงกับอุปสงค์โลก ถ้าตลาดส่วนนั้นเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากต่อตลาดในประเทศของอุตสาหกรรม และมีความสำคัญมากกว่าตลาดส่วนเดียวกันของอุตสาหกรรมนั้นในประเทศอื่นๆ

2.2 ผู้ซื้อที่รู้จัก ผู้ซื้อที่รู้จักในสินค้าหรือบริการใด ก็ตั้งมาตรฐานไว้สูงเวลาเลือกซื้อสินค้าหรือบริการนั้น ซึ่งเท่ากับเป็นแรงกดดันให้บริษัทต้องพัฒนาข้อได้เปรียบด้านการแข่งขัน ดังนั้นประเทศจะมีข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันในอุตสาหกรรมที่มีผู้ซื้อในประเทศที่รู้จักกว่าผู้ซื้อในต่างประเทศ คำว่า ผู้ซื้อ ณ ที่นี้ หมายถึง ทั้งผู้อุปโภคบริโภค ช่องทางการจัดจำหน่ายหรือผู้ซื้อที่เป็นบริษัท สถาบัน องค์กร หน่วยงานต่างๆ

2.3 อุปสงค์ในประเทศเกิดขึ้นก่อนประเทศอื่นๆ อุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองอุปสงค์ในประเทศจะได้เปรียบด้านการแข่งขันระหว่างประเทศ ถ้าอุปสงค์ต่อสินค้าหรือบริการนั้นเกิดขึ้นในประเทศนั้นก่อนประเทศอื่นๆ ในบางกรณีผู้ซื้อในประเทศที่รู้จักกว่าผู้ซื้อในต่างประเทศก็อาจก่อให้เกิดอุปสงค์ในประเทศล่วงหน้าและล้ำหน้าอุปสงค์ในต่างประเทศ ในทางตรงกันข้ามถ้าอุปสงค์ในประเทศเกิดขึ้นแล้วก็เกิดขึ้นเฉพาะในประเทศนั้นโดยไม่กลายเป็นอุปสงค์สากล อุตสาหกรรมในประเทศสำหรับอุปสงค์นั้นก็เสียเปรียบด้านการแข่งขันระหว่างประเทศหรือถ้าอุปสงค์ในประเทศตอบสนองอย่างล่าช้าต่อความต้องการใหม่ที่เป็นสากล ประเทศนั้นก็เสียเปรียบด้านการแข่งขันระหว่างประเทศในอุตสาหกรรมนั้น

ทั้งนี้ ขนาดของอุปสงค์ในประเทศมีความสำคัญมาก คือ ตลาดใหญ่มีโอกาสสูงกว่าตลาดเล็กที่จะลดต้นทุนต่อหน่วยที่เกิดจากการผลิตครั้งละมากๆ (Economies of scale) หรือ ที่จะลดต้นทุนต่อหน่วยที่เกิดจากการสะสมความชำนาญที่ได้จากการผลิตหลายครั้ง (Learning Curve) แต่ขนาดของอุปสงค์ในประเทศอาจไม่สำคัญในบางกรณีถ้าประเทศเล็กที่อุปสงค์ในประเทศขนาดเล็กเกินไป อาจเพิ่มขนาดของอุปสงค์ด้านการส่งออก อย่างไรก็ตาม ตลาดใหญ่มีความสำคัญและจะช่วยส่งเสริมให้เกิดข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันของประเทศ

3. อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกัน (Related and Supporting Industries)

อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกัน ซึ่งก็คือการดำรง หรือ สูญสลายของอุตสาหกรรมสนับสนุนหรือที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำเป็นต่อการแข่งขันระดับสากล การที่ประเทศมีอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนที่มีข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันระหว่างประเทศมีประโยชน์ในการก่อให้เกิดข้อได้เปรียบทางการแข่งขันระหว่างประเทศของอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนนั้นมีความเกี่ยวข้องด้านการผลิต ทั้งนี้มาจากสาเหตุปัจจัย 3 ประการ ได้แก่

1. ช่องทางที่รวดเร็วมีประสิทธิภาพและบางครั้งมีสิทธิพิเศษมากกว่าผู้อื่นในต่างประเทศในการเข้าถึงวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนที่ดีที่สุด

2.ความร่วมมือกันอยู่ตลอดเวลาระหว่างบริษัทผู้ใช้กับบริษัทผู้ผลิตวัตถุดิบชิ้นส่วน หรือเครื่องจักร

3.ความร่วมมือกันอยู่ตลอดเวลาในกระบวนการนวัตกรรม และกระบวนการยกระดับและเพิ่มจำนวนบ่อเกิดแห่งข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันในระบบคุณค่าโลกของทั้งบริษัทและซัพพลายเออร์ การที่ทั้งสองฝ่ายร่วมมือกันแก้ปัญหาหรือแลกเปลี่ยนการวิจัยและพัฒนาจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นได้อย่างรวดเร็วขึ้น

ประเทศใดประเทศหนึ่งไม่จำเป็นต้องมีข้อได้เปรียบทางการแข่งขันครบสำหรับทุกอุตสาหกรรม สันนิษฐานของอุตสาหกรรมหนึ่งเพื่อให้อุตสาหกรรมนั้นมีข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันวัตถุดิบหรือชิ้นส่วนที่สามารถซื้อหามาได้จากต่างประเทศจะไม่สำคัญมากนักต่อข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันของประเทศ และถ้าอุตสาหกรรมสันนิษฐานอุตสาหกรรมหนึ่งตั้งอยู่ในประเทศเดียวกัน จะมีโอกาสสูงที่จะประสบความสำเร็จระหว่างประเทศในอุตสาหกรรมนั้น และมีความได้เปรียบทางการแข่งขันระหว่างประเทศกับอุตสาหกรรมที่ล้วนเป็นอุตสาหกรรมสนับสนุนต่ออุตสาหกรรมนั้นในประเทศอื่น ๆ

4. กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน (Firm Strategy, Structure and Rivalry)

กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน คือ สภาพการก่อตั้ง จัดระเบียบและการบริหารบริษัท รวมไปถึงสภาพการแข่งขันภายในอุตสาหกรรมด้วย โครงสร้างและการแข่งขัน ความสำเร็จของธุรกิจ การสนับสนุนของภาครัฐบาล ประเทศมักจะประสบความสำเร็จระหว่างประเทศในอุตสาหกรรมที่มีบ่อเกิดแห่งข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันที่สอดคล้องกับระบบการจัดการ อันหมายถึง การเลือกใช้ยุทธศาสตร์และโครงสร้างของบริษัทที่สะท้อนลักษณะเฉพาะทางนวัตกรรมของประเทศนั้น เช่น ประเทศเยอรมนีมีพื้นฐานทางเทคโนโลยีระดับสูง ชักนำสู่การผลิตสินค้าที่ต้องใช้เทคโนโลยีมากเป็นพิเศษ หรือสินค้าที่ต้องอาศัยการผลิตที่แม่นยำมาก จึงประสบความสำเร็จในอุตสาหกรรมรถยนต์ เคมี เครื่องจักรที่สลับซับซ้อน เป็นต้น

ส่วนสภาพการแข่งขันระหว่างประเทศจะเป็นตัวกำหนดตัวหนึ่งในระบบเพชรโดยการแข่งขันที่รุนแรงของอุตสาหกรรมในประเทศ จะทำให้อุตสาหกรรมนั้นประสบความสำเร็จระหว่างประเทศในระดับที่สูงมาก เนื่องจากจะเกิดแรงกดดันกันและกันให้มีการพัฒนาและนวัตกรรม ซึ่งการแข่งขันในประเทศที่เข้มข้นมักจะกดดันให้เกิดการส่งออกเพื่อแสวงหาตลาดเพิ่มเติม เพื่อก่อให้เกิดความได้เปรียบด้านต้นทุนที่ลดลงเมื่อมีการผลิตครั้งละมากๆ

กระบวนการแข่งขันข้างต้นจะทวีคูณประโยชน์ขึ้นอีกมาก ถ้าผู้แข่งขันในอุตสาหกรรมเดียวกันไม่อยู่กระจัดกระจายทั่วประเทศ แต่กระจุกตัวอยู่ในบริเวณหรือเมืองเดียวกันและเปิดตลาดในประเทศโดยไม่กีดกันการนำเข้าอย่างสมบูรณ์ อาจทดแทนการขาดแคลนสภาพทางการแข่งขันในประเทศที่เข้มข้นได้บ้างสำหรับประเทศเล็กๆ และจำนวนผู้แข่งขันเพียงอย่างเดียวไม่ก่อให้เกิดประโยชน์

จุดสำคัญ คือ คุณภาพของการแข่งขันต้องเข้มข้นด้วย เพราะสภาพการแข่งขันในประเทศที่เข้มข้นถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่ล้ำค่าของประเทศ

การพัฒนาประสิทธิภาพของประเทศขึ้นอยู่กับการยกระดับกลยุทธ์ของบริษัทและคุณภาพของสิ่งแวดล้อมทางธุรกิจระดับชาติไปพร้อมๆกับ นอกจากนี้ตัวกำหนดทั้งสิ้นในระบบเพชรแล้ว ยังมีปัจจัยภายนอกที่มีบทบาทต่อปัจจัยที่มีผลต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศอีก 2 ประการ คือ

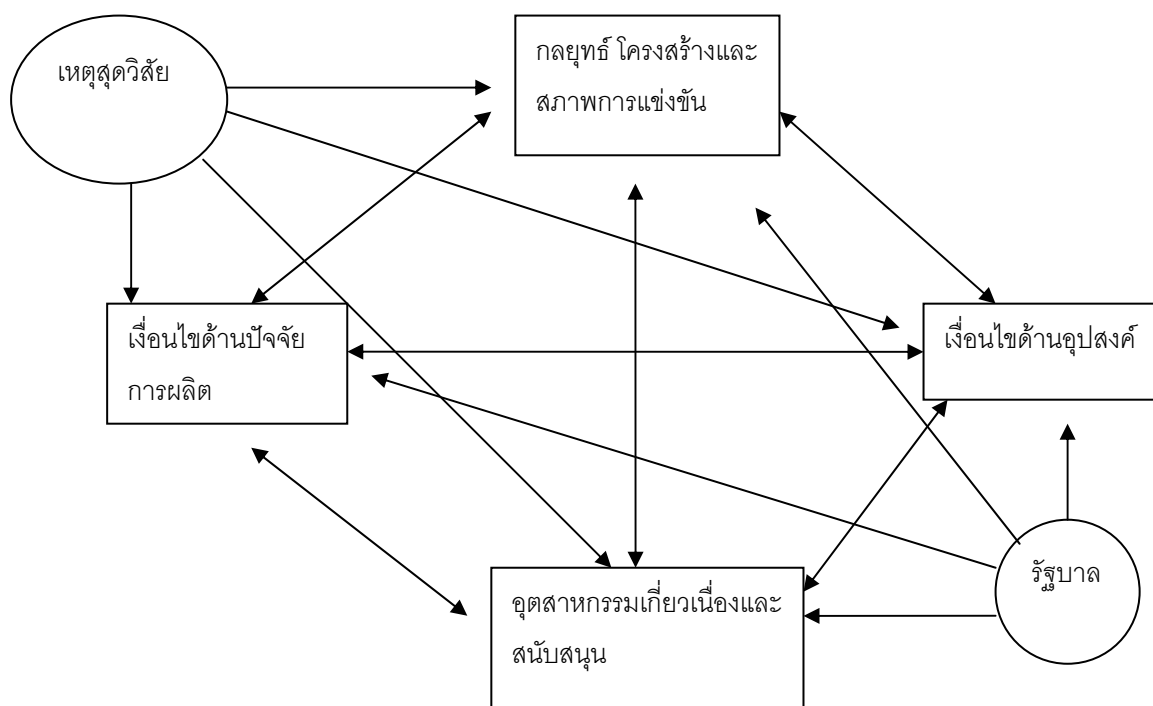
เหตุสุดวิสัย หมายถึง การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของบริษัทต่างๆ ในอุตสาหกรรม เช่น สิ่งประดิษฐ์ใหม่ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีครั้งสำคัญ (เทคโนโลยีชีวภาพไมโครอิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ) การเปลี่ยนแปลงทางราคาปัจจัยการผลิตที่สำคัญ (วิกฤตการณ์น้ำมัน ฯลฯ) การเปลี่ยนแปลงทางการตลาดการเงินโลกหรืออัตราแลกเปลี่ยนครั้งสำคัญการเพิ่มขึ้นมากอย่างกะทันหันของอุปสงค์โลก หรืออุปสงค์ในแถบหนึ่งของโลก การตัดสินใจทางการเมืองโดยรัฐบาลประเทศอื่น สงคราม เป็นต้น

เหตุสุดวิสัยมีความสำคัญต่อการกำหนดข้อได้เปรียบทางการแข่งขันของประเทศเพราะเหตุสุดวิสัยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างอุตสาหกรรมในระบบเพชร หรือในปัจจัยที่มีผลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันของอุตสาหกรรม เหตุสุดวิสัยอาจบดบังข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันของผู้แข่งขันรายเดิมได้ ในขณะที่เหตุสุดวิสัยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างอุตสาหกรรมในระบบเพชรหรือในปัจจัยที่กำหนดความได้เปรียบด้านการแข่งขันของอุตสาหกรรม ประเทศที่มีระบบเพชรที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนั้น

รัฐบาล เป็นสถาบันที่มีผลต่อและพร้อมๆกับได้รับจากตัวกำหนดทั้งสิ้นที่เป็นผลทางบวกและผลทางลบ ดังเช่น ปัจจัยการผลิตในประเทศได้รับผลกระทบจากนโยบายรัฐด้านตลาดหลักทรัพย์ ด้านการศึกษา ด้านเงินช่วยเหลือจากรัฐบาล เป็นต้น อุปสงค์ในประเทศได้รับผลกระทบจากนโยบายรัฐบาลด้านมาตรฐานสินค้า และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้ซื้อ ผู้บริโภค รวมทั้งรัฐบาลยังเป็นผู้ซื้อรายใหญ่ของสินค้าและบริการหลายๆ ชนิด อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องในประเทศ ได้รับผลกระทบจากนโยบายด้านการโฆษณาและด้านอื่นๆ ยุทธการ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขันในประเทศของบริษัท ได้รับผลกระทบจากนโยบายรัฐด้านภาษี ด้านป้องกันการผูกขาด เป็นต้น

รัฐบาลสามารถส่งเสริมหรือขัดขวางการเสริมสร้างรักษาข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันของประเทศ แต่รัฐบาลไม่มีความสามารถที่จะสร้างข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันของประเทศได้เองโดยตรง การสร้างข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันของประเทศเป็นบทบาทของภาคธุรกิจเอกชน

การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของเครือข่ายวิสาหกิจ โดยพิจารณาทั้งปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก แสดงดังภาพ

ภาพประกอบ 4 แบบจำลองระบบเพชรที่สมบูรณ์

กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความสามารถทางการแข่งขันโดยแบบจำลองระบบเพชรนี้ จะถูกใช้ในเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลปฐมภูมิ เพื่อใช้ในการศึกษาคั้งนี้

1.2 ปัจจัยการผลิต (factors of production)

คำว่า “ทรัพยากรการผลิต” (productive resources) หมายถึง ทรัพยากรที่นำมาผลิตสินค้าและบริการ เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ปัจจัยการผลิต (factors of production) แบ่งเป็น 4 ประเภท คือ ที่ดิน (land) แรงงาน (labor) ทุน (capital) และผู้ประกอบการ (entrepreneur)

(วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. 2537:22)

1.ที่ดิน (land) ได้แก่ ที่ดินรวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ เช่น ป่าไม้ แร่ธาตุ สัตว์น้ำ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ปริมาณน้ำฝน และสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติต่าง ๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้มีอยู่ตามธรรมชาติ มนุษย์สร้างขึ้นไม่ได้ แต่สามารถปรับปรุงคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติได้บ้าง เช่น ปรับปรุงที่ดินให้อุดมสมบูรณ์ขึ้น เป็นต้น ผลตอบแทนจากการใช้ที่ดินเรียกว่า ค่าเช่า (rent)

2.แรงงาน (labor) เป็นทรัพยากรมนุษย์ (human resource) ได้แก่สติปัญญา ความรู้ ความคิด แรงกายและแรงใจที่มนุษย์ทุ่มเทให้แก่การผลิตสินค้าและบริการ (แรงงานสัตว์ไม่ถือเป็นปัจจัยการผลิตประเภทแรงงาน แต่ถือเป็นทุน) โดยทั่วไปมีการแบ่งแรงงานเป็น 3 ประเภท คือ แรงงานฝีมือ เช่น นักวิทยาศาสตร์ นักวิชาการ วิศวกร และแพทย์ เป็นต้น แรงงานกึ่งฝีมือ เช่น ช่างไม้ ช่างเทคนิค พนักงานเสมียน คนคุมเครื่องจักรในโรงงาน เป็นต้น และแรงงานไร้ฝีมือ เช่น กรรมกรแบกหาม นักการภารโรง คนยาม เป็นต้น ผลตอบแทนของแรงงานเรียกว่า ค่าจ้างและเงินเดือน (wage and salary)

3.ทุน (capital) คือ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อให้ใช้ร่วมกับปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการ ทุนหรือสินค้าทุน (capital goods) แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ สิ่งก่อสร้าง (construction) และอุปกรณ์การผลิต (equipment)

การลงทุน (investment) หมายถึงการใช้จ่ายลงทุนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การผลิตสินค้าและบริการในอนาคตเพิ่มขึ้น

ส่วนเงินลงทุน (money capital) นั้นนักเศรษฐศาสตร์ถือว่าเป็นเพียงสื่อกลางให้เกิดสินทรัพย์ประเภททุนสินทรัพย์ประเภททุนย่อมสะท้อนความเป็นจริงทางเศรษฐกิจยิ่งกว่าจำนวนเงิน ดังนั้น สินค้าทุนจึงมีความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจมากกว่าเงินทุน แต่เนื่องจากการวัดผลตอบแทนจากปัจจัยทุนโดยตรงมีความยุ่งยาก เราจึงใช้ผลตอบแทนของเงินทุน อันได้แก่ ดอกเบี้ย (interest) เป็นผลตอบแทนของปัจจัยทุนด้วย

4.ผู้ประกอบการ (entrepreneur) คือ ผู้ทำหน้าที่รวบรวมปัจจัยการผลิต 3 ประเภท ที่กล่าวมาข้างต้นเพื่อทำการผลิตสินค้าและบริการ ค่าตอบแทนของผู้ประกอบการเรียกว่า กำไร (profit)

1.3 อุปสงค์ (DEMAND)

“อุปสงค์” มีความหมายเฉพาะในวิชาเศรษฐศาสตร์ ซึ่งอาจให้คำจำกัดความได้ว่า อุปสงค์สำหรับสินค้าและบริการชนิดใดชนิดหนึ่ง หมายถึง จำนวนต่าง ๆ ของสินค้าหรือบริการชนิดนั้นที่ผู้บริโภคต้องการซื้อในระยะเวลาหนึ่ง ณ ระดับราคาต่าง ๆ ของสินค้าชนิดนั้น หรือ ณ ระดับรายได้ต่าง ๆ ของผู้บริโภค หรือ ณ ระดับราคาต่าง ๆ ของสินค้าชนิดอื่นที่เกี่ยวข้อง (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคนิ. 2537:23-28)

อุปสงค์แบ่งได้เป็น 3 ชนิด คือ

อุปสงค์ต่อราคา (price demand)

อุปสงค์ต่อรายได้ (income demand)

อุปสงค์ต่อราคาสินค้าอื่นที่เกี่ยวข้องกับสินค้าที่กำลังพิจารณาอยู่ (cross demand)

ตัวกำหนดอุปสงค์ หมายถึง ปัจจัยต่างๆที่มีอิทธิพลต่อจำนวนสินค้าที่ผู้บริโภคปรารถนาที่จะซื้อ (quantity demanded) ปัจจัยเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อปริมาณซื้อเล็กน้อยไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของผู้บริโภคแต่ละคนและกาลเวลา ปัจจัยเหล่านี้มีหลายอย่าง ดังนี้

1. รายได้ผู้บริโภค (Consumer Income) เนื่องจากรายได้เป็นตัวกำหนดอำนาจการซื้อและปริมาณความต้องการซื้อของผู้บริโภค เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นผู้บริโภคจะสามารถซื้อสินค้าในปริมาณที่มากขึ้น ในทางตรงข้าม เมื่อรายได้ลดลงผู้บริโภคจะสามารถซื้อสินค้าได้ในปริมาณที่ลดลง

2. รสนิยม (ความนิยม , ความพึงพอใจ) ของผู้บริโภค (Consumer taste) ถ้าผู้บริโภคมีความพึงพอใจในสินค้านั้นซึ่งสาเหตุมาจากกำลังได้รับความนิยมนำมาทำให้ปริมาณความต้องการซื้อของผู้บริโภคมากขึ้น ในทางตรงข้าม ถ้าสินค้าเสื่อมความนิยมหรือล้าสมัย ปริมาณความต้องการซื้อของผู้บริโภคจะลดลง

3. ราคาสินค้าที่เกี่ยวข้องหรือสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน (Price of Related Commodities or Substitution commodities) สินค้าที่แข่งขันกันได้ และสินค้าที่ใช้ประกอบกัน

4. จำนวนผู้บริโภคในตลาด (Number of Consumer in the market) จำนวนผู้บริโภคเป็นตัวแปรที่จะกระตุ้นเส้นอุปสงค์ ถ้ามีจำนวนผู้บริโภคในตลาดมากขึ้นปริมาณความต้องการซื้อก็จะเพิ่มขึ้น ตรงกันข้าม ถ้าจำนวนผู้บริโภคในตลาดมีน้อย ปริมาณความต้องการซื้อจะลดลง

5. ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) ในช่วงที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีผลกระทบต่อรายได้และอำนาจซื้อของผู้บริโภค ในกรณีที่เศรษฐกิจตกต่ำผู้บริโภคจะมีอำนาจซื้อลดลง

6. การคาดคะเนราคาสินค้าในอนาคต (Estimating Goods Price) ถ้าผู้บริโภคคาดว่าราคาสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งจะลดลงในอนาคตผู้บริโภคก็จะลดความต้องการซื้อในปัจจุบัน แต่ถ้าผู้บริโภคคาดว่าราคาสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งจะสูงขึ้นในอนาคตผู้บริโภคก็จะเพิ่มความต้องการซื้อในปัจจุบัน

7. ค่าใช้จ่ายในการสื่อสารการตลาด (Marketing Communication Cost) เช่น การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ ในองค์การใดใช้งบประมาณในการสื่อสารมาก จะทำให้ความต้องการซื้อสินค้านั้นสูงขึ้นมาก แต่ถ้าองค์การใดใช้งบประมาณในการสื่อสารน้อย ความต้องการในการซื้อสินค้าจะต่ำลง

8. ฤดูกาล (Season) เช่น ในฤดูร้อน ผู้บริโภคย่อมต้องการซื้อพัสดมมากขึ้น ส่วนในฤดูหนาวผู้บริโภคมักต้องการซื้อพัสดมน้อยลง

9. เทศกาล (Festival Season) เช่น ในเทศกาลสงกรานต์ผู้บริโภคมักมีความต้องการใช้บริการท่องเที่ยวมากขึ้น ส่วนในนอกเทศกาลผู้บริโภคมักมีความต้องการใช้บริการท่องเที่ยวน้อยลง

10.การกระจายรายได้ (Income Distribution) ในระบบเศรษฐกิจถ้าหากมีการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน (มีคนรายน้อยแต่คนจนมาก) อุปสงค์ของสินค้าก็จะน้อย แต่ถ้ามีการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกัน อุปสงค์ในสินค้าส่วนใหญ่ก็จะสูงขึ้น

1.4 ทฤษฎีกลยุทธ์การตลาด (Marketing Strategy) (อัจฉิมา เศรษฐบุตตร. 2539)

กลยุทธ์การตลาด (Marketing Strategy) หมายถึง วิธีการใช้ส่วนประสมทางการตลาดให้เหมาะสมกับตลาดเป้าหมาย ส่วนผสมทางการตลาด มีอยู่ 4 อย่าง คือ ด้านผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ และการส่งเสริมการขาย

(Kotler.1997:91 Marketing –Mix Strategy) กลยุทธ์ส่วนประสมการตลาด เป็นการพิจารณาว่า จะกำหนดขอบเขตการเสนอสินค้าให้กับตลาดเป้าหมายอะไร นั่นคือ ต้องพิจารณาส่วนประสมการตลาด ซึ่งคือกลุ่มของตัวแปร ที่บริษัทสามารถควบคุมได้และใช้เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ซื้อ

ขั้นตอนของกระบวนการกลยุทธ์ทางการตลาด มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์โอกาสทางการตลาด

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนเพื่อตั้งจุดประสงค์ขององค์กร ส่วนประสมการตลาดและการกำหนดแผนงานการตลาด

ขั้นตอนที่ 3 การควบคุมเป็นการนำแผนการตลาดไปปฏิบัติและการควบคุมผลการตลาด

(Macarthy.1990:728 Basic Marketing) โดยได้กำหนดส่วนผสมทางการตลาดไว้ 4 อย่าง ดังนี้

1.ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งใดๆที่เสนอแก่ตลาด เพื่อดึงดูดความสนใจและการได้มาซึ่งการเป็นเจ้าของ การใช้หรือการบริโภคเพื่อสนองความต้องการหรือความจำเป็นให้เกิดความพึงพอใจ โดยที่ผลิตภัณฑ์อาจเป็นสิ่งใดๆ ที่สามารถสนองต่อความต้องการของตลาดซึ่งประกอบด้วยสิ่งที่มีตัวตน บริการ บุคคล สถานที่ องค์กร และความคิด

องค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ (Kotler.1997:10) จะประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

1.1 ผลิตภัณฑ์หลัก (core product) หมายถึง ประโยชน์พื้นฐานสำหรับผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคได้รับจากการซื้อสินค้าโดยตรง

1.2 รูปลักษณะผลิตภัณฑ์ (tangible product) หมายถึง ลักษณะทางกายภาพที่ผู้บริโภคสามารถสัมผัสหรือรับรู้ได้ ซึ่งเป็นส่วนที่เสริมผลิตภัณฑ์ให้ทำหน้าที่สมบูรณ์ขึ้นหรือเชิญชวนให้ใช้ยิ่งขึ้น คุณภาพ รูปร่างลักษณะ รูปแบบ การบรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า

1.3 ผลิตภัณฑ์ที่คาดหวัง (expected product) หมายถึง กลุ่มของคุณสมบัติและเงื่อนไขที่ผู้ซื้อคาดหวังว่าจะได้รับและใช้เป็นข้อตกลงเมื่อมีการซื้อสินค้าในการเสนอผลิตภัณฑ์ที่คาดหวังจะคำนึงถึงการเสนอความพึงพอใจของลูกค้าเป็นหลัก

1.4 ผลิตภัณฑ์ควบ (augmented product) หมายถึง ผลประโยชน์เพิ่มเติมหรือบริการที่ซื้อจะได้รับควบคู่ไปกับการซื้อสินค้า ประกอบด้วย บริการก่อนและหลังการขาย

1.5 ศักยภาพเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ (potential product) หมายถึง คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไปเพื่อสนองความต้องการลูกค้าในอนาคต

2.ราคา (price) เป็นสิ่งที่กำหนดมูลค่าของผลิตภัณฑ์ในรูปเงินตรา จากความหมายนี้จะเห็นได้ว่าเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้า (สิ่งที่จับต้องได้) และบริการ (สิ่งที่จับต้องไม่ได้) ราคาของสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งย่อม หมายถึง มูลค่าของสินค้าชนิดนั้น จำนวนหนึ่งหน่วยในรูปของตัวเงินเสมอ ซึ่งทำได้โดยพยายามสร้างมูลค่าของสินค้าให้สูงขึ้นในสายตาผู้ซื้อ อันจะเป็นผลทำให้นักการตลาดสามารถตั้งราคาผลิตภัณฑ์ให้สูงขึ้นได้และขณะเดียวกันผู้บริโภคพึงพอใจในระดับราคานั้นเพราะเขาคิดว่าเขาได้รับประโยชน์จริงจากสินค้านั้นหรือประโยชน์ทางใจที่เป็นนามธรรมซึ่งสัมผัสไม่ได้แต่ลูกค้ารู้สึก ซึ่งนักการตลาดจะมีกลยุทธ์การตั้งราคาตามคุณภาพของสินค้าได้

3.ช่องทางการจัดจำหน่าย (place / Distribution)

การจัดจำหน่าย (Distribution) หมายถึง กิจกรรมซึ่งทำให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่หาง่ายสำหรับลูกค้า เมื่อต้องการซื้อไม่ว่าเวลาใดและที่ไหนก็ตามหรือโครงสร้างช่องทาง (สถาบันและกิจกรรม) ที่ใช้เพื่อเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์และบริการออกจากองค์กรไปสู่ตลาด

ลักษณะองค์ประกอบของการจัดจำหน่ายว่าประกอบด้วย

1.1การจัดช่องทางจัดจำหน่ายหรือช่องทางการตลาด หมายถึง เส้นทางที่ผลิตภัณฑ์และ/หรือกรรมสิทธิ์ของผลิตภัณฑ์เคลื่อนย้ายไปยังตลาด หรือหมายถึงกลุ่มบุคคลและองค์การซึ่งอำนวยความสะดวกเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตไปยังลูกค้า เป็นงานในช่องทางการจัดจำหน่าย

1.2การกระจายสินค้า หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนย้ายตัวสินค้าจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค หรือหมายถึง กิจกรรมการขนส่งและการเก็บรักษาสินค้าของธุรกิจหนึ่งภายในระบบช่องทาง เพื่อให้เกิดการประสานงานละให้เกิดต้นทุนในการจัดจำหน่ายต่ำสุดโดยมีระดับการให้บริการลูกค้าที่เหมาะสม

4.การส่งเสริมการตลาด (Promotion)

การส่งเสริมการตลาดหรือการติดต่อสื่อสารทางการตลาด เป็นการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อเพื่อสร้างทัศนคติและพฤติกรรมซื้อ หรือหมายถึงเครื่องมือที่ใช้เพื่อแจ้งข่าวสารจูงใจและเตือนความทรงจำเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการขององค์กรหรือหมายถึงกระบวนการติดต่อสื่อสารทางการตลาด โดยใช้คนหรือใช้สื่อเพื่อเตือนความจำแจ้ง ข่าวสาร และจูงใจ ผู้ซื้อที่มี

ศักยภาพเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ขององค์กร ดังนั้น การส่งเสริมการตลาดถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของส่วน
 ประสมการตลาด ซึ่งมีลักษณะดังนี้

4.1 เป็นการติดต่อสื่อสารทางการตลาด เกี่ยวกับข้อมูลทางการตลาด ระหว่างสองฝ่ายผู้ส่ง
 ข่าวสาร ในที่นี้คือผู้ขายและฝ่ายที่รับข่าวสาร ในที่นี้คือ ผู้ซื้อ

4.2วัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการตลาด เพื่อเตือนความทรงจำ แจ่มข่าวสารและเพื่อจูงใจให้
 เกิดความต้องการผลิตภัณฑ์ และทำให้เกิดพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ

4.3อาจใช้คนซึ่งถือว่าเป็นการงานโดยพนักงาน หรือ ไม่ใช่คนแต่ใช้เครื่องมืออย่างอื่นแทน เช่น
 การโฆษณา การประชาสัมพันธ์

1.5 ทฤษฎีว่าด้วยโครงสร้างตลาด (Market structure)

โครงสร้างตลาด (Market structure) (รัตนา สายคณิต. 2539: 240-259) เกี่ยวข้องกับลักษณะ
 และระดับของการแข่งขันในตลาดสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง โครงสร้างตลาดจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการ
 ตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดราคา หรือปริมาณผลผลิตขององค์กรธุรกิจ โครงสร้างตลาดจะเป็นเช่นใด
 ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญต่างๆอันได้แก่ ลักษณะและจำนวนของผู้ซื้อ ลักษณะของสินค้า ความยากง่ายใน
 การเข้าหรือออกจากตลาด และการประหยัดต่อขนาดที่อาจเกิดขึ้น เป็นต้น

โครงสร้างตลาดแบ่งออกเป็น 4 ประเภท (สุรินทร์ มหัทธนะเทวี.2544:16-19)

1.ตลาดแข่งขันสมบูรณ์ (Perfect Competition) คือ ในอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันสมบูรณ์
 ประกอบด้วยผู้ผลิตที่เหมือนกันทุกประเภทจำนวนมาก แต่ละรายมีส่วนแบ่งการตลาดน้อยมากจนไม่
 สามารถมีอิทธิพลในตลาด ราคาจึงถูกกำหนดโดยอุปสงค์อุปทานในตลาด ผู้ผลิตจะนำราคามา
 ตัดสินใจในการผลิตเพิ่มเพื่อให้กำไรสูงสุด การเข้าออกจากตลาดเป็นได้อย่างเสรี ผู้ผลิตและผู้บริโภค
 ทราบข่าวสารในตลาดอย่างสมบูรณ์

2.ตลาดผูกขาด (Monopoly) คือ มีผู้ผลิตหรือผู้ขายรายเดียวในอุตสาหกรรม ไม่มีสินค้า
 ทดแทนกันได้อย่างสมบูรณ์ ผู้ผูกขาดสามารถกำหนดราคาหรือผลผลิตอย่างไรอย่างหนึ่ง เพื่อให้ได้ตาม
 วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เช่นกำไรสูงสุด ยอดขายสูงสุด การเติบโตของหน่วยผลิต เป็นต้น การเข้าสู่
 อุตสาหกรรมของรายใหม่จะถูกกีดกันอย่างเต็มที่

3.ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (Monopolistic Competition) มีผู้ผลิตมากพอที่จะเกิดการแข่งขัน
 ในตลาด สินค้ามีลักษณะทดแทนได้ กล่าวคือมีความแตกต่างกัน บ้างในสายตาผู้บริโภค แต่ไม่
 สามารถทดแทนกันได้อย่างใกล้เคียงแม้จะทดแทนกันได้ดี ผู้ผลิตไม่สนใจปฏิกิริยาของคู่แข่ง เพราะมี
 ผู้ผลิตจำนวนมาก แต่ละรายมีอำนาจผูกขาดในตัวสินค้าของตัวเองเนื่องจากความแตกต่างของสินค้า
 การเข้าออกจากอุตสาหกรรมเป็นการกระทำได้ง่าย

4. ตลาดผู้ขายน้อยราย (Oligopoly) ประกอบด้วยผู้ผลิตจำนวนน้อย ดังนั้นผู้ผลิตจะคำนึงถึงปฏิกิริยาโต้ตอบของคู่แข่งในอุตสาหกรรมการแข่งขันไม่สมบูรณ์ และการต่อสู้ระหว่างผู้ผลิตมีสูง นอกจากนั้นการมีผลิตน้อยรายจะทำให้เกิดการตกลงรวมตัวระหว่างคู่แข่ง สินค้าในอุตสาหกรรมอาจเป็นสินค้าที่เหมือนกันทุกประการ ซึ่งเรียกอุตสาหกรรมผู้ผลิตน้อยรายแบบนี้ว่า Pure Oligopoly แต่หากสินค้าที่ลักษณะแตกต่างกันจะเรียกว่าเป็น Differentiated Oligopoly ผู้ผลิตที่อยู่ในอุตสาหกรรมนี้ มักคาดคะเนปฏิกิริยาของคู่แข่งและการผลิตสินค้า การตัดสินใจของผู้ผลิตขึ้นอยู่กับความยากง่ายในการเข้าสู่ตลาดและช่องทางของเวลาระหว่างการกระทำของผู้ผลิตและปฏิกิริยาของผู้ผลิตรายอื่นที่จะเกิดขึ้น

1.6 การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และข้อจำกัด (SWOT ANALYSIS)

(ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์. 2548:14-15)

การกำหนดกรอบการวิเคราะห์ SWOT ใดๆ ขึ้นอยู่กับลักษณะของอุตสาหกรรมและธรรมชาติขององค์กรนั้นๆ ซึ่งได้มีนักวิชาการนำเสนอกรอบในการวิเคราะห์ ในหลากหลายรูปแบบ อาทิเช่น

MacMillan .1986 เสนอประเด็นสำคัญ 5 ประการ สำหรับการวิเคราะห์ SWOT คือ 1. เอกลักษณะขององค์กร 2.ขอบเขตปัจจุบันของธุรกิจ 3.แนวโน้มสภาพแวดล้อมที่เป็นโอกาสและอุปสรรค 4.โครงสร้างของธุรกิจ และ 5.รูปแบบการเติบโตที่คาดหวัง

Guodstein et al. 1993 เสนอประเด็นสำคัญ 5 ประการ ที่ต้องวิเคราะห์ คือ 1.ความสำเร็จของแต่ละประเภทธุรกิจขององค์กรและทรัพยากรขององค์กรที่ยังไม่ถูกใช้ 2.ระบบติดตามประเมินผลสำหรับธุรกิจแต่ละประเภท 3.กลยุทธ์ขององค์กรในแง่ความคิดริเริ่มการเผชิญกับความเสี่ยง และการขับเคลื่อนทางการแข่งขัน 4.โครงสร้างและระบบการบริหารขององค์กรที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติแผนกลยุทธ์ให้บรรลุเป้าหมาย และ 5.วัฒนธรรมองค์กรและวิธีการทำธุรกิจ

การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้เกิดการเข้าใจและรู้จักสถานการณ์ขององค์กรหรืออุตสาหกรรมว่าเป็นอย่างไร จึงกำหนดเป้าหมายและทิศทางขององค์กรหรืออุตสาหกรรมในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน (Strength and Weakness Analysis)

จุดแข็ง (S-Strength) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในองค์กรหรืออุตสาหกรรมนั้นเองว่าปัจจัยใดภายในองค์กรหรืออุตสาหกรรมที่เป็นข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนาองค์กรหรืออุตสาหกรรมได้ และควรดำรงไว้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรหรืออุตสาหกรรม

จุดอ่อน(W-Weakness) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในองค์กรหรืออุตสาหกรรมนั้นๆ เองว่าปัจจัยภายในองค์กรหรืออุตสาหกรรมที่เป็นจุดด้อยหรือข้อเสียเปรียบที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้น หรือขจัดให้หมดไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรหรืออุตสาหกรรม

2.การวิเคราะห์โอกาสและข้อจำกัด (Opportunity and Threat Analysis)

โอกาส (O-Opportunity) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กรหรืออุตสาหกรรม ปัจจัยใดสามารถส่งผลกระทบต่อประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินการขององค์กรหรืออุตสาหกรรมในระดับมหภาค และองค์กรหรืออุตสาหกรรมสามารถฉวยข้อดีเหล่านี้มาเสริมสร้างในหน่วยงานเข้มแข็งขึ้นได้

ข้อจำกัด(T-Threat) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กรหรืออุตสาหกรรมปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบต่อในระดับมหภาคในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งองค์กรหรืออุตสาหกรรมจำต้องหลีกเลี่ยง หรือปรับสภาพให้มีความแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญแรงกระทบดังกล่าวได้

การวิเคราะห์ SWOT เป็นเพียงพื้นฐานที่จะนำไปสู่กลยุทธ์ที่ถูกต้องเท่านั้น กล่าวคือถ้าวิเคราะห์ได้ถูกต้อง ก็จะสามารถค้นกรองทางเลือกที่มีความเสี่ยงต่ำที่สุด เป็นการพัฒนารักษาการที่มีอยู่จำกัดเพื่อหาจุดเด่นและลบข้อด้อย ในการที่จะสร้างความแข็งแกร่งภายใต้โอกาสที่เกิดขึ้น รวมทั้งหลีกเลี่ยงหรือหาทางป้องกันผลเสียหายอันเกิดจากสิ่งคุกคามต่างๆที่อาจเกิดขึ้นต่อองค์กรหรืออุตสาหกรรม

2.งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ดังนี้

2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต

สุโกวิท โชติวัฒนกุล(2530) ศึกษาประสิทธิภาพการผลิตของอุตสาหกรรมการผลิตอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในประเทศไทย ได้ทำการศึกษาถึงการผลิตของโรงงานอาหารสัตว์ที่ผลิตอาหารสำหรับสุกร ไก่และเป็ด ที่มีปัจจัยทุน แรงงาน และค่าใช้จ่ายอื่นในการผลิต เป็นปัจจัยการผลิต เพื่อหาขอบเขตการผลิตที่มีประสิทธิภาพ พบว่า โรงงานที่มีประสิทธิภาพการผลิต จะเป็นโรงงานขนาดใหญ่ ที่มีการใช้ปัจจัยการผลิตแบบการลงทุนสูงและใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการควบคุมขบวนการผลิต และยังสามารถใช้ปัจจัยแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ (Capital Intensive) นอกจากนี้ปรีชา พิพัทธกุล (2525) ทำการศึกษาประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยทุน ได้พิจารณาจากอัตราส่วนมูลค่าเพิ่มของอาหารสัตว์ต่อมูลค่าสุทธิของสินทรัพย์ถาวร และผลผลิตของอาหารสัตว์ต่อมูลค่าสุทธิของสินทรัพย์ถาวร พบว่า โรงงานขนาดใหญ่มีประสิทธิภาพการใช้ ปัจจัยการผลิตสูงกว่าโรงงานอาหารสัตว์ขนาดกลาง

และขนาดเล็ก เนื่องจากโรงงานขนาดใหญ่ เกิดการผลิตได้ขนาดที่ประหยัด (Economic of scale) โรงงานขนาดเล็กไม่มีอำนาจผูกขาด มักเกิดกำลังการผลิตส่วนเกิน ต้นทุนต่อหน่วยสูง จากการศึกษาดังกล่าวพบว่า ส่วนของปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะโรงงานในการประกอบธุรกิจอาหาร สัตว์โรงงานที่มีประสิทธิภาพการผลิต จะเป็นโรงงานขนาดใหญ่ที่มีปัจจัยทุนและปัจจัยแรงงานทำงานควบคู่กันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ เงื่อนไขด้านอุปสงค์

สุโกวิท โชติวัฒนกุล (2530) อุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศและส่งผลให้มีผู้ประกอบการรายใหม่สนใจเข้ามาลงทุน ผู้ประกอบการรายใหม่ที่เข้ามาในตลาดนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาโครงสร้างตลาดและพฤติกรรมการแข่งขันของผู้ประกอบการเดิมในตลาด เพื่อให้ผู้ประกอบการตัดสินใจในการเข้าสู่ตลาด โดยศึกษาถึงโครงสร้างตลาดของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์และการดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาดของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ขณะที่ โกมล วชิรเดชกุล (2539) ศึกษาการวิเคราะห์ตลาดส่งออกไก่เนื้อแช่เย็นแช่แข็งของประเทศไทย โดยการเปลี่ยนแปลงส่วนแบ่งการตลาดเปรียบเทียบเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับ จีน สหรัฐอเมริกา และบราซิล ไทยมีส่วนแบ่งทางการตลาดในตลาดส่งออกไก่เนื้อแช่เย็นแช่แข็งเพิ่มขึ้น และยังมีความได้เปรียบในการส่งออกไก่เนื้อแช่เย็นแช่แข็งของไทยในตลาดโลกมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

วรารภรณ์ สุทธิธัญญะลักษณ์ (2539) ความต้องการอาหารสัตว์ภายในประเทศขึ้นอยู่กับปริมาณการเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศ โดยเฉพาะปริมาณการผลิตไก่เนื้อและสุกร ทางกระทรวงอุตสาหกรรม (2527) มีการรายงานการจำหน่ายอาหารสัตว์สำเร็จรูปนั้น พบว่า มีการจำหน่ายทั้งภายในและยังส่งไปยังต่างประเทศ ทางด้านราคาจำหน่ายในช่วงแรกรัฐบาลได้มีนโยบายในการควบคุมการส่งออกและควบคุมราคาจำหน่าย ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีแก่อุตสาหกรรมเลี้ยงสัตว์ในด้านการป้องกันการขาดแคลนและมีให้ราคาอาหารสัตว์แพงขึ้น ทำให้ตลาดอาหารสัตว์จำกัดอยู่เฉพาะความต้องการภายในเท่านั้น ความต้องการพบว่า ตลาดภายในประเทศในแต่ละปีไม่เท่ากันไม่แน่นอนแต่มีการขยายตัวสูง เนื่องจากมีการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์มากขึ้น และธนุสิทธิ์ ไพระคณะฮัก (2539) ศึกษาความต้องการอาหารสัตว์ในประเทศไทย โดยใช้สมการอุปทานสัตว์ 5 ชนิด ได้แก่ ไก่ไข่ ไก่เนื้อ สุกรขุน โคนม และกึ่งกลาดำ นำผลที่ได้จากการประมาณการอุปทานสัตว์ไปประมาณการประชากรสัตว์แต่ละชนิด เพื่อนำไปคูณกับความต้องการอาหารเฉลี่ยต่อตัวของสัตว์แต่ละประเภท เพื่อให้ได้เป็นปริมาณความต้องการอาหารสัตว์ในแต่ละปี

จากการศึกษาดังกล่าวพบว่า ตลาดอาหารสัตว์ภายในประเทศในแต่ละปีมีการใช้ไม่เท่ากันไม่แน่นอนแต่มีการขยายตัวสูง เนื่องจากมีการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์มากขึ้น ในการขยายตลาดต่างประเทศของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ยังเป็นส่วนน้อย แต่การใช้ภายในประเทศเพื่อให้เกิดตลาดที่ขยายตัวมากขึ้น

ทำให้เกิดการส่งออกต่างประเทศ เช่น การส่งออกไก่เนื้อแช่เย็นแช่แข็งของไทยในตลาดโลกมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

2.3งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ อุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องและสนับสนุน

ปรีชา หมั่นประเสริฐดี และ สุภาณี อรรถจินดา (2522) ศึกษาพบว่า โรงงานขนาดใหญ่ มักจะมีธุรกิจในเครือที่เกี่ยวข้องกับอาหารสัตว์ เช่น การส่งพันธุ์สัตว์ การตั้งฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ยาสัตว์ โรงฆ่าสัตว์ อุปกรณ์เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ และการบริการพิเศษด้านอื่นๆ สิ่งเหล่านี้จะเป็นผลดี ต่อผู้เลี้ยงสัตว์ทำให้การเลี้ยงสัตว์เป็นแบบการค้ามีต้นทุนที่ถูกลง และการเลี้ยงสัตว์มีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะเดียวกันเนื้อสัตว์ที่ได้จากการเลี้ยงแบบการค้าก็จะมีราคาที่เหมาะสม ปริมาณสัตว์เลี้ยงก็จะควบคุมได้พอเหมาะมากขึ้น การประกอบการเลี้ยงสัตว์แบบอุตสาหกรรมจะสามารถควบคุมปริมาณการผลิตได้ ขณะที่อำนวยความสะดวก มนุษย์และพิพิธ ศุภพิพัฒน์ (2521) รัฐบาลควรมีนโยบายควบคุมให้ผู้ผลิตอาหารสัตว์ขนาดใหญ่จะมีการแข่งขันและป้องกันมิให้มีการรวมตัวกันในลักษณะที่จะเป็นการเอารัดเอาเปรียบผู้เลี้ยงสัตว์ ในขณะเดียวกันควรสนับสนุนสถาบันเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งมั่นคง เพื่อที่ผู้เลี้ยงสัตว์รายย่อยจะสามารถรวมตัวกันเป็นสหกรณ์ และติดต่อซื้ออาหารสัตว์ผสมโดยตรงกับผู้ประกอบการผลิตสนับสนุนให้ผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์ผสมรายใหญ่ที่จัดตั้งฟาร์มพันธุ์สัตว์ขึ้นเองพยายามผลิตพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ขึ้นเองภายในประเทศ โดยเบญจมาศ จันทะเรือง (2526) ศึกษาชี้ให้เห็นว่า ปริมาณอาหารสัตว์สำเร็จรูปไก่เนื้อต่อพื้นที่การเลี้ยงมีค่าความยืดหยุ่นมาก ประสิทธิภาพในการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงมีผลต่อผลผลิตไก่เนื้อ แต่ขนาดของฟาร์มไก่เนื้อไม่มีผลต่อผลผลิตไก่เนื้อ ปริมาณไก่เนื้อที่เลี้ยงต่อพื้นที่การเลี้ยงอยู่ในระดับที่มากเกินไป

วรรณวิลาศ แรงเขตการ (2537) ได้ทำการศึกษาถึงอุปทานวัตถุดิบอาหารสัตว์ ซึ่งประกอบด้วย ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ รำข้าว กากถั่วเหลืองและปลาป่น ที่เป็นวัตถุดิบหลักในการเลี้ยงสัตว์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปทานข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ คือราคาพืชปลูกทดแทน คือราคามันสำปะหลัง และราคาข้าวโพด ปัจจัยที่กำหนดอุปทานรำข้าว ได้แก่ ปริมาณของรำข้าวที่ผลิตในปีที่ผ่านมา และราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรได้รับ สำหรับอุปทานนำเข้ากากถั่วเหลือง ราคาขายส่งปลาป่น โปรตีนร้อยละ 60และนโยบายควบคุมการนำเข้ากากถั่วเหลืองของประเทศไทย คือ ปัจจัยสำคัญที่กำหนดอุปทานการนำเข้า ส่วนในกรณีของปลาป่น พบว่า ราคาปลาป่น ราคาขายส่งกากถั่วเหลือง และนโยบายควบคุมการนำเข้าปลาป่น ขณะที่สายพิณ โยธินวิกรานต์ (2539) ศึกษาพบว่า อุปสงค์วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่สำคัญในประเทศ ได้แก่ รำข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ กากถั่วเหลือง ซึ่งรำข้าวที่ใช้เลี้ยงสัตว์สามารถผลิตได้ในประเทศทั้งหมด ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นแหล่งอาหารที่ให้พลังงานสูงและมีสารคาราทีนอยด์ ซึ่งทำให้คุณภาพของผลิตภัณฑ์จากสัตว์ดีขึ้น กากถั่วเหลือง เป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์

ประเภทโปรตีนความต้องการใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี แต่ปริมาณการผลิตไม่เพียงพอกับความต้องการในประเทศจึงมีการนำเข้าเป็นจำนวนมากทุกปี

วารสาร สุธัตถิธัญญะลักษณะ (2539) การผลิตอาหารสัตว์ส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบที่หาได้ภายในประเทศ แต่มีบางส่วนที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ต้นทุนค่าวัตถุดิบเป็นต้นทุนที่สำคัญ มีสัดส่วนถึงร้อยละ 70 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ทางสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2546) พบว่า วัตถุดิบอาหารสัตว์หลักที่ใช้ในโรงงานเรียงลำดับตามร้อยละของจำนวนโรงงาน ที่ใช้มีดังนี้ ข้าวโพด กากถั่วเหลือง ปลาป่น ปลาขี้ขาว รำข้าว แกลบกุ้งและแป้งสาลี ปัญหาที่พบในวัตถุดิบคือ ราคาสูง โภชนะไม่ได้มาตรฐานการปนเปื้อนของสารพิษและสารเคมีภัณฑ์ ที่ทำให้เกิดปัญหาการตกค้างในเนื้อสัตว์

จากการศึกษาดังกล่าวพบว่า ธุรกิจภายในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีส่วนช่วยในการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ให้มีความเข้มแข็ง และทางภาครัฐบาลมีการใช้นโยบายในการช่วยเหลืออุตสาหกรรมอาหารสัตว์อย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านผู้ซื้อที่เป็นเกษตรกร , นโยบายสนับสนุนของรัฐบาลเพื่อความสะดวกในการค้าขาย ไม่ให้เกิดการเอาเปรียบของกลุ่มธุรกิจ

2.4งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ กลยุทธ์ โครงสร้างและสภาพการแข่งขัน

อานวยเพ็ญ มนุสสุขและพิพิธ ศุภพิพัฒน์ (2521) ได้ศึกษาพบว่า อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ผสมในประเทศไทยได้กล่าวถึงโครงสร้างของอุตสาหกรรม สภาพการแข่งขันระหว่างผู้ผลิต นโยบายเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของการผลิต และผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของอุตสาหกรรม พบว่า โครงสร้างตลาดของอาหารสัตว์ผสมในประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงจนมีลักษณะที่มีผู้ประกอบการผลิตมีการแข่งขันกันน้อยราย และผู้ผลิตขนาดใหญ่แต่ละรายมุ่งขยายการดำเนินงานให้ครอบคลุมกิจการที่ต่อเนื่องกันมากขึ้น ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างตลาดดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาการทำลายอาชีพของผู้เลี้ยงรายย่อย ซึ่งอาจเพิ่มปัญหาการว่างงานในชนบทให้ร้ายแรงยิ่งขึ้น เกิดการผูกขาดทั้งตลาดอาหารสัตว์และตลาดเนื้อสัตว์ของผู้ประกอบการการผลิตขนาดใหญ่ การแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการการผลิตอาหารสัตว์ผสม ทำให้ผู้ประกอบการรายเล็กถูกบีบออกจากอุตสาหกรรม ผู้ผลิตอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มีการขยายการดำเนินงานในแนวดิ่งทั้งนี้เนื่องจากความเสียเปรียบผู้ผลิตขนาดใหญ่หลายประการ ทั้งทางด้านเทคนิคการผลิต การจัดซื้อวัตถุดิบ ชนิดและคุณภาพของสินค้า ตลอดจนด้านการจำหน่าย ส่วนวิธีการจัดจำหน่ายอาหารสัตว์ผสมมีแนวโน้มจะมีการแข่งขันในด้านการปรับปรุงคุณภาพมากกว่าที่จะทุ่มโฆษณาเพื่อก่อให้เกิดความแตกต่างของสินค้า นอกจากนี้ปรีชา หมื่นประเสริฐดี และ สุภาณี อรรถจินดา (2522) ทำการศึกษาถึงการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์โรงงานขนาดใหญ่มักจะมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอาหารสัตว์ เช่น การส่งพันธุ์สัตว์ การตั้งฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ยารักษาสัตว์ อุปกรณ์การเลี้ยงสัตว์ และการบริการพิเศษ ด้านต่างๆ โรงฆ่าสัตว์ ทำเป็นธุรกิจ

แบบครบวงจร ทำให้การเลี้ยงสัตว์ มีประสิทธิภาพมากขึ้น การกำหนดราคามีความเหมาะสม ปริมาณสัตว์เลี้ยง จะควบคุมได้เหมาะสมมากขึ้น

นิพนธ์ พัวพงศกรและปรีชา พิพัทธกุล (2523) ศึกษาปัญหาด้านราคาและการตลาดของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ โดยผู้ผลิตจะไม่แข่งขันทางด้านราคา แต่จะเป็นการแข่งขันทางด้านบริการที่ให้แก่ลูกค้า ทั้งนี้ ผู้ผลิตแต่ละรายได้สร้างความผูกพันกับลูกค้าทางด้านคุณภาพสินค้า ทำให้ลูกค้ามีความเชื่อถือในตรายี่ห้อและยังสร้างความผูกพันทางการเงินอีกด้วย และด้วยโครงสร้างการดำเนินงานธุรกิจแบบครบวงจร ทางด้านราคาของอาหารสัตว์จะเคลื่อนไหวขึ้นลงตามภาวะของตลาดอาหารสัตว์และตลาดวัตถุดิบภายในประเทศและต่างประเทศ โรงงานอาหารสัตว์ขนาดใหญ่ที่มีการรวมตัวในแนวตั้งจะมีการให้สินเชื่อในการซื้อสินค้าแก่ฟาร์มที่มีสัญญา ซึ่งทำให้สามารถเพิ่มยอดขายได้อย่างมาก ขณะที่วิโรจน์ มโนพิโมกษ์ (2526) พบว่า โครงสร้างของธุรกิจอาหารสัตว์มีกลยุทธ์ในการขยายตัวตามแนวตั้ง มีธุรกิจขนาดใหญ่ จำนวนน้อยรายครองส่วนแบ่งในอัตราสูง ลักษณะตลาดจึงเป็นตลาดผู้ขายน้อยราย ทางด้านการจำหน่ายและการส่งเสริมการขายธุรกิจจะให้สำคัญกับเกษตรกรโดยตรง ใช้การสร้าง ความผูกพันกับเกษตรกร และการจูงใจในด้านการให้ส่วนลด

จากการศึกษาดังกล่าวพบว่า แต่ละธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมมีการปรับตัวต่อการแข่งขันอย่างต่อเนื่อง เช่นทางด้าน การตลาดของแต่ละบริษัท ที่มีการใช้การแข่งขันที่ใช้ราคา และการแข่งขันที่มีใช้ราคา ซึ่งการปรับตัวต่อการแข่งขันตลอดเวลาส่งผลดีต่ออุตสาหกรรม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1.การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 2.การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4.การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

การวิจัยครั้งนี้ ประชากรเป้าหมายในการศึกษา คือ บริษัทผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ในการศึกษานี้ได้เก็บรวบรวมจากเอกสารที่บริษัทยื่นต่อทางราชการและเอกสารอ้างอิงอื่นๆจำนวนทั้งสิ้น 56 บริษัท

กลุ่มตัวอย่างโดยใช้การแบ่งขนาดของธุรกิจ ตามเกณฑ์ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม) แบ่งออกเป็น 3 ขนาด ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดย่อม

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ บริษัทที่จะนำมาเป็นตัวอย่าง โดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2538:93) คือ เลือกตัวอย่างที่คิดว่าสามารถเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากร ในที่นี้ ทำการเรียงลำดับสินทรัพย์ของบริษัททั้ง 3 ขนาดธุรกิจ เนื่องจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของขนาดธุรกิจแต่ละประเภท ในการศึกษาจึงใช้การเลือกขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละประเภทในลำดับที่ 1 และ 3 ของธุรกิจขนาดใหญ่และขนาดย่อม สำหรับผู้ประกอบการขนาดกลางใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบริษัทในลำดับที่ 1 และ 2 เพื่อให้เกิดความเหมาะสม มาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้

กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยจำแนกตามกลุ่มขนาดธุรกิจ ดังนี้

- 1.กลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ มี 26 บริษัท โดยมีจำนวนตัวอย่างที่ทำการศึกษา 3 บริษัท
 - บริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)
 - บริษัท เบทาโกร อโกรกรุ๊ป จำกัด (มหาชน)
 - บริษัท ไทยอาหารสัตว์ จำกัด (มหาชน)
- 2.กลุ่มธุรกิจขนาดกลาง มี 9 บริษัท โดยมีจำนวนตัวอย่างที่ทำการศึกษา 2 บริษัท
 - บริษัท กาญจนอาหารสัตว์ จำกัด
 - บริษัท ก้าวหน้าอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ จำกัด

3.กลุ่มธุรกิจขนาดย่อม มี 21 บริษัท โดยมีจำนวนตัวอย่างที่ทำการศึกษา 3 บริษัท

บริษัท เจ.ที.เจริญไทย จำกัด

บริษัท สินเกษตรอุตสาหกรรมโภคภัณฑ์ จำกัด

บริษัท ฟีดสเปเชียล จำกัด

ตาราง 6 จำนวนตัวอย่างและวิธีการรวบรวมข้อมูล

ประเภทธุรกิจ	ประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง			วิธีการรวบรวมข้อมูล
		ธุรกิจขนาดใหญ่	ธุรกิจขนาดกลาง	ธุรกิจขนาดย่อม	
ธุรกิจขนาดใหญ่	26	3	-	-	การสัมภาษณ์
ธุรกิจขนาดกลาง	9	-	2	-	โดยใช้
ธุรกิจขนาดย่อม	21	-	-	3	แบบสอบถาม
รวม	56	3	2	3	จำนวน 8 บริษัท

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ เป็นแบบสอบถามประกอบด้วยคำถาม โดยอาศัยทฤษฎีแนวคิดแบบจำลองระบบเพชร (Diamond Model) ของ Michael E. portor เป็นกรอบในการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ เพื่อสร้างตัวบ่งชี้ได้จำแนกออกเป็น 4 กลุ่ม

- 1.เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต (Factor Conditions)
 - 2.เงื่อนไขด้านอุปสงค์ (Demand Conditions)
 - 3.อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกัน (Related and Supporting Industries)
 - 4.กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขันของธุรกิจ (Firm Strategy ,Structure and Rivalry)
- และใช้การวิเคราะห์ SWOTแสดงถึง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับแบบจำลองระบบเพชร (Diamond Model) ของ Michael E. Porter จากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำความรู้ที่ได้รับ มาสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาและตรงกับการวิจัยครั้งนี้มากที่สุด

2. กำหนดขอบเขตของแบบสอบถามที่จะเกี่ยวข้องกับทฤษฎี โดยให้ครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์

3. สร้างแบบสอบถามวัดศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ มีทั้งคำถามปลายเปิดและปลายปิด โดยลักษณะแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1. เป็นคำถามเกี่ยวกับรายละเอียด แนวคิดเกี่ยวกับแบบจำลองระบบเพชร

ส่วนที่ 2. เป็นคำถามเกี่ยวกับ SWOT แสดงถึง จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค

วิธีการหาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาคุณภาพของเครื่องมือที่จัดขึ้นนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543:115) ประกอบด้วย

การหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) เป็นความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาของสาระของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นกับเนื้อหาของงานวิจัย เพื่อให้แบบสอบถามได้สอดคล้องกับเนื้อหาของงานวิจัย แบบสอบถามควรมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยตรวจสอบครอบคลุมเนื้อหา ข้อความ และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามและนำมาพิจารณาแก้ไข

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) จากการศึกษารวบรวมข้อมูลสถิติสำคัญที่หน่วยงาน/บริษัท ได้มีการจัดเก็บข้อมูลและรวบรวมไว้แล้ว เช่น ปริมาณความต้องการภายในประเทศ การผลิตและกำลังการผลิต ลักษณะอาหารสัตว์ที่ทำการผลิต วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการผลิต โครงสร้างต้นทุนในการผลิต กระบวนการผลิต และหลักเกณฑ์ทั่วไปว่าด้วยการผลิตอาหารสัตว์ที่ดี ได้จากเอกสาร ตัวเลขสถิติ และงานวิจัยต่างๆ โดยค้นคว้าจากกองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กรมโรงงาน กรมปศุสัตว์ กระทรวงอุตสาหกรรม สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย ห้องสมุดของสถาบันการศึกษาต่างๆ เป็นต้น เพื่อแสดงถึงสภาพทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในประเทศไทย โดยในการศึกษาจะแบ่งขนาดของธุรกิจออกเป็น 3 ขนาด ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดย่อม มาทำการสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสอบถาม เพื่อให้ทราบศักยภาพทางการแข่งขัน โดยใช้ประเด็นการศึกษาแบบจำลองระบบเพชร Dynamic diamond (Michael E. Porter) ได้แก่ เงื่อนไขด้าน

ปัจจัยการผลิต เงื่อนไขด้านอุปสงค์ อุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องและสนับสนุน กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน

ส่วนที่ 1.เป็นคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดและสภาพทั่วไปของบริษัท

ส่วนที่ 2.เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้จัดการฝ่ายอาหารสัตว์ เจ้าของกิจการธุรกิจอาหารสัตว์

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมโดยมีขั้นตอนในการขอข้อมูล ดังนี้

1.ดำเนินการขอหนังสือแนะนำจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อใช้ประกอบการขอสัมภาษณ์ไปยังผู้ประกอบการที่ทำการผลิตอาหารสัตว์เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

2.ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามทางโทรสาร และขอเข้าพบเพื่อทำการสัมภาษณ์

3.นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์

4. การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ทำการเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างแล้ว นำแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้จะนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาศึกษาสภาพทั่วไปและศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในประเทศไทย

1.สภาพโดยทั่วไปจะใช้การบรรยายเชิงพรรณนา เพื่อแสดงให้เห็นข้อมูลในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในประเทศไทย สภาพโดยทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ซึ่งได้แก่ ปริมาณความต้องการอาหารสัตว์ในประเทศ การผลิตและกำลังการผลิต ลักษณะอาหารสัตว์ที่ทำการผลิต วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการผลิตอาหารสัตว์ โครงสร้างต้นทุนอาหารสัตว์ กระบวนการผลิตอาหารสัตว์ และหลักเกณฑ์ทั่วไปว่าด้วยการผลิตอาหารสัตว์ที่ดี

2.ในการวิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการอาหารสัตว์จะใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา มาทำการศึกษาตามแบบจำลองระบบเพชร Dynamic diamond (Michael E.porter) มีประเด็นในการศึกษาเกี่ยวกับ เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต เงื่อนไขด้านอุปสงค์ อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน กลยุทธ์ โครงสร้างและสภาพการแข่งขัน

2.1 การวิเคราะห์ระดับศักยภาพการแข่งขันของแต่ละขนาดธุรกิจ โดยนำแบบสอบถามมาทำการแปลเป็นคะแนน นำคะแนนที่ได้มาหาค่าร้อยละมาเปรียบเทียบกับระดับศักยภาพทางการแข่งขัน

2.2 การวิเคราะห์สภาพการแข่งขันและการดำเนินงานของผู้ประกอบการแต่ละขนาด ธุรกิจโดยใช้การบรรยายเชิงพรรณนา เพื่อให้ทราบถึงสภาพการประกอบกิจการของผู้ประกอบธุรกิจ อาหารสัตว์มีลักษณะการดำเนินกิจการเช่นไร เพื่อให้สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ยังส่งผลต่ออุตสาหกรรมโดยรวม เพื่อนำผลการวิเคราะห์ที่ได้เป็นข้อมูลในการพัฒนาธุรกิจต่อไป

3.การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ จากแบบสอบถามซึ่งผู้ประกอบการแต่ละขนาดจะเป็นผู้ให้ข้อมูล ในการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค โดยใช้การบรรยายเชิงพรรณนา

4.2 เกณฑ์การให้คะแนน

1. เกณฑ์การให้คะแนนศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์(ศูนย์วิจัย เศรษฐศาสตร์ประยุกต์.2548 4-1-4-22)

จากแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเพื่อวัดตัวแปรเหล่านี้ เพื่อให้สามารถ กำหนดเป็นคะแนนรวมเพื่อแสดงระดับศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ โดยได้ กำหนดหลักเกณฑ์ในการให้คะแนนสำหรับข้อคำถามแต่ละข้อ ดังแสดงในตาราง 8

การเรียงลำดับคำถามในตาราง 8 เป็นการเรียงตามลำดับคำถามก่อนหลังแบบสอบถาม อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ระบุข้อคำถามแต่ละข้อนั้นจะใช้เป็นตัวบ่งชี้ในปัจจัยแวดล้อมด้านใดตามแนวคิดแบบจำลอง ระบบเพชรตามที่ระบุไว้ในสดมภ์สุดท้ายดังแสดงในตาราง 8

การให้คะแนนดังกล่าวแก่ตัวบ่งชี้ต่างๆที่รวบรวมจากข้อมูลปฐมภูมิ แสดงว่าคะแนนที่ได้รับอยู่ในช่วงระหว่าง 1-114 คะแนนขึ้นไปขึ้นอยู่กับความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลอันแสดงถึงข้อเท็จจริง ในศักยภาพ จากนั้นนำคะแนนที่ได้รับมาคำนวณเป็นค่าร้อยละ เพื่อแสดงศักยภาพของอุตสาหกรรมว่า อยู่ในระดับศักยภาพใด ตามเกณฑ์ที่กำหนดดังแสดงในตาราง 7

การแปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักคำถาม (บุญชม ศรีสะอาด. 2542:82)โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา แบ่งระดับของศักยภาพด้วยการหาช่วงกว้างของอัตราภาคชั้น (Class Interval)โดยใช้วิธีการคำนวณ ช่วงกว้างระหว่างชั้น ตามหลักการหาค่าเฉลี่ย จะได้ช่วงกว้างระดับละ 20

$$\begin{aligned} \text{อัตราภาคชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{100-1}{5} \\ &= 19.8 \end{aligned}$$

ตาราง 7 เกณฑ์การวัดระดับศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

คะแนนร้อยละเฉลี่ย	ระดับศักยภาพการแข่งขัน
80.01-100.00	สูง
60.01-80.00	ค่อนข้างสูง
40.01-60.00	ปานกลาง
20.01-40.00	ค่อนข้างต่ำ
0.00-20.00	ต่ำ

ที่มา: ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจศาสตร์ประยุกต์.2548 .เกณฑ์การจัดกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจตามระดับศักยภาพ. *โครงการการจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายสาขาตามพื้นที่กลุ่มภาคกลาง:4-21*

2.จากแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค โดยใช้การบรรยายเชิงพรรณนา เพื่อให้ทราบถึงสภาพการประกอบกิจการของผู้ประกอบธุรกิจอาหารสัตว์มีลักษณะการดำเนินกิจการเช่นไร เพื่อให้สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ยังส่งผลต่ออุตสาหกรรมโดยรวม

ตาราง 8 ระดับคะแนนจากแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1

1.1 ข้อมูลทั่วไปของบริษัท

ตัวบ่งชี้	หลักเกณฑ์การพิจารณา	คะแนน
1.ชื่อบริษัท/โรงงาน	ไม่มีการให้คะแนน	
2.ประสบการณ์ในการ ทำงานด้านอาหารสัตว์	ไม่มีการให้คะแนน	
3.ระยะเวลาในการ ประกอบธุรกิจ	ไม่มีการให้คะแนน	
4.ทางบริษัทผลิตอาหาร ชนิดใดเป็นหลัก	ไม่มีการให้คะแนน	
5.อาหารสัตว์ที่ทำการ ผลิต	ไม่มีการให้คะแนน	
6.บริษัทของท่านเป็น ธุรกิจแบบ	ไม่มีการให้คะแนน	

ตาราง 8 (ต่อ)

ส่วนที่ 2

1.2เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต

ตัวบ่งชี้	หลักเกณฑ์การพิจารณา	คะแนน
1.2.1กำลังการผลิต	เพิ่มขึ้น	3
โดยรวมของบริษัทในปี 2546 เทียบ กับ ปี2545	คงที่	2
	ลดลง	1
1.2.2กำลังการผลิตที่ดำเนินการในปัจจุบันมี	เหมาะสม	3
ความเหมาะสมกับความ	ไม่เหมาะสม	2
ต้องการของตลาดอย่างไร		
1.2.3จำนวนแรงงานรวมในบริษัท ณ ปี2546	ตอบ	1
	ไม่ตอบ	0
1.2.4การพัฒนาความสามารถของ	ไม่เคย	0
แรงงานและพนักงานในบริษัทเพื่อให้ทราบ	กำลังเตรียมการ	1
รายละเอียดในสายงาน	มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	2
ของตน		
1.2.5 ชนิดของอาหารสัตว์ที่ทำการผลิต	ผลิตอาหาร 1 ชนิด	1
	ผลิตอาหารมากกว่า 1 ชนิด	2
	ไม่ตอบ	0
1.2.7การลงทุนในเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตตั้งแต่ปี 2544	ไม่เคย	0
	กำลังเตรียมการ	1
	มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	2
1.2.8การลงทุนในการดูแลสิ่งแวดล้อม	ไม่เคย	0
	กำลังเตรียมการ	1
	มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	2

ตาราง 8 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	หลักเกณฑ์การพิจารณา	คะแนน		
1.2.9 วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการผลิต	ข้าวโพด	มีการใช้เพิ่มขึ้น	3	
		มีการใช้คงที่	2	
		มีการใช้ลดลง	1	
		ไม่มีการใช้เลย	0	
	ปลายข้าว	มีการใช้เพิ่มขึ้น	3	
		มีการใช้คงที่	2	
		มีการใช้ลดลง	1	
		ไม่มีการใช้เลย	0	
	รำ	มีการใช้เพิ่มขึ้น	3	
		มีการใช้คงที่	2	
		มีการใช้ลดลง	1	
		ไม่มีการใช้เลย	0	
	กาก	มีการใช้เพิ่มขึ้น	3	
		ถั่วเหลือง	มีการใช้คงที่	2
			มีการใช้ลดลง	1
			ไม่มีการใช้เลย	0
ปลาป่น	มีการใช้เพิ่มขึ้น	3		
	มีการใช้คงที่	2		
	มีการใช้ลดลง	1		
	ไม่มีการใช้เลย	0		
1.2.10 แหล่งเงินทุน	ไม่มีการให้คะแนน			
รวม		30		

ตาราง 8 (ต่อ)

1.3เงื่อนไขด้านอุปสงค์

ตัวบ่งชี้	หลักเกณฑ์การพิจารณา	คะแนน
1.3.1ยอดขายในปี 2546	เพิ่มขึ้น	3
เมื่อเทียบกับปี 2545	คงที่	2
	ลดลง	1
1.3.2กำไรในปี 2546 เมื่อ	เพิ่มขึ้น	3
เทียบกับปี 2545	คงที่	2
	ลดลง	1
1.3.3ยอดขายใน	เพิ่มขึ้น	3
ผลิตภัณฑ์หลักในปี 2546	คงที่	2
เทียบกับปี2545	ลดลง	1
1.3.4 ส่วนแบ่งทาง	เพิ่มขึ้น	3
การตลาดในประเทศ ใน	คงที่	2
2546 เทียบกับ2545	ลดลง	1
1.3.5 การดำเนินงานใน	ดำเนินการอยู่	3
การขยายการส่งออก	กำลังดำเนินการ	2
อาหารสัตว์ใน	ไม่เคย	1
ต่างประเทศตั้งแต่2544		
1.3.6 จำนวนผู้ซื้อผู้ค้า	เพิ่มขึ้น	3
และตัวแทนจำหน่าย ในปี	คงที่	2
2546เทียบปี2545	ลดลง	1
รวม		18

ตาราง 8 (ต่อ)

1.4อุตสาหกรรมที่
เกี่ยวเนื่องและสนับสนุน

ตัวบ่งชี้	หลักเกณฑ์การพิจารณา	คะแนน
1.4.1ความช่วยเหลือที่ ท่านได้รับจากผู้ซื้อ ผู้ค้า และตัวแทนจำหน่าย		
4.1.1การออกแบบ ผลิตภัณฑ์	ไม่ได้รับการช่วยเหลือ ได้รับการช่วยเหลือ	1 2
4.1.2การพัฒนาเทคนิค การผลิต	ไม่ได้รับการช่วยเหลือ ได้รับการช่วยเหลือ	1 2
4.1.3การพัฒนา กระบวนการผลิต	ไม่ได้รับการช่วยเหลือ ได้รับการช่วยเหลือ	1 2
4.1.4การประกันคุณภาพ ผลิตภัณฑ์	ไม่ได้รับการช่วยเหลือ ได้รับการช่วยเหลือ	1 2
4.1.5การชำระเงิน ล่วงหน้า	ไม่ได้รับการช่วยเหลือ ได้รับการช่วยเหลือ	1 2
4.1.6การให้เงินลงทุน	ไม่ได้รับการช่วยเหลือ ได้รับการช่วยเหลือ	1 2
4.1.7การช่วยเหลือด้าน อื่นๆ	ไม่ได้รับการช่วยเหลือ ได้รับการช่วยเหลือ	1 2
1.4.2 บริษัทของท่าน ได้รับความช่วยเหลือ หรือ สนับสนุน จาก สมาคม องค์กร ชมรม หรือ สถาบันอื่นๆ		
4.2.1 การตลาดและการ ให้ข้อมูลทางการตลาด	ไม่ได้รับการสนับสนุน ได้รับการสนับสนุน	1 2
4.2.2 การรับและการ กระจายยอดสั่งซื้อ	ไม่ได้รับการสนับสนุน ได้รับการสนับสนุน	1 2

ตาราง 8 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	หลักเกณฑ์การพิจารณา	คะแนน
4.2.3 การหาวัตถุประสงค์	ไม่ได้รับการสนับสนุน	1
	ได้รับการสนับสนุน	2
4.2.4 การหาอุปกรณ์และเครื่องจักร	ไม่ได้รับการสนับสนุน	1
	ได้รับการสนับสนุน	2
4.2.5 การฝึกอบรม	ไม่ได้รับการสนับสนุน	1
	ได้รับการสนับสนุน	2
4.2.6 การเงิน	ไม่ได้รับการสนับสนุน	1
	ได้รับการสนับสนุน	2
อื่นๆ	ไม่ได้รับการสนับสนุน	1
	ได้รับการสนับสนุน	2
รวม		28

ตาราง 8 (ต่อ)

1.5 กลยุทธ์ โครงสร้างและสภาพการแข่งขันของประเทศ

ตัวบ่งชี้	หลักเกณฑ์การพิจารณา	คะแนน
1.5.1 ลูกค้านำเข้าหมายของ บริษัทในปัจจุบัน	ตอบ 1 ข้อ ตอบมากกว่า 1 ข้อ	1 2
1.5.2 การแข่งขันทาง ราคา	ไม่ได้ใช้ ใช้	1 2
การให้ส่วนลดทางการค้า		
1.5.3 ช่องทางการ จำหน่าย	ไม่ได้ใช้ ใช้ 1 รายการกลยุทธ์ ใช้ มากกว่า 1 รายการกลยุทธ์	0 1 2
1.5.4 การส่งเสริมการ จำหน่าย	ไม่ได้ใช้ ใช้ 1 รายการกลยุทธ์ ใช้ มากกว่า 1 รายการกลยุทธ์	0 1 2
รวม		8

ตาราง 8 (ต่อ)

1.6 นโยบายของรัฐบาล

ตัวบ่งชี้	หลักเกณฑ์การพิจารณา	คะแนน
	ไม่มี	0
1.6.1 โรงงานของทาง บริษัทมีระบบ ISO	กำลังดำเนินการ มี	1 2
1.6.2 โรงงานของทาง บริษัทมีระบบ GMP	ไม่มี กำลังดำเนินการ	0 1
	มี	2
1.6.3 โรงงานของบริษัทมี ระบบ HACCP	ไม่มี กำลังดำเนินการ	0 1
	มี	2
1.6.4 ท่านคิดว่าระบบ GMP และ HACCP ส่งผล อย่างไรต่อโรงงานของ บริษัทผลิตอาหารสัตว์	ไม่มีผล ไม่ตอบ ช่วยในการส่งออก ไม่ตอบ ช่วยเพิ่มความมั่นใจให้กับลูกค้า ไม่ตอบ ช่วยในการจัดการภายในโรงงาน ไม่ตอบ	1 0 1 0 1 0
1.6.5 ท่านคิดว่าสามารถ ปฏิบัติตามข้อกำหนด ระบบ GMP ได้หรือไม่	ทำได้ ทำไม่ได้	1 0
1.6.6 ท่านคิดว่าสามารถ ปฏิบัติตามข้อกำหนด ระบบ HACCP ได้หรือไม่	ทำได้ ทำไม่ได้	1 0

ตาราง 8 (ต่อ)

ตัวบ่งชี้	หลักเกณฑ์การพิจารณา	คะแนน
1.6.7นโยบายของรัฐบาล		
ในการประกอบธุรกิจ	มาก	3
การควบคุมคุณภาพ	ปานกลาง	2
อาหารสัตว์	น้อย	1
การควบคุมการผลิต การ	มาก	3
นำเข้า และการจำหน่าย	ปานกลาง	2
อาหารสัตว์	น้อย	1
การควบคุมราคาจำหน่าย	มาก	3
	ปานกลาง	2
	น้อย	1
การควบคุมการส่งออก	มาก	3
อาหารสัตว์ออกนอก	ปานกลาง	2
ประเทศ	น้อย	1
การส่งเสริมการลงทุน	มาก	3
	ปานกลาง	2
	น้อย	1
การควบคุมการนำเข้า	มาก	3
วัตถุดิบอาหารสัตว์	ปานกลาง	2
	น้อย	1
รวม		30

ที่มา: ดัดแปลงจากตารางระดับคะแนนแบบสอบถามผู้ประกอบการ.ศุนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์. 2548 .เกณฑ์การจัดกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจตามระดับศักยภาพ.โครงการการจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายสาขาตามพื้นที่กลุ่มภาคกลาง:4-7

บทที่ 4

สภาพทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

สภาพทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

อุตสาหกรรมอาหารสัตว์สามารถเติบโตขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากความต้องการอาหารสัตว์เพื่อใช้เลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจของประเทศ ยังสืบเนื่องจากการที่ประชากรในประเทศมากขึ้น การบริโภคเพิ่มมากขึ้น ทำให้การผลิตปศุสัตว์ภายในประเทศเพื่อตอบสนองการบริโภคเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การแปรรูปสินค้าเพื่อการบริโภคมีความหลากหลายทำให้การค้าเจริญเติบโต ทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ ความต้องการอาหารของสัตว์เพื่อให้ได้รับผลตอบแทนสูงที่สุดจากการเลี้ยงสัตว์จะต้องรู้จักการเลือกและการสรรหาอาหารที่พอเหมาะแก่สัตว์ทั้งคุณภาพและปริมาณ ผู้ประกอบการที่อยู่ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์จึงมีการพัฒนาการผลิตอาหารสัตว์เพื่อให้สามารถแข่งขันในการประกอบธุรกิจ ในการวิจัยได้ทำการศึกษาสภาพทั่วไป ดังนี้

4.1 ปริมาณความต้องการอาหารสัตว์ในประเทศ

4.2 ผู้ผลิตและกำลังการผลิตในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

4.3 ลักษณะอาหารสัตว์ที่ผู้ประกอบการทำการผลิต

4.4 วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตอาหารสัตว์

4.5 โครงสร้างต้นทุนอาหารสัตว์

4.6 กระบวนการผลิตอาหารสัตว์

4.7 หลักเกณฑ์ทั่วไปว่าด้วยการผลิตอาหารสัตว์ที่ดี

4.1 ปริมาณความต้องการอาหารสัตว์ในประเทศ

อาหารสัตว์ยังเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่สุดของกิจการปศุสัตว์ อาหารสัตว์เป็นปัจจัยการผลิตของการเลี้ยงปศุสัตว์ที่มีมูลค่าร้อยละ 50 ถึงร้อยละ 75 ของต้นทุนทั้งหมดในการเลี้ยงปศุสัตว์ ถ้าการขยายตัวของปศุสัตว์ในประเทศเพิ่มขึ้น ทำให้การผลิตอาหารสัตว์ภายในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตาม (ตาราง 3) ทำให้อุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีการขยายตัวมากขึ้นผู้ประกอบการอาหารสัตว์มีการตื่นตัวในการขยายการผลิตเพื่อรองรับความต้องการที่มากขึ้น พบว่า

ในหมวดอาหารไก่มีการผลิตมากที่สุด เนื่องจากการเลี้ยงไก่ในประเทศมีการพัฒนาให้ก้าวหน้า นอกจากการผลิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศยังผลิตเพื่อส่งออก มีการทำฟาร์มในรูปแบบครบวงจร ตั้งแต่การพัฒนาพันธุ์ไก่อย่างต่อเนื่อง จนถึงโรงงานฆ่าชำแหละและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไก่ให้มีความ

หลากหลายทำให้การเลี้ยงไก่ในประเทศมีการเจริญก้าวหน้า ซึ่งโดยปัจจุบันมีการเลี้ยงในฟาร์มปิดซึ่งสามารถควบคุมโรคระบาด ควบคุมการเจริญเติบโตได้ต่อเนื่อง

อาหารสุกร รวมอาหารสุกรขุนและสุกรพันธุ์ การเลี้ยงสุกรยังเป็นการเลี้ยงแบบเดิมอยู่ และมีบางกลุ่มมีการพัฒนามากขึ้น โดยมีการใช้อาหารสัตว์ผสมกับรำข้าวและปลายข้าวหรือข้าวโพด การเลี้ยงสุกรจะขึ้นอยู่กับราคาสุกรในขณะนั้น ถ้าราคาสุกรสูงขึ้น ผู้เลี้ยงจะรีบขุนสุกรให้โตเร็ว ปริมาณความต้องการอาหารสุกรช่วงนั้นจะมีมากขึ้น เมื่อราคาตกลงมากการใช้อาหารสุกรก็จะลดน้อยลงด้วย

อาหารโคเน้นการขยายตัวปริมาณโค การเลี้ยงต้องใช้ระยะเวลาานพอสมควรในการพัฒนาพันธุ์สัตว์และการจัดการป้องกันโรค ตลอดจนระบบการซื้อขาย โค และน้ำนมดิบ จึงจะมีโอกาสทำให้การเลี้ยงสัตว์ประเภทนี้ก้าวหน้าขึ้นทัดเทียมกับไก่และสุกร (ตาราง1) ปริมาณการเลี้ยงปศุสัตว์ในประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้นในช่วงปี 2537-2546 ปริมาณการเลี้ยงไก่ยังมีแนวโน้มสูงขึ้น ปริมาณสุกรมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงขึ้นลง เนื่องจาก การเลี้ยงสุกรในแต่ละช่วงขึ้นกับราคาสุกร ทำให้ผู้ผลิตรายเล็กที่ประสบปัญหาขาดทุนออกจากธุรกิจเหลือเพียงรายใหญ่ สำหรับปริมาณการเลี้ยงโคยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นซึ่งได้กล่าวถึงความสำคัญในเบื้องต้นแล้ว จึงทำให้ในการผลิตอาหารสัตว์ในแต่ละปีผู้ประกอบการจึงต้องมีการกะประมาณอาหารสัตว์ที่ทำการผลิต เพื่อป้องกันปัญหาในด้านวัตถุดิบในประเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการ ทางสมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทยจึงมีการกะประมาณความต้องการอาหารสัตว์ในแต่ละชนิด เพื่อให้สามารถผลิตอาหารสัตว์ได้ตามความต้องการ วิธีการกะประมาณเริ่มจากการกำหนดปริมาณความต้องการอาหารสัตว์ต่อตัวของสัตว์แต่ละชนิดแล้วประมาณการจำนวนสัตว์แต่ละชนิดในรอบปีนั้น ซึ่งผลคูณของข้อมูลทั้งสองนั้นก็จะเป็นปริมาณอาหารสัตว์ที่ต้องการแต่ละชนิดในปีนั้น ซึ่งเป็นตัวเลขของปริมาณอาหารสัตว์ที่มีความใกล้เคียงกับตัวเลขความเป็นจริงมากที่สุดประกอบกับเป็นตัวเลขที่ได้รับการยอมรับจากบริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากที่สุดเพราะไม่มีหน่วยงานใดสามารถสำรวจหาตัวอาหารสัตว์ที่แท้จริงได้ โดยการประมาณจำนวนสัตว์และปริมาณอาหารสัตว์ในช่วงปี2537-2546(ตาราง9)ผู้ประกอบการที่ผลิตอาหารสัตว์ต่างจะใช้การประมาณการอาหารสัตว์ในการวางแผนการผลิตล่วงหน้า โดยจะผลิตตามความต้องการของตลาด โดยธุรกิจนี้จะมีการเก็บข้อมูลเพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนแผนในการจัดการ เพื่อให้สามารถผลิตอาหารสัตว์แต่ละชนิดให้สอดคล้องทั้งด้านปริมาณ และอายุของสัตว์แต่ละชนิด ดังนั้นผู้ประกอบการที่ผลิตอาหารสัตว์จึงควรทราบความเคลื่อนไหวในการเลี้ยงสัตว์ของตลาดตลอดเวลา

ตาราง 9 การประมาณจำนวนสัตว์และปริมาณความต้องการอาหารสัตว์ปี 2537-2546

ประเภทสัตว์ ประชากร/ปริมาณ อาหารสัตว์	โกเนื้อ	โกฟอแมพันธุ์	โกไข่เล็กรุ่น	โกไข่ให้ไข่	สุกร		โค
	ล้านตัว/ตัน	ล้านตัว/ตัน	ล้านตัว/ตัน	ล้านตัว/ตัน	สุกรขุน	สุกรพันธุ์	ตัว/ตัน
					ล้านตัว/ตัน		
2537	585/1,872,000	6/270,000	11/82,500	25/1,000,000	13/1,950,000*		200,000/219,000
2538	700/2,380,000	7.50/337,500	10/216,667	27/1,080,000	10/2,800,000	0.75/697,500	280,000/306,600
2539	805/2,737,000	8.60/387,000	10/216,667	30/1,200,000	10.5/2,940,000	0.79/734,700	280,000/306,600
2540	810/2,835,000	8.60/387,000	12.60/273,000	31/1,240,000	10.6/2,968,000	0.83/771,900	322,000/352,590
2541	850/2,975,000	9/405,000	13/281,667	32/1,280,000	10.9/3,052,000	0.85/790,500	340,000/372,300

ตาราง 9 (ต่อ)

ประเภทสัตว์	ไก่เนื้อ	ไก่พ่อแม่พันธุ์	ไก่ไข่เล็กรุ่น	ไก่ไข่ให้ไข่	สุกร	โค	
ประชากร/ปริมาณ	ล้านตัว/ตัน	ล้านตัว/ตัน	ล้านตัว/ตัน	ล้านตัว/ตัน	สุกรขุน	สุกรพันธุ์	ตัว/ตัน
อาหารสัตว์	ล้านตัว/ตัน						
2542	800/2,832,000	8.8/396,000	10.5/227,500	30/1,200,000	7.4/2,072,000	0.68/632,400	350,000/383,250
2543	837/3,013,920	9.72/437,400	28.65/620,750	33.18/1,327,200	8.4/2,352,000	0.65/604,500	320,000/350,400
2544	861.12/3,100,032	10/450,000	26.44/572,867	30.63/1,225,200	8.765/2,454,200	0.65/604,500	352,000/385,440
2545	932.88/3,535,615	10.833/487,485	25.507/552,652	44.5/1,181,960	8.853/2,611,635	0.68/632,400	352,800/386,316
2546	929/3,522,009	11.33/509,850	27.97/606,017	32.4/1,296,000	8.83/2,604,850	0.71/660,300	370,000/405,000

หมายเหตุ : ความต้องการอาหารของสัตว์แต่ละชนิด เช่นไก่เนื้อ(3.2กก./ตัว) ไก่พ่อแม่พันธุ์(4.5 กก./ตัว) ไก่ไข่เล็กรุ่น(7.5 กก./ตัว) ไก่ไข่ให้ไข่(4.0 กก./ตัว) สุกรขุน (280 กก./ตัว) สุกรพันธุ์ (930 กก./ตัว) โค(3 กก./ตัว/วัน)

* ปี2537 สุกรยังไม่มีการแยกประเภท

ที่มา : สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย.2547

4.2 ผู้ผลิตและกำลังการผลิตในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

ในปี 2546 มีผู้ประกอบการทำการผลิตอาหารสัตว์ 56 บริษัท (ตาราง 11) ซึ่งในแต่ละบริษัทมีโรงงานที่ผลิตอาหารสัตว์ บางรายที่เป็นผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีโรงงานในการผลิตอาหารสัตว์มากกว่า 1 แห่ง และยังกระจายโรงงานออกไปตั้งตามภูมิภาค แบ่งโรงงานออกเป็น 3 ขนาด ตามกำลังการผลิตเต็มประสิทธิภาพ (Full Capacity)

โรงงานขนาดใหญ่มีกำลังการผลิตเต็มประสิทธิภาพมากกว่า 40 ตันต่อชั่วโมง

โรงงานขนาดกลางมีกำลังการผลิตเต็มประสิทธิภาพระหว่าง 20-40 ตันต่อชั่วโมง

โรงงานขนาดเล็กมีกำลังการผลิตเต็มประสิทธิภาพต่ำกว่า 20 ตันต่อชั่วโมง

กำลังการผลิตโดยรวมในอุตสาหกรรมมีแนวโน้มสูงขึ้น (ตาราง10)พบว่าในปี 2537-2546 กำลังการผลิตเพิ่มขึ้นจาก 7.92 ล้านตัน เป็น 10.45 ล้านตัน แต่ในปี 2543 มีการผลิตลดลง หลังจากปี 2543ถึงปี2546 กำลังการผลิตมีแนวโน้มสูงขึ้น จากการขยายตัวมากขึ้นของความต้องการอาหารสัตว์ ทำให้ในแต่ละปีมีโรงงานผลิตอาหารสัตว์ทำการผลิตอาหารสัตว์มากขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการในประเทศ และจากกำลังการผลิตโดยรวม สามารถผลิตอาหารสัตว์ได้เพิ่มอีกตามความต้องการ โดยโรงงานขนาดใหญ่สามารถเพิ่มกำลังการผลิต เพื่อให้สามารถผลิตให้เกิดการประหยัดต่อขนาด ทำให้ต้นทุนในการผลิตต่อหน่วยต่ำลง ซึ่งเป็นขีดจำกัดการเข้าตลาดของผู้ประกอบการรายใหม่ที่จะเข้ามาแข่งขันในตลาดอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ สำหรับโรงงานขนาดกลางและโรงงานขนาดเล็กซึ่งมีกำลังการผลิตไม่สูง แต่สามารถรองรับความต้องการอาหารสัตว์ของผู้ประกอบได้อย่างต่อเนื่อง

ตาราง 10 กำลังการผลิตรวมของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในปี 2537-2546

ปี	กำลังการผลิต(ล้านตัน)
2537	7.92
2538	8.41
2539	9.20
2540	10.03
2541	10.24
2542	10.45
2543	9.89
2544	10.02
2545	12.08
2546	15.81

ที่มา : กรมปศุสัตว์. 2547

ตาราง 11 รายชื่อผู้ประกอบการอาหารสัตว์

1.ผู้ประกอบการขนาดใหญ่

		(บาท)
ลำดับ	รายชื่อบริษัท	สินทรัพย์
1.	กลุ่มบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์	
	บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)	53,163,441,000.00
	บริษัท กรุงเทพโปรดิ๊วส์ จำกัด (มหาชน)	10,598,990,322.00
	บริษัท กรุงเทพผลิตผลอุตสาหกรรมการเกษตร จำกัด (มหาชน)	6,118,753,497.00
	บริษัท กรุงเทพอาหารสัตว์ จำกัด	5,952,036,279.00
	บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อีสาน จำกัด (มหาชน)	3,576,067,413.00
	บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อุตสาหกรรม จำกัด	2,105,901,089.00
	บริษัท ราชบุรีอาหารสัตว์ จำกัด	1,632,890,356.00
	บริษัท บี.พี.อาหารสัตว์ จำกัด	1,604,203,531.00
	บริษัท กรุงเทพโภคภัณฑ์ จำกัด	69,637,290.93
2.	กลุ่มบริษัทเครือเบทาโกร	
	บริษัท เบทาโกร อโกรกรุ๊ป จำกัด (มหาชน)	8,155,205,604.00
	บริษัท เบ็ทเทอร์ ฟาร์ม่า จำกัด	995,886,065.06
	บริษัท เบทาโกรภาคใต้ จำกัด	626,742,193.00
	บริษัท เบทาโกรภาคเหนือ เกษตรอุตสาหกรรม จำกัด	462,881,895.00
3.	บริษัท คาร์กิลล์สยาม จำกัด	7,477,064,349.00
4.	กลุ่มบริษัทเครือแหลมทองสหการ	
	บริษัท แหลมทองสหการ จำกัด	3,675,055,356.75
	บริษัท แหลมทองเกษตรภัณฑ์ จำกัด	1,310,440,958.46
5.	บริษัท กรุงเทพอาหารสัตว์ จำกัด (มหาชน)	1,471,351,736.04
6.	บริษัท บางกอกแรนซ์ จำกัด (มหาชน)	2,280,443,502.00
7.	บริษัท ชันฟีด จำกัด	1,678,667,136.82
8..	กลุ่มบริษัทเครือลีพัฒนาผลิตภัณฑ์	
	บริษัท ลีพัฒนาผลิตภัณฑ์ จำกัด (มหาชน)	1,509,608,350.00
	บริษัท ลีพัฒนา อาหารสัตว์ จำกัด	664,454,854.00

ตาราง 11 (ต่อ)

		(บาท)
ลำดับ	รายชื่อบริษัท	สินทรัพย์
9.	กลุ่มบริษัทเครืออุตสาหกรรมอาหารไทย บริษัท อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ไทย จำกัด (มหาชน) บริษัท อาหารสัตว์ไทยสวนหลวง จำกัด	1,096,292,174.21 372,458,259.83
10.	บริษัท อินเว (ประเทศไทย) จำกัด	1,421,722,122.90
11.	บริษัท เอส.ดับบลิว.ที จำกัด	1,154,447,930.71
12.	บริษัท โกรเบสท์คอรี่โพเรชั่น จำกัด	1,107,621,792.32
13.	บริษัท ผลิตภัณฑ์อาหารเซินทรัล จำกัด	964,533,043.29
14.	บริษัท เอส ที ซี ฟีด จำกัด	964,248,854.59
15.	บริษัท ไทยยูเนียนฟีดมิลล์ จำกัด	892,552,548.00
16.	บริษัท ศรีไทยอาหารสัตว์ จำกัด	889,600,581.96
17.	บริษัท ยูไนเต็ดฟีดมิลล์ จำกัด	740,117,536.23
18.	บริษัท พนัสโกคภัณฑ์ จำกัด	702,045,722.04
19.	บริษัท มิตรภาพอาหารสัตว์ จำกัด	663,232,352.65
20.	บริษัท ไทยลักซ์ เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด (มหาชน)	646,787,527.00
21.	บริษัท ท็อป ฟีด มิลล์ จำกัด	533,372,312.39
22.	บริษัท เจริญทอง ฟีด (1992) จำกัด	442,178,373.87
23.	บริษัท เอสพีเอ็มอาหารสัตว์ จำกัด	365,478,618.86
24.	บริษัท ยูนิโกร อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด	240,359,507.95
25.	บริษัท ไทยเวทฟีดส์ จำกัด	240,121,780.91
26.	บริษัท สมบูรณ์การค้าอาหารสัตว์ จำกัด	204,721,877.75

ตาราง11 (ต่อ)

2. ผู้ประกอบการขนาดกลาง

(บาท)		
ลำดับ	รายชื่อบริษัท	สินทรัพย์
1.	บริษัท กาญจนอาหารสัตว์ จำกัด	184,971,587.36
2.	บริษัท ก้าวหน้าอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ จำกัด	165,471,152.62
3.	บริษัท โพรเทคเตอร์ นิวทริชั่น (ประเทศไทย) จำกัด	138,932,122.36
4.	บริษัท ไตวัย 2000 จำกัด	137,730,466.04
5.	บริษัท ยู่สูงอาหารสัตว์ จำกัด	103,048,188.76
6.	บริษัท โกลด์ คอยน์ สเปเชียลตี้ส์ (ประเทศไทย) จำกัด	83,512,511.00
7.	บริษัท บุญพิศาส จำกัด	78,676,763.43
8.	บริษัท โชคชัยแรนซ์ จำกัด	74,687,387.59
9.	บริษัท เอ็น.เค.อาหารสัตว์ จำกัด	53,592,797.11

ตาราง11 (ต่อ)

3.ผู้ประกอบกิจการขนาดย่อม

(บาท)		
ลำดับ	รายชื่อบริษัท	สินทรัพย์
1.	บริษัท เจ.ที. เจริญไทย จำกัด	49,108,032.67
2.	บริษัท สินเกษตรอุตสาหกรรมโภคภัณฑ์ จำกัด	47,829,237.14
3.	บริษัท ฟีดสเปเชียล จำกัด	28,199,544.96
4.	บริษัท เคมีซ อินดัสตรี จำกัด	25,915,088.46
5.	บริษัท เอ เอฟ อี จำกัด	21,339,262.24
6.	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซี.ซี.ฟู้ดแลนด์	18,756,225.86
7.	บริษัท โคนมไทยอาหารสัตว์ จำกัด	15,386,876.07
8.	บริษัท ชันอินเตอร์ฟีด จำกัด	14,072,858.03
9.	บริษัท สหกิจอาหารสัตว์ (1993) จำกัด	13,572,686.30
10.	บริษัท ยู.เค.ฟีดมิลล์ จำกัด	7,420,006.46
11.	บริษัท แดรี่ฟฟลาย แอนด์ เซอวิวิส จำกัด	6,013,137.90
12.	บริษัท ไทยชินวัฒน์ จำกัด	5,502,289.71
13.	บริษัท หนองขาม ฟีด มิล จำกัด	5,050,673.00
14.	บริษัท อาหารสัตว์เด่นชัย จำกัด	4,055,441.00
15.	บริษัท สินเกษตรอาหารสัตว์ จำกัด	3,739,192.85
16.	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทยเสรีพืชผลปากช่อง	3,075,441.00
17.	บริษัท แดรี่ฟฟลาย อาหารสัตว์ จำกัด	2,097,709.91
18.	บริษัท ลำลูกกาโภคภัณฑ์ จำกัด	1,711,889.47
19.	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไสภณธัญญกิจ	1,375,648.43
20.	บริษัท เจริญธุรกิจอุตสาหกรรม จำกัด	1,244,688.29
21.	บริษัท ผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์มหานคร จำกัด	1,042,224.19

ที่มา: สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย.2547

www.bol.co.th

4.3 ลักษณะอาหารสัตว์ที่ผู้ประกอบการทำการผลิต

อาหารสัตว์ที่ผลิตโดยบริษัทอาหารสัตว์สามารถแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภทด้วยกัน คือ

1. อาหารสัตว์สำเร็จรูป เป็นอาหารที่ประกอบด้วยคุณค่าทางอาหารต่างๆครบถ้วน เช่น พลังงาน (แป้ง ไขมัน และน้ำตาล) โปรตีน (กรดอะมิโนที่จำเป็น) วิตามินและแร่ธาตุต่างๆ ครบถ้วนพอเหมาะกับความต้องการของสัตว์แต่ละระยะ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ชนิด คือ

1. ชนิดผง (Mash Feed) อาหารสัตว์ที่บดเป็นผงละเอียด
2. ชนิดเม็ด (Pellet Feed) คือ อาหารสัตว์ชนิดผงที่ผ่านเข้าเครื่องอัดเม็ดให้เป็นเม็ด และ
3. ชนิดเม็ดขบ (Crumble Feed) คือ อาหารสัตว์ชนิดเม็ดที่ผ่านเข้าเครื่องขบเม็ด เพื่อ

ทำให้แตกออกและมีขนาดเล็กลง

ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องเสริมคุณค่าทางอาหารอื่นใดลงไป ในอาหารชนิดนี้ อีก สะดวก ในการขนส่งเนื่องจากการบรรจุที่ง่ายต่อการควบคุมสต็อก

ข้อดีของอาหารสำเร็จรูปชนิดเม็ด ได้แก่

1.1 อาหารมีคุณค่าทางอาหารครบถ้วนพอเหมาะกับความต้องการของสัตว์แต่ละระยะ

1.2 อาหารสัตว์สำเร็จรูปช่วยตัดปัญหาด้านการควบคุมคุณภาพของวัตถุดิบที่จะนำมา ผสมอาหารสัตว์

1.3 มีความสะดวกในการใช้ และง่ายในการควบคุมสต็อก

1.4 อาหารเม็ดมีความน่ากิน และสัตว์จะได้รับสารอาหารครบถ้วน

1.5 อาหารเม็ดช่วยทำให้ประสิทธิภาพของการใช้อาหารและอัตราการเจริญเติบโตดี

ขึ้น

1.6 อาหารเม็ดจะช่วยลดปัญหาเรื่องฝุ่นอาหาร และปัญหาระบบทางเดินหายใจของ สัตว์ได้

2. หัวอาหารเป็นอาหารที่มีคุณค่าโปรตีน วิตามิน แร่ธาตุที่เข้มข้น ต้องนำไปผสมกับ วัตถุดิบประเภทที่ให้พลังงาน เช่น ปลายข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง มันสำปะหลัง และรำละเอียด จึงจะได้รับสารอาหารต่างๆ ครบถ้วนพอเหมาะกับความต้องการของสัตว์แต่ละระยะ การที่จะ เลือกวัตถุดิบใดเพื่อนำมาผสมกับหัวอาหารนั้น ขึ้นอยู่กับราคาของวัตถุดิบในแต่ละท้องถิ่น และ คุณภาพของวัตถุดิบนั้นๆ เป็นสำคัญ

ข้อดีของการใช้หัวอาหาร ได้แก่

1. ผู้ใช้มีความคล่องตัวในการเลือกวัตถุดิบที่จะใช้ผสมกับหัวอาหารให้เหมาะสมกับสภาวะราคาและคุณภาพในขณะนั้นๆ
2. มีความคล่องตัวในการเลือกใช้สำหรับผสมอาหารให้เหมาะสมกับสภาพการจัดการในแต่ละระยะ
3. สามารถช่วยลดต้นทุนค่าอาหารได้ ในกรณีที่สามารถซื้อวัตถุดิบที่จะนำมาผสมกับหัวอาหารได้ในราคาต่ำกว่าราคาทั่วไป
4. การใช้อาหารสามารถควบคุมสต็อกได้ง่ายกว่าการซื้อวัตถุดิบหลายๆชนิดเพื่อนำมาใช้ผสมอาหารเอง

4.4 วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตอาหารสัตว์

การผสมอาหารสัตว์จะแตกต่างกันไปตามสูตรที่ผู้ใช้ต้องการใช้ และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ราคาวัตถุดิบ และการหาวัตถุดิบได้ยากง่ายในบางท้องที่บางฤดูการ เพราะวัตถุดิบบางอย่างใช้ทดแทนกันได้ เช่น รำ ปลายข้าว และข้าวโพด เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงปริมาณวัตถุดิบที่สามารถหาได้ และคุณภาพของวัตถุดิบอีกด้วย ในการผลิตอาหารสัตว์จะใช้วัตถุดิบต่างๆ เป็นส่วนผสมในสัดส่วนที่แตกต่างกัน โดยที่ข้าวโพดจะเป็นวัตถุดิบที่โรงงานอาหารสัตว์ใช้มากที่สุดถึงร้อยละ 53 ของน้ำหนักอาหารสัตว์ รำข้าวขาว ซึ่งประกอบไปด้วยรำละเอียด รำหยาบ รำสกัดน้ำมัน ใช้ในสัดส่วนร้อยละ 13 กากถั่วเหลืองใช้ในสัดส่วนร้อยละ 12 ปลาป่นใช้ในสัดส่วนร้อยละ 6 และปลายข้าวใช้ในสัดส่วนร้อยละ 4 (ชาญศักดิ์ ไชยภูมิสกุล.2543)

วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตอาหารสัตว์ส่วนใหญ่เป็นวัตถุดิบที่หาได้ภายในประเทศ เช่น รำข้าว ปลายข้าว ข้าวโพด กากรำ ใบกระถินป่น เปลือกหอยป่น กากมะพร้าว ปลาป่น เป็นต้น ส่วนวัตถุดิบที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ได้แก่ วิตามิน แร่ธาตุ นมผง สำหรับกากถั่วเหลือง ปลาป่น และข้าวโพด ถึงแม้จะมีการผลิตได้ภายในประเทศ แต่บางส่วนก็ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ

1. ปลาป่น เป็นวัตถุดิบที่สำคัญที่ใช้เป็นส่วนผสมในอาหารสัตว์ เนื่องจากมีกรดอะมิโนและสารที่ช่วยเร่งการเจริญเติบโตของสัตว์ โดยทั่วไปอาหารสัตว์จะมีปลาป่นเป็นส่วนผสมประมาณร้อยละ 7-10 ในปัจจุบันการผลิตปลาป่นของไทยยังไม่เพียงพอับความต้องการของโรงงานอาหารสัตว์ เนื่องจากการจับปลาของเรือประมงยังไม่มีการพัฒนาในขั้นตอนการเก็บรักษาปลาภายหลังที่จับได้แล้ว ซึ่งกว่าจะส่งถึงฝั่งต้องใช้เวลา ถึง 20-40 วัน คุณภาพปลาจึง

ลดลงในแง่ความสด และโปรตีนทำให้ปริมาณปลาปนของไทยร้อยละ 90 เป็นปลาปนที่มีคุณภาพต่ำความต้องการใช้ปลาปนในประเทศในการผลิตอาหารสัตว์มีความต้องการมากกว่าผลผลิต ในประเทศ ทำให้ต้องนำเข้าปลาปนจากต่างประเทศเพื่อทดแทนส่วนที่ขาด

สถานการณ์ตลาดและปริมาณการใช้ปลาปนในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

ปลาปนเป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีโปรตีนสูงจึงเป็นที่ต้องการในการผลิตอาหารสัตว์ ซึ่งความต้องการปลาปนที่มีคุณภาพดี เพื่อนำมาผลิตอาหารสัตว์มีมากขึ้น การที่ปลาปนคุณภาพดีที่ผลิตในประเทศมีไม่เพียงพอต่อความต้องการทำให้ต้องนำเข้าจากต่างประเทศโดยประเทศที่เป็นผู้ผลิตปลาปนที่สำคัญได้แก่ ประเทศเปรู และประเทศชิลี นำเข้าปีละเกือบ 1 แสนตัน เข้ามาเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการใช้ ซึ่งจะทำให้ภาวะราคาปลาปนที่ผลิตได้ในประเทศผันแปรตามภาวะราคาปลาปนต่างประเทศ จาก(ตาราง12)ในช่วงปี 2537-2546 ในการใช้ปลาปนในการผลิตอาหารสัตว์เพิ่มขึ้น ยังมีความต้องการในปริมาณที่เพิ่มขึ้น โดยใช้ในการเป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารไก่มากที่สุด และรองลงมาเป็นอาหารสุกร โดยการผลิตปลาปนในประเทศมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของโรงงานปลาทุ่นำกระป๋อง และโรงงานทำปลาซูริมิ ซึ่งมีเศษปลาเป็นผลพลอยได้เข้าสู่กระบวนการผลิตปลาปนเพิ่มขึ้น ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงการผลิตให้ปลาปนสามารถเก็บไว้ได้นาน และมีเปอร์เซ็นต์การให้โปรตีนสูง ทำให้ประเทศไทยสามารถผลิตปลาปนได้เพิ่มขึ้น ลดการนำเข้า และสามารถส่งออกได้

2. กากถั่วเหลือง เป็นอาหารสัตว์ประเภทโปรตีนที่มีความสำคัญต่อการเลี้ยงสัตว์มาก โดยสามารถใช้แทนปลาปนที่มีราคาแพงกว่าได้ แต่ไม่สามารถใช้แทนกันได้อย่างสมบูรณ์ เพราะกากถั่วเหลืองขาดกรดอะมิโนบางชนิดที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของสัตว์ โดยทั่วไปแล้วในการผลิตอาหารสัตว์จะใช้กากถั่วเหลืองเป็นวัตถุดิบ ประมาณร้อยละ 12 ความต้องการใช้กากถั่วเหลืองในการผลิตอาหารสัตว์ภายในประเทศไม่เพียงพอต่อการผลิต โดยกากถั่วเหลืองบางส่วนนำเข้าจากต่างประเทศ

สถานการณ์ตลาดและปริมาณการใช้กากถั่วเหลืองในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

(ตาราง13) พบว่า กากถั่วเหลืองมีปริมาณการใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในอาหารไก่เนื้อจะมีการใช้กากถั่วเหลืองมากกว่าในอาหารไก่ทุกพันธุ์ เนื่องจากความต้องการใช้ภายในประเทศมีปริมาณสูง ขณะที่ผลผลิตภายในประเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ จึงต้องพึ่งพาเมล็ดถั่วเหลือง ผลิตภัณฑที่นำเข้าจากต่างประเทศเป็นหลัก ดังนั้นราคาของเมล็ดถั่วเหลือง และผลิตภัณฑที่ขึ้นอยู่กับอุปสงค์และอุปทานของ

ตลาดโลกเป็นสำคัญ การอ่อนค่าของค่าเงินบาทส่งผลให้ราคาโดยเฉลี่ยของเมล็ดถั่วเหลือง และผลิตภัณฑ์ มีราคาสูงขึ้น

3. ข้าวโพด เป็นวัตถุดิบหลักของส่วนประกอบอาหารสัตว์ โดยมีสัดส่วนตั้งแต่ร้อยละ 20-60 ของสูตรอาหารแต่ละชนิด ซึ่งจะแตกต่างกันไป ตามประเภทสัตว์ที่เลี้ยง แต่ในช่วงอายุของสัตว์ ปัจจุบันความต้องการข้าวโพดเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ก็มีอัตราเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นในทุกๆปี ดังนั้นทำให้การผลิตข้าวโพดของประเทศเปลี่ยนจากการผลิตเพื่อส่งออก มาเป็นการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการภายในประเทศแทน จะพบว่าปริมาณผลผลิตในประเทศ ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศ

สถานการณ์ตลาดและปริมาณการใช้ข้าวโพดในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

ในช่วงปลายปีปริมาณข้าวโพดที่ออกสู่ตลาดมาก จะทำให้ราคาข้าวโพดในช่วงนั้นมีการเปลี่ยนแปลงต่ำลง บางฤดูกาล ปริมาณผลผลิตข้าวโพดในตลาด ไม่แน่นอน ประกอบกับภาวะราคาปลายข้าวที่สามารถทดแทนข้าวโพดในสูตรอาหารได้มีราคาถูกกว่าทุกปี ทางผู้ประกอบการอาหารสัตว์จึงนิยมใช้ปลายข้าวในสูตรอาหารแทน ทำให้ภาวะราคาข้าวโพดในช่วงฤดูกาลที่ราคาแพง กลับทำให้ข้าวโพดมีราคาที่ถูกลงก่อนที่ผลผลิตข้าวโพดฤดูกาลใหม่จะออกตลาด เนื่องจากความต้องการในตลาดลดลงจากการที่สามารถหาวัตถุดิบอื่นทดแทนได้ในราคาที่ถูกลงกว่า (ตาราง 14) แต่ในช่วงปี 2537-2546 ปริมาณการใช้ข้าวโพดในการผลิตอาหารสัตว์แต่ละประเภทมีการใช้เพิ่มขึ้นในทุกปี โดยตั้งแต่ปี 2544 ปริมาณการผลิตข้าวโพดของโลกเพิ่มขึ้น ทำให้ราคาข้าวโพดลดลง จึงมีการใช้ในการผลิตอาหารสัตว์เพิ่มมากขึ้น จากการใช้ข้าวโพด ข้าวโพดเป็นวัตถุดิบที่สำคัญ ปริมาณการเลี้ยงไก่เนื้อเพิ่มขึ้น ทำให้ปริมาณความต้องการเพิ่มมากขึ้น

4. ปลายข้าว มีสารคาร์โบไฮเดรต ถึงร้อยละ 78 โดยน้ำหนัก แต่เป็นวัตถุดิบที่โรงงานอาหารสัตว์ใช้น้อยมาก เพียงร้อยละ 4-6 ของน้ำหนักอาหารสัตว์เท่านั้น ทั้งนี้เพราะว่าสามารถใช้ข้าวโพดที่มีราคาถูกแทน และข้าวโพดยังมีสารเคมีบางชนิดจำพวก carotene ที่ช่วยให้ไข่แดงสีเข้ม และผิวไก่เป็นสีเหลืองดูกรสนิยมของตลาดซึ่งไม่มีในปลายข้าว แต่ปลายข้าวก็เหมาะที่จะใช้เลี้ยงสุกรขุน เพราะทำให้สุกรขุนโตเร็วขึ้น อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้เลี้ยงปศุสัตว์ที่ผสมอาหารสัตว์ หรือซื้อหัวอาหารมาผสมเอง นิยมใช้ปลายข้าวมากกว่าแป้งข้าวโพดเพราะซื้อได้ง่ายกว่า

5.รำข้าวขาว ประกอบไปด้วยรำละเอียด , รำหยาบ และกากรำสกัดน้ำมัน มีสารคาร์โบไฮเดรตถึงร้อยละ 44 โดยน้ำหนักและไขมันร้อยละ 18 โดยน้ำหนัก ดังนั้นโรงงานอาหารสัตว์จึงต้องใช้รำข้าวควบคู่กับข้าวโพด เพราะพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ได้กำหนดให้อาหารสัตว์ที่จำหน่ายในประเทศต้องมีไขมันไม่น้อยกว่าร้อยละ 2-4 ของน้ำหนักอาหารสัตว์ แต่โรงงานอาหารสัตว์ได้ใช้รำข้าวในการผลิตในสัดส่วนเพียงร้อยละ 13 ของน้ำหนักอาหารสัตว์เท่านั้น อย่างไรก็ตามสำหรับผู้เลี้ยงสัตว์เองก็นิยมใช้รำข้าวผสมในอาหารสัตว์ เช่นเดียวกับปลายข้าว สำหรับปริมาณการใช้รำข้าวของโรงงานอาหารสัตว์จะใช้รำข้าวขาวประมาณปีละ 1-2 ล้านตัน

6. สารอาหารจำพวกวิตามิน และเกลือแร่ ต่างๆ เป็นสารอาหารที่ประเทศไทยผลิตเองไม่ได้ จึงจำเป็นต้องนำเข้าจากต่างประเทศ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปีตามปริมาณการผลิตอาหารสัตว์ปริมาณการเลี้ยงปศุสัตว์ที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น ถ้าได้พัฒนาคุณภาพอาหารและวัตถุดิบที่ใช้ให้มีมาตรฐานได้ประโยชน์ต่อการเจริญเติบโตของสัตว์ที่เลี้ยง เช่น ไม่มีการปนปนกันไ้ หรือใช้วัตถุดิบที่มีความสด ก็จะช่วยลดการเพิ่มอาหารเสริมได้พอสมควร

ปัญหาของการใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์

1.ปริมาณการผลิตไม่สม่ำเสมอ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ผลิตได้มีคุณภาพต่ำ (ความชื้นสูง) เนื่องจากการเพาะปลูกส่วนใหญ่ยังคงอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติ

2.ปริมาณการผลิตถั่วเหลืองของไทยยังไม่พอเพียงกับความต้องการใช้ภายในประเทศ ไม่สามารถแข่งขันกับผู้ผลิต เช่น สหรัฐอเมริกา ใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการผลิต เช่น การตัดแต่งพันธุกรรม ทำให้ได้เมล็ดใหญ่ผลผลิตต่อไร่สูง

3.ผลงานการวิจัยไม่สามารถถ่ายทอดให้เกษตรกรได้ทันที ขาดการร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ทำให้ผลงานวิจัยช้าช้อน และไม่เผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สาธารณชน

4.สำหรับการปลูกถั่วเหลืองเกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในด้านเกษตรที่ถูกต้อง รวมทั้งขาดแคลนแรงงานในช่วงการผลิตที่จำเป็น การพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่องค่อนข้างจำกัด

5.การจำหน่ายถั่วเหลืองยังขาดการคัดเกรดโดยมีการนำเอาถั่วเหลืองทั้งเมล็ดใหญ่และเล็กมาปนกัน ทำให้เกษตรกรจำหน่ายถั่วเหลืองได้ในราคาต่ำ

6.เกษตรกรผู้ปลูกถั่วเหลืองยังขาดการรวมกลุ่ม การกระจายข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดไปสู่เกษตรกรไม่ทั่วถึง และยังมีภาระหนี้สินผูกพันกับพ่อค้า

7. ข้าวโพดส่งออกคุณภาพไม่ดีและมีราคาสูง เมื่อเทียบกับประเทศผู้ผลิตรายอื่นๆ โดยโรงงานอาหารสัตว์คัดคุณภาพดีเข้าโรงงาน ที่เหลือส่งออกเป็นคุณภาพรอง

8. ต้นทุนการผลิตปลาป่นของไทยสูงกว่าประเทศคู่แข่ง เช่น เปรู เนื่องจากมีวัตถุดิบ (ปลาเบ็ด) ที่มีคุณภาพดีไม่เพียงพอที่จะผลิตปลาป่นคุณภาพดี โปรตีนสูงกว่า ร้อยละ 60 และไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศประกอบกับปลาในน่านน้ำไทยมีแนวโน้มลดลง ทำให้ต้องมีการนำเข้าปลาป่นคุณภาพดีจากต่างประเทศมาใช้ในอุตสาหกรรมสัตว์

9. ขาดการจดทะเบียนเรือประมงอย่างครบถ้วน ทำให้มีชาวประมงบางส่วนใช้อุปกรณ์การจับปลาที่ผิดกฎหมาย ไม่ทันสมัยเหมือนคู่แข่ง

ข้อดีของการใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์

1. ราคาขายปลาป่นของไทยถูกกว่าเมื่อเทียบกับต่างประเทศ และวัตถุดิบสามารถนำมาผลิตได้ตลอดทั้งปี

2. การผลิตปลาป่นและถั่วเหลือง ไทยจะมีศักยภาพการแข่งขันได้ดีเมื่อเทียบกับกลุ่มอาเซียนในด้านเทคโนโลยีด้านการผลิตที่ดีกว่า การผลิตถั่วเหลืองผลผลิตสูงกว่า คุณภาพเมล็ดดีกว่าสำหรับปลาป่นผู้ผลิตมีประสบการณ์มากกว่าคุณภาพผลผลิตปลาป่นมีคุณภาพดีกว่า เป็นต้น

3. ถั่วเหลืองของไทยเนื่องจากเป็นถั่วเหลืองที่ปลูกโดยธรรมชาติ ไม่ได้ใช้การตัดแต่งพันธุกรรม (GMO) มาช่วยด้านการผลิตทำให้ผู้บริโภคมั่นใจในด้านการบริโภค ว่าสามารถใช้บริโภคได้อย่างปลอดภัย ผิดกับถั่วเหลืองที่ผ่านกรรมวิธีตัดแต่งพันธุกรรมซึ่งยังไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงปลอดภัยในการบริโภคได้แน่นอน

4. ปลาป่นสามารถเป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ใช้ทดแทนกากถั่วเหลืองได้ ทำให้มีความต้องการใช้ปลาป่นในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ตลอดทั้งปี และเพิ่มขึ้นในทุกปี

ตาราง 12 ปริมาณความต้องการปลาปน สำหรับสัตว์แต่ละชนิด ปี2537-2546

ปี	ปริมาณ (ตัน)									
	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546
ประเภท										
ไก่เนื้อ	187,000	238,000	273,700	170,100	178,500	113,280	120,556.8	124,001.3	-	105,660.3
ไก่พ่อแม่	13,500	16,875	19,350	11,610	12,150	11,880	13,122	13,500	14,624.6	15,295.5
พันธุ์										
ไก่ไข่เล็กรุ่น	5,775	15,166.7	15,166.7	8,190	8,450	6,825	18,622.5	17,186	16,579.6	18,180.5
ไก่ไข่ให้ไข่	70,000	75,600	84,000	37,200	38,400	36,000	39,816	36,756	59,098	64,800
หมูขุน	97,500	140,000	147,000	89,040	91,560	62,160	70,560	73,626	78,349.1	78,145.5
หมูพันธุ์	-	34,875	36,735	23,157	23,715	18,972	18,135	18,135	31,620	33,015
โค	2,190	3,066	3,066	3,525	3,723	3,832.5	3,504	3,854.4	-	-
รวม	375,965	523,582	579,017.7	342,822	356,498	252,949	284,316	287,058	200,271	315,096

ที่มา : สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย. 2547

ตาราง 13 ปริมาณความต้องการกากถั่วเหลือง สำหรับสัตว์แต่ละชนิด ปี 2537-2546

ปี	ปริมาณ (ตัน)									
	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546
ประเภทสัตว์										
ไก่เนื้อ	280,000	357,000	410,550	595,350	624,750	679,980	813,758.4	837,008.6	1,060,684.6	1,056,602.7
ไก่พ่อแม่พันธุ์	40,500	50,625	58,050	69,660	72,900	71,280	96,228	99,000	121,871.3	127,462.5
ไก่ไข่เล็กรุ่น	8,250	21,666.7	21,666.7	43,680	45,066.7	36,400	136,565	126,030.7	138,162.9	151,504.2
ไก่ไข่ให้ไข่	100,000	108,000	120,000	198,400	204,800	192,000	291,984	269,544	295,490	324,000
หมูขุน	156,000	420,000	441,000	534,240	549,360	393,680	517,440	539,924	522,327	520,970
หมูพันธุ์	-	104,625	110,205	138,942	142,290	120,156	132,990	132,990	126,480	132,060
โค	10,950	15,330	15,330	17,629.5	18,615	19,162.5	24,528	26,980.8	19,315.8	20,257.5
รวม	595,700	1,077,246	1,176,801	1,597,901	1,657,781	1,512,658	2,013,493	2,031,478	2,284,331	2,332,456

ที่มา : สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย.2547

ตาราง 14 ปริมาณความต้องการข้าวโพด สำหรับสัตว์แต่ละชนิด ปี 2537-2546

ปี	ปริมาณ (ตัน)									
	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546
ประเภทสัตว์										
ไก่เนื้อ	1,216,800	1,547,000	1,779,050	1,842,750	1,933,750	1,840,800	1,959,048	2,015,020.8	2,298,149.9	2,183,645.6
ไก่พ่อแม่พันธุ์	175,500	219,375	251,550	251,550	263,250	257,400	284,310	292,500	292,491	305,910
ไก่ไข่เล็กรุ่น	53,625	140,833.3	140,833.3	177,450	183,083.3	147,875	403,487.5	372,363.3	331,591	363,610
ไก่ไข่ให้ไข่	650,000	702,000	780,000	806,000	832,000	780,000	862,680	796,380	709,176	777,600
หมูขุน	975,000	980,000	1,029,000	742,000	915,600	932,400	705,600	736,260	1,175,235.8	1,172,182.5
หมูพันธุ์	-	174,375	183,675	192,975	197,625	189,720	151,125	151,125	-	-
โค	87,600	122,640	122,640	141,036	148,920	153,300	87,600	96,360	57,947.4	60,772.5
รวม	3,158,525	3,886,223	4,286,748	4,153,761	4,474,228	4,301,495	4,453,850	4,460,009	4,864,591	4,863,720

ที่มา : สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย.2547

4.5 โครงสร้างต้นทุนอาหารสัตว์

ต้นทุนการผลิตนับได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญของธุรกิจ เพราะมีผลกระทบต่อกำไรของธุรกิจ ต้นทุนการผลิตอาหารสัตว์แต่ละชนิดจะแตกต่างกัน เนื่องจากสูตรอาหารสัตว์นั้นพิจารณาตามคุณภาพอาหารสัตว์ที่กรมปศุสัตว์กำหนดไว้ แต่ไม่ได้กำหนดชนิดของวัตถุดิบ จึงสามารถเปลี่ยนแปลงชนิดของวัตถุดิบได้ตามการเปลี่ยนแปลงของวัตถุดิบนั้น ธุรกิจอาหารสัตว์จึงมีการนำแนวคิด เรื่อง Linear programming มาใช้ เพื่อที่จะผลิตอาหารสัตว์แต่ละสูตร ซึ่งแสดงถึงต้นทุนอาหารสัตว์ 1 ถูง หรือ 30 กิโลกรัม ของโรงงานอาหารสัตว์ (สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย .2544)

โดยจำแนกเป็นอัตราส่วนค่าใช้จ่ายแต่ละประเภทต่อต้นทุนทั้งหมด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิต เป็นต้นทุนที่มีสัดส่วนสูงในการผลิต โดยต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิตนี้มีสัดส่วนเป็นร้อยละ 15.70 ของต้นทุนทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยต้นทุนด้านค่าภานะบรรจฯ ค่าแรงงาน ค่าใช้จ่ายพลังงาน ค่าใช้จ่ายค่าเสื่อมราคาเครื่องจักร และค่าซ่อมบำรุงอื่นๆ โดยเฉพาะต้นทุนด้านค่าภานะบรรจฯ มีสัดส่วนสูงที่สุด ถึงร้อยละ 6.90

2. ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการขาย เป็นต้นทุนที่มีสัดส่วนเป็นร้อยละ 14.29 ของต้นทุนทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยต้นทุนค่าใช้จ่ายในการโฆษณา ค่าใช้จ่ายของเงินเดือนพนักงาน ดอกเบี้ยจ่าย ค่าใช้จ่ายด้านการตลาด และค่าใช้จ่ายในการบริหารอื่นๆ

3. ต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านวัตถุดิบ เป็นต้นทุนที่มีสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 70.01 ของต้นทุนทั้งหมด โดยจะประกอบด้วยต้นทุนของข้าวโพด ปลาป่น กากถั่วเหลือง ปลาขี้ขาว และวิตามิน แร่ธาตุต่างๆ ด้วยเหตุนี้เพื่อรักษาต้นทุนให้คงที่ทางผู้ผลิตจะใช้วัตถุดิบที่มีราคาถูกทดแทนวัตถุดิบที่มีราคาแพง และวัตถุดิบที่ใช้ผลิตอาหารสัตว์ส่วนใหญ่ เป็นสินค้าเกษตรซึ่งมีความแปรปรวนทางด้านราคาเร็วมาก ดังนั้น โรงงานอาหารสัตว์จึงต้องลงทุนใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการคำนวณสูตรอาหารสัตว์ เพื่อให้ทันกับราคาวัตถุดิบที่เปลี่ยนแปลง ดังแสดงไว้ใน(ตาราง 15)

ส่วนในด้านต้นทุนด้านวัตถุดิบของอาหารสัตว์ ไก่ สุกร และโค มีความแตกต่างกับบ้างตามความต้องการสารอาหารของสัตว์นั้นๆ ซึ่งถ้าเทียบจากความต้องการสารอาหารประเภทโปรตีนในไก่เนื้อมีความต้องการอยู่ในระหว่างร้อยละ 19 ถึงร้อยละ 25 ความต้องการสารอาหารประเภทโปรตีนในไก่ไข่ มีความต้องการอยู่ระหว่างร้อยละ 13 ถึง ร้อยละ 20 ความต้องการสารอาหารประเภทโปรตีนในสุกรมีความต้องการอยู่ในระหว่างร้อยละ 12 ถึงร้อยละ 20 และความต้องการสารอาหารประเภทโปรตีนในโคมีความต้องการอยู่ในระหว่างร้อยละ 8 ถึงร้อยละ 22 (สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย. 2543) สาเหตุที่มาความต้องการของ

สารอาหารประเภทโปรตีนมีความหลากหลายในสัตว์แต่ละชนิดก็มาจากความต้องการที่ไม่เท่ากัน โดยขึ้นอยู่กับระดับอายุของสัตว์ ระดับการนำไปใช้ในการผลิตภัณฑ์ เช่น ไข่ นม เป็นต้น

ตาราง 15 โครงสร้างต้นทุนการผลิตอาหารสัตว์ของทั้งอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในปี 2543

รายการ	ต้นทุนการผลิตอาหารสัตว์ (ร้อยละ)
<u>ค่าใช้จ่ายในการผลิต</u>	15.70
แรงงาน	1.30
ไฟฟ้า	2.00
พลังงาน	0.60
ซ่อมแซม	1.60
ภาชนะบรรจุ	6.90
วัสดุสิ้นเปลือง	0.30
อื่นๆ	1.50
ค่าเสื่อมราคา	1.50
<u>ค่าใช้จ่ายในการขาย</u>	14.29
ค่าโฆษณา	0.80
เงินเดือน	5.00
ดอกเบี้ย	3.60
ค่าใช้จ่ายการตลาด	1.80
ค่าใช้จ่ายการบริหาร	3.09
<u>ค่าใช้จ่ายด้านวัตถุดิบ</u>	70.01
รวม	100

ที่มา : สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย. 2544

4.6 กระบวนการผลิตอาหารสัตว์

การที่จะนำวัตถุดิบอาหารสัตว์หลายชนิดมารวมกันเพื่อเป็นอาหารสัตว์ โดยให้มีคุณค่าที่เหมาะสมกับสัตว์เลี้ยงในแต่ละชนิดแต่ละระยะนั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดสูตรที่แตกต่างออกไป โดยทั้งนี้จะต้องขึ้นอยู่กับ

1. ความรู้ ความเข้าใจทางด้านวิชาการอาหารสัตว์
2. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสัตว์แต่ละชนิด
3. ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเลี้ยง การจัดการ
4. ประสบการณ์ที่ได้รับ จากการประเมินผลการเลี้ยงสัตว์

สำหรับขั้นตอนการผลิตอาหารสัตว์นั้น ยังสามารถแยกแยะเพื่อให้ทราบในรายละเอียดโดยสังเขปได้ ดังนี้

1. การไม่ วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีชิ้นส่วนใหญ่ เช่น มันเส้น ข้าวโพด ข้าวฟ่าง ต้องไม่ให้มีขนาดเล็กเสียก่อน เพื่อให้การผสมอาหารคลุกเคล้าเข้ากันได้เป็นอย่างดี ส่วนวัตถุดิบที่มีขนาดเล็กอยู่แล้ว เช่น รำละเอียด ปลาป่น เป็นต้น ไม่จำเป็นต้องมี และเหตุผลสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อสัตว์ก็คือ ประสิทธิภาพในการใช้อาหารที่มีเนื้อที่ละเอียดจะเป็นประโยชน์ต่อสัตว์ที่บริโภคได้ดีกว่า

2. การชั่งน้ำหนัก วัตถุดิบที่เลือกใช้ในอาหารแต่ละสูตร จะมีปริมาณที่แตกต่างออกไป จึงต้องชั่งน้ำหนักเสียก่อน เพื่อให้ได้คุณค่าอาหารครบตามความต้องการของสัตว์ วัตถุดิบที่ใช้สูตรอาหาร เช่น ข้าวโพด ปลายข้าว กากถั่วเหลือง เป็นต้น จะชั่งแยกจากวัตถุดิบที่ใช้ปริมาณน้อย เช่น วิตามิน แร่ธาตุ และยาปฏิชีวนะ

3. การผสม หลังจากชั่งวัตถุดิบได้ครบตามสูตรแล้ว ก็นำมาผสมให้รวมเป็นเนื้อเดียวกันในช่วงนี้จะมีการเสริมไขมัน วิตามิน แร่ธาตุ ตลอดจนยาปฏิชีวนะเข้าไปด้วยสำหรับอุปกรณ์ และวิธีการที่ใช้ผสมนั้น จะส่งผลต่อการผลิตให้มีประสิทธิภาพที่แตกต่างกันออกไปโดยมีสาเหตุมาจาก

3.1 ประสิทธิภาพของเครื่องผสมอาหารสัตว์ เครื่องผสมอาหารสัตว์มีอยู่ 2 ประเภทใหญ่ๆคือ

3.1.1 เครื่องผสมอาหารสัตว์แบบแนวตั้ง ซึ่งมีใช้กันอยู่ทั่วไปในกิจการ ผู้ประกอบการอาหารขนาดเล็ก

3.1.2 เครื่องผสมอาหารสัตว์แบบแนวนอน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเครื่องผสมอาหารขนาดใหญ่มีใช้ในโรงงานอาหารสัตว์ทุกแห่ง ซึ่งค่อนข้างจะให้ประสิทธิภาพในการผสมดีกว่า

3.2 ระยะเวลาในการผสม การผสมอาหารให้เป็นเนื้อเดียวกันนั้น ระยะเวลาที่ใช้ในการผสมจะต้องถูกกำหนดให้เหมาะสม ไม่น้อยหรือมากเกินไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของวัตถุดิบ และประสิทธิภาพของเครื่องผสมอีกด้วย

สำหรับอาหารที่ผสมแล้ว เพื่อให้เกิดความมั่นใจยิ่งขึ้นว่า วัตถุดิบจะได้รับการผสมเป็นเนื้อเดียวกันและมีการกระจายตัวอย่างสม่ำเสมอโดยทั่วถึง จึงจำเป็นจะต้องมีการสุ่มตัวอย่างของอาหารสัตว์ที่ผสมแล้ว มาทำการตรวจสอบในห้องปฏิบัติการ

4. การอัดเม็ด อาหารที่ผสมแล้ว เมื่อต้องการทำเป็นอาหารสำเร็จรูปชนิดเม็ด ก็จะต้องนำมาผ่านกรรมวิธีในการอัดเม็ดเสียก่อน โดยการนำอาหารที่ผสมแล้ว ซึ่งเป็นผงมาผ่านไอร้อนของน้ำที่มีอุณหภูมิประมาณ 60-70 องศาเซลเซียส เพื่อให้อาหารรวมเป็นเนื้อเดียวกันแล้วจะถูกลงเครื่องอัดเม็ดออกมา โดยกำหนดให้มีขนาดตามที่ต้องการ ให้สอดคล้องกับชนิดและระยะเวลาการใช้ของสัตว์ จากนั้นจะถูกทำให้เย็นลงอย่างรวดเร็ว เพื่อให้อาหารจับตัวกันเป็นเม็ดที่ดี

5. การบรรจุอาหารสัตว์เมื่อผ่านกระบวนการผลิตเรียบร้อยแล้ว ต้องนำมาบรรจุลงในภาชนะที่เหมาะสม เพื่อสามารถรักษาคุณภาพของอาหารสัตว์ ให้คงคุณค่าไว้ได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งก่อนที่จะนำไปเลี้ยงสัตว์ และต้องป้องกันความเสียหายจากการหกหล่น เนื่องจากการฉีกขาดของภาชนะที่นำมาบรรจุ

กระบวนการผลิตอาหารสัตว์ การผลิตจะเริ่มจากนำวัตถุดิบพืชไร่ต่างๆ ที่มีความชื้นเข้าเครื่องอบให้แห้งแล้วใช้ตะแกรงร่อนเอาสิ่งเจือปนออก จากนั้นเอาวัตถุดิบพืชไร่เหล่านี้เข้าเครื่องบดให้ละเอียด และนำวัตถุดิบพืชไร่ที่บดแล้วเหล่านี้มาผสมกับปลาป่น กากถั่วเหลือง หรือกากถั่วลิสง และอาหารเสริมพวกวิตามินต่างๆ ตามสัดส่วนของน้ำหนักที่กำหนดไว้ สำหรับหัวอาหาร และอาหารสำเร็จรูปชนิดผงจะผ่านเข้าเครื่องบรรจุเลย แต่ถ้าเป็นอาหารสัตว์สำเร็จรูปชนิดเม็ด จะต้องนำอาหารสำเร็จรูปที่เป็นผงผ่านเข้าเครื่องอัดเม็ดเพื่ออัดวัตถุดิบที่เป็นผงเหล่านี้ให้เป็นเม็ดก่อนเข้าเครื่องบรรจุ ซึ่งการบรรจุนี้มีทั้งที่บรรจุเป็นถุงหรือกระสอบขนาดบรรจุถุงละ 30 กิโลกรัม หรือ กระสอบละ 75 กิโลกรัม และมีที่บรรจุรถบรรทุกเป็นถุงขนาดใหญ่ ซึ่งขบวนการผลิตดังกล่าวจะมีความแตกต่างกันของโรงงานอาหารสัตว์ดังนี้ (สุโกวิทย์ โชติวัฒนกุล, 2530:18-20)

1. โรงงานผลิตอาหารสัตว์ขนาดใหญ่ มีขั้นตอนการผลิตดังนี้

1.1 ขึ้นเตรียมวัตถุดิบ และทำการตรวจสอบคุณภาพวัตถุดิบ ทั้งทางด้านกายภาพเคมี และจุลชีววิทยา ก่อนที่จะนำวัตถุดิบเข้าเก็บที่ไซโล

1.2 นำวัตถุดิบไปอบให้แห้งด้วยเครื่องอบไอน้ำ (Boiler) และนำวัตถุดิบที่อบแห้งไปบดให้ละเอียดด้วยเครื่องบดชนิดโบมีด (Hammer) หลังจากนั้นจะนำวัตถุดิบที่บดแล้วเข้าเก็บที่ถังเก็บวัตถุดิบ (Bin) สำหรับเครื่องอบไอน้ำ และเครื่องบดนั้นจะมีทั้งที่ผลิตในประเทศไทย และนำเข้าจากต่างประเทศ

1.3 มีการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการนำวัตถุดิบแต่ละประเภท จากถัง Bin มาชั่งตามสูตรอาหารที่กำหนดไว้ในโปรแกรม หลังจากนั้นจะทำการผสมวัตถุดิบดังกล่าวด้วย เครื่องผสมอาหาร (Mixer) ที่มีประสิทธิภาพในการผสมสูง ทำการผสมโดยใช้เวลาประมาณ 3.5-5 นาที

1.4 ถ้าเป็นอาหารสัตว์ที่ต้องการอัดเม็ด ก็จะทำนำเข้าเครื่องอัดเม็ดอาหารสัตว์ และเครื่อง Cooler เพื่อให้อาหารเย็นและแห้ง และนำผ่านเครื่องร่อนเพื่อจัดขนาด

1.5 ทำการชั่งน้ำหนักอาหารที่ผสมแล้วใส่ถุง โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์

1.6 เมื่อราคาวัตถุดิบต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงไป ระบบคอมพิวเตอร์จะทำการคำนวณสูตรอาหารสัตว์ใหม่ เพื่อให้ได้ต้นทุนอาหารที่ต่ำสุด และได้สารอาหารครบตามที่กำหนดไว้ เนื่องจากมีการนำวัตถุดิบที่มีราคาถูกลงมาทดแทนวัตถุดิบที่มีราคาแพงขึ้น

2 .โรงงานผลิตอาหารขนาดกลาง โรงงานดังกล่าวมีขั้นตอนการผลิต ดังนี้

2.1 ขั้นตอนวัตถุดิบ และทำการตรวจสอบคุณภาพวัตถุดิบ ทั้งทางด้านกายภาพ เคมี และจุลชีววิทยา ก่อนที่จะนำวัตถุดิบเก็บที่ ไซโล

2.2 นำวัตถุดิบไปอบให้แห้งด้วยเครื่องอบไอน้ำ (Boiler) และนำวัตถุดิบที่อบแห้งไปบดให้ละเอียดด้วยเครื่องบดชนิดโม่มีด (Hammer) หลังจากนั้นจะนำวัตถุดิบที่บดแล้วเข้าเก็บที่ถังเก็บวัตถุดิบ (Bin) สำหรับเครื่องอบไอน้ำ และเครื่องบดนั้นจะมีทั้งที่ผลิตในประเทศไทย และนำเข้าจากต่างประเทศ

2.3 จะมีวิศวกรเป็นผู้ควบคุมเครื่องชั่งน้ำหนักและเครื่องผสมวัตถุดิบ โดยวิศวกรจะเป็นผู้ปล่อยวัตถุดิบจากไซโลผ่านเครื่องชั่งตามสูตรอาหารที่กำหนดไว้และทำหน้าที่ควบคุมเครื่องผสมด้วย ซึ่งเป็นแบบเดียวกันที่ใช้ในโรงงานอาหารสัตว์ขนาดใหญ่ แต่บางโรงงานได้ใช้เครื่องจักรดังกล่าวที่ผลิตขึ้นในประเทศแทน

2.4 หลังจากผสมเสร็จแล้ว วิศวกรจะนำอาหารสัตว์ที่ผสมแล้วไปชั่งน้ำหนักเพื่อบรรจุถุงออกจำหน่ายต่อไป

2.5 เมื่อราคาวัตถุดิบเปลี่ยนแปลงโรงงานขนาดกลาง ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงสูตรอาหารที่ใช้ในการผลิตเช่นเดียวกับโรงงานขนาดใหญ่ โดยนักวิชาการทางด้านอาหารสัตว์จะเป็นผู้ทำหน้าที่เปลี่ยนแปลงสูตรอาหารดังกล่าว

3. โรงงานผลิตอาหารสัตว์ขนาดเล็ก มีขั้นตอนต่างๆ ในการผลิต ดังนี้

3.1 ขั้นตอนวัตถุดิบ จะนำวัตถุดิบไปอบให้แห้งและนำไปบดให้ละเอียด

3.2 ใช้คนงานในโรงงานเป็นผู้นำวัตถุดิบที่บดแล้ว มาชั่งตามสูตรอาหารที่กำหนดและนำวัตถุดิบดังกล่าวไปผสมด้วยเครื่องผสม

3.3 หลังจากผสมแล้ว คนงานจะนำอาหารที่ผสมแล้วไปชั่งน้ำหนักเพื่อบรรจุถุงออกจำหน่ายต่อไป

อย่างไรก็ตาม เครื่องบดและเครื่องผสมที่ใช้ในโรงงานดังกล่าวจะเป็นเครื่องจักรที่ผลิตขึ้นภายในประเทศแทบทั้งสิ้น ทำให้คุณภาพของอาหารสัตว์ที่ผลิตได้ต่ำกว่าของโรงงาน ขนาดใหญ่และขนาดกลาง

4.7 หลักเกณฑ์ทั่วไปว่าด้วยการผลิตอาหารสัตว์ที่ดี

หลักการที่สำคัญในการนำหลักเกณฑ์ในการผลิตอาหารสัตว์ที่ดีมาปฏิบัติตั้งแต่วัตถุดิบจนถึงฟาร์มเลี้ยงสัตว์เพื่อให้แน่ใจว่าอาหารสัตว์มีความปลอดภัยและเหมาะสมต่อการบริโภคของสัตว์ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ผลิตอาหารสัตว์นำมาปฏิบัติ (กรมปศุสัตว์.2547)

การผลิตในขั้นต้น (Primary Production)

1. สุขลักษณะของสิ่งแวดล้อม ในการผลิตอาหารสัตว์ในขั้นต้น ควรมีการพิจารณาแหล่งของการปนเปื้อนที่อาจมาจากสิ่งแวดล้อมทั้งนี้ไม่ควรดำเนินการในบริเวณที่มีสารปนเปื้อนที่สามารถจะทำให้เกิดอันตรายหรือปนเปื้อนในระดับที่ไม่เป็นที่ยอมรับ

2. การผลิตอย่างถูกสุขลักษณะของวัตถุดิบอาหารสัตว์ ควรพิจารณาผลกระทบต่อความปลอดภัยในการผลิตวัตถุดิบ และความเหมาะสมของอาหารสัตว์ตลอดเวลา รวมทั้งการบ่งชี้ว่ามีจุดใดของกิจกรรมเหล่านั้นที่มีความเป็นไปได้ที่จะทำให้เกิดการปนเปื้อนสูงและนำมาตรการเฉพาะต่าง ๆ มาดำเนินการเพื่อลดความเป็นไปได้นั้น ผู้ผลิตควรนำมาตรการดังต่อไปนี้มาดำเนินการเพื่อ :

- ควบคุมการปนเปื้อนจาก อากาศ ดิน น้ำ สารป้องกันกำจัดแมลง และสัตว์ต่างๆ (pesticides) ยาสัตว์ หรือสารอื่นใด ที่ใช้ในการผลิตวัตถุดิบ

- ควบคุมสุขอนามัยพืชและสัตว์ไม่ให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของสัตว์จากการบริโภค หรือส่งผลกระทบต่อความเหมาะสมของอาหารสัตว์

- ป้องกันวัตถุดิบจากสิ่งปนเปื้อน และการปนเปื้อนอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรใช้ความระมัดระวังในการจัดการกับของเสียและการเก็บรักษาสารอันตรายอย่างเหมาะสม

3. การปฏิบัติต่ออาหารสัตว์การเก็บรักษาและการขนส่ง ควรมีขั้นตอนดังนี้เพื่อ :

- คัดเลือกอาหารสัตว์และส่วนประกอบของอาหารสัตว์ เพื่อแยกสิ่งที่ไม่เหมาะสมต่อการบริโภคออก

- กำจัดวัสดุใดๆ ที่ถูกคัดทิ้งอย่างถูกสุขลักษณะ

- ป้องกันอาหารสัตว์และส่วนประกอบของอาหารสัตว์จากการปนเปื้อนโดยพาหะนำเชื้อหรือโดยการปนเปื้อนทางเคมี กายภาพ จุลินทรีย์ หรือสารปนเปื้อนอื่นๆ ในระหว่างการปฏิบัติต่ออาหารสัตว์การเก็บรักษาและการขนส่ง ทั้งนี้จะต้องป้องกันการเสื่อมคุณภาพของอาหารสัตว์ โดยมาตรการต่างๆที่เหมาะสม ซึ่งอาจรวมถึงการควบคุมอุณหภูมิความชื้น ฯลฯ

4. การทำความสะอาด การบำรุงรักษาและสุขอนามัยส่วนบุคคลในการผลิตขั้นต้น ควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกและขั้นตอนที่เหมาะสม เพื่อให้แน่ใจว่า :

- การทำความสะอาดและการบำรุงรักษามีการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

- คงไว้ซึ่งสุขลักษณะส่วนบุคคลที่เหมาะสม

สถานที่ตั้งอาหาร เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ในการผลิต

1. ทำเลที่ตั้ง สถานที่ตั้ง

เมื่อตัดสินใจจะเลือกที่ตั้งของสถานที่ผลิตอาหารสัตว์ที่ใด จำเป็นจะต้องพิจารณาแหล่งที่อาจทำให้เกิดการปนเปื้อน นอกจากนี้ต้องมีมาตรการที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพในการป้องกันความปลอดภัยของอาหารสัตว์ สถานที่ผลิตอาหารสัตว์ไม่ควรจะตั้งอยู่ในสถานที่ที่ไม่สามารถคงไว้ซึ่งความปลอดภัยและความเหมาะสมของอาหารสัตว์ได้ ทั้งนี้สถานที่ผลิตอาหารสัตว์ควรติดตั้งอยู่ในที่ที่เหมาะสม คือ

- บริเวณโดยรอบควรอยู่ห่างจากชุมชนและแหล่งน้ำสาธารณะ
- บริเวณพื้นที่ตั้งโรงงานไม่มีน้ำท่วมขังและสกปรก และมีท่อระบายน้ำเพื่อให้ไหลลงสู่ทางระบายน้ำสาธารณะ
- ควรมีรั้วรอบโรงงาน และห้ามมีสัตว์เลี้ยงอยู่ภายในโรงงาน
- ถนนในบริเวณโรงงาน ทางเดินควรสร้างพื้นผิวด้วยวัสดุคอนกรีต หรือวัสดุอื่นที่สามารถลดปริมาณฝุ่น บำรุงรักษาง่าย และป้องกันการท่วมขังของน้ำจนเป็นแอ่งโคลน

ในกรณีที่สถานที่ตั้งโรงงานซึ่งใช้ผลิตอาหารสัตว์อยู่ติดกับบริเวณที่มีสภาพไม่เหมาะสมหรือไม่เป็นไปตามขั้นต้น ต้องมีกรรมวิธีที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและกำจัดแมลง สัตว์นำโรค และสาเหตุของการปนเปื้อน

- อาคารสำนักงานควรแยกเป็นสัดส่วนกับอาคารผลิต ไม่ควรเป็นอาคารเดียวกัน หากเป็นอาคารเดียวกันอาคารผลิตจะต้องมีผนังแบ่งแยกชัดเจน

- อาคารผลิตมีขนาดเหมาะสม มีการออกแบบและก่อสร้างในลักษณะที่ง่ายแก่การทำนุบำรุงสภาพ รักษาความสะอาดและสะดวกในการปฏิบัติงานโดยพื้น ฝาผนัง และเพดานของอาคารสถานที่ผลิต ต้องก่อสร้างด้วยวัสดุที่คงทน ทำความสะอาดง่าย และซอมแซมให้อยู่ในสภาพที่ดีตลอดเวลา ต้องมีมาตรการป้องกันกำจัดสัตว์และแมลง จัดให้มีพื้นที่เพียงพอที่จะติดตั้งเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตให้เป็นไปตามสายงานการผลิตอาหารสัตว์แต่ละประเภทของอาหารสัตว์ และแบ่งแยกพื้นที่การผลิตเป็นสัดส่วนเพื่อป้องกันการปนเปื้อนอันอาจเกิดขึ้นกับอาหารสัตว์ที่ผลิตขึ้น ไม่มีสิ่งของที่ไม่ใช้แล้วหรือไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตอยู่ในบริเวณผลิต จัดให้มีแสงสว่างและการระบายอากาศที่เหมาะสมเพียงพอสำหรับการปฏิบัติงานภายในอาคารผลิต บริเวณที่เก็บวัตถุดิบ บริเวณที่ผลิตและบริเวณที่เก็บอาหารสัตว์พร้อมจำหน่ายให้แยกเป็นสัดส่วนชัดเจน และไม่ปะปนกับที่อยู่อาศัย

- เครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ในการผลิต

ภาชนะหรืออุปกรณ์ในการผลิตที่สัมผัสกับอาหารสัตว์ต้องทำจากวัสดุที่ไม่ทำปฏิกิริยากับอาหารสัตว์อันอาจเป็นอันตรายต่อสัตว์และผู้บริโภค เครื่องมือเครื่องจักร รวมถึงอุปกรณ์สำหรับการผลิตจะต้องสร้างและติดตั้งในลักษณะที่สะดวกเพียงพอในการปฏิบัติงานและสามารถผลิตอาหารสัตว์

ได้คุณภาพดีตามมาตรฐานป้องกันการปนเปื้อนที่อาจจะเกิดขึ้น พร้อมทั้งบำรุงรักษา และทำความสะอาด

-การควบคุมกระบวนการผลิต การจัดทำบันทึกรายงานผลและระบบการจัดการอาหารสัตว์
ไม่ได้คุณภาพ

2.การควบคุมกระบวนการผลิต

การดำเนินงานทุกขั้นตอนจะต้องมีการควบคุมตามหลักสัญลักษณ์ที่ดี ตั้งแต่การตรวจรับ
วัตถุดิบ และส่วนผสมในการผลิตอาหารสัตว์ การจัดเตรียม การผลิต การบรรจุ การเก็บรักษาอาหาร
สัตว์และการขนส่ง

วัตถุดิบที่ใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตอาหารสัตว์ ต้องทราบแหล่งที่มาและมีการ
คัดเลือกให้อยู่ในลักษณะที่เหมาะสม มีคุณภาพดีเหมาะสมสำหรับการผลิตอาหารสัตว์และต้องเก็บ
รักษาวัตถุดิบ ไม่ให้มีการปนเปื้อนและการเสื่อมสภาพ มีการใช้วัตถุดิบหมุนเวียนตามลำดับก่อนหลัง
ในการผลิตอาหารสัตว์แต่ละชุดการผลิต (batch) ที่มีสูตรต่างกันต้องมีการจัดการที่ดี เพื่อป้องกันการ
ปนเปื้อนข้าม (Cross Contamination) ภาชนะบรรจุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการขนส่ง การเก็บรักษา
สายพาน การขนย้าย การชั่งน้ำหนักต้องทำให้สะอาดอยู่เสมอ น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิต ต้องเป็นน้ำ
สะอาด

การผลิต การบรรจุ การเก็บรักษา การขนย้าย และการขนส่งผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์
ต้องมีวิธีการที่สามารถป้องกันการปนเปื้อนและการเสื่อมคุณภาพของอาหารสัตว์ได้ มีการตรวจสอบ
และควบคุมคุณภาพก่อนการผลิต ระหว่างการผลิต และมีการตรวจวิเคราะห์คุณภาพอาหารสัตว์ก่อน
ส่งออกจำหน่าย

3.การจัดทำบันทึกและรายงาน

เก็บบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียด (Product Information) ของวัตถุดิบ วัตถุดิบที่เติมใน
อาหารสัตว์ แหล่งที่มา วันที่รับวัตถุดิบ สูตรอาหารสัตว์ ขั้นตอนการผลิต และการเก็บรักษา วันที่ขนส่ง
วิธีการขนส่ง และผู้รับสินค้าปลายทางอย่างน้อย 1 ปี มีบันทึกการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพก่อน
การผลิต ระหว่างการผลิต และบันทึกผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพอาหารสัตว์ก่อนส่งออกจำหน่าย
อย่างน้อย 1 ปี เก็บบันทึกเกี่ยวกับการควบคุมกระบวนการผลิต และคุณภาพอาหารสัตว์ ปริมาณการ
ใช้วัตถุดิบ และรายงานชนิดและปริมาณการผลิตของผลิตภัณฑ์และวันเดือนปีที่ผลิต อย่างน้อย 1 ปี
เก็บบันทึกผลวิเคราะห์คุณภาพอาหารสัตว์ไว้อย่างน้อย 3 ปี

4.ระบบการจัดการอาหารสัตว์ที่ไม่ได้คุณภาพ

การจัดการเกี่ยวกับอาหารสัตว์ที่ไม่ได้คุณภาพ ซึ่งรวมถึงอาหารสัตว์เสื่อมคุณภาพที่กำหนด
โดยกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาหารสัตว์ จะต้องมียุทธศาสตร์การจัดการที่เหมาะสมดังนี้

4.1 ในกรณีอาหารสัตว์ที่ผลิตเพื่อรอจำหน่าย พบว่ามีคุณภาพไม่ได้มาตรฐานตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ ให้มีวิธีการแก้ไขที่เหมาะสมโดยที่อาหารสัตว์ที่ผลิตดังกล่าวมีคุณภาพทางเคมีต่ำกว่าที่กฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์กำหนด จะต้องนำไปผลิตใหม่หากอาหารสัตว์ที่ผลิตมีสารพิษ หรือเชื้อโรคเกินจากกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์กำหนดให้นำไปทำลายเพื่อลดการปนเปื้อน และการติดเชื้อโรค

4.2 ในกรณีอาหารสัตว์ที่จำหน่ายแล้ว พบว่ามีคุณภาพไม่ได้มาตรฐานตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ให้มีวิธีการแก้ไขที่เหมาะสม โดยที่อาหารสัตว์ที่ส่งไปจำหน่ายแล้วดังกล่าวมีคุณภาพทางเคมีไม่ได้มาตรฐานตามที่กฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์กำหนด ให้มีการเรียกสินค้าคืนเพื่อนำไปผลิตใหม่ อาหารสัตว์ที่จำหน่ายเป็นอาหารสัตว์เสื่อมคุณภาพ เช่น มีสารพิษหรือ เชื้อโรคเกินกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ให้เรียกสินค้าคืน เพื่อไปทำลาย

การขนส่ง

5. การขนส่งผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์ ต้องมีวิธีการที่สามารถป้องกันการปนเปื้อน และการเสื่อมคุณภาพของอาหารสัตว์ได้ จำเป็นต้องมีการป้องกันอาหารสัตว์อย่างเพียงพอระหว่างการขนส่ง และตู้ขนส่งสินค้าที่ต้องการจะขึ้นอยู่กับลักษณะของอาหารสัตว์และสภาวะที่เหมาะสมในการขนส่งอาหารสัตว์ ควรออกแบบและสร้างพาหนะ ภาชนะบรรจุหรือตู้สินค้าที่สามารถ

- ไม่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนอาหารสัตว์หรือหีบห่ออาหารสัตว์
- ดำรงรักษาความสะอาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำการฆ่าเชื้อได้ตามความจำเป็น
- สะดวกต่อการจัดแยกประเภทอาหารสัตว์ที่แตกต่างกันออกจากกันได้ หรือแยกอาหารสัตว์จากสิ่งที่ไม่ใช่อาหารสัตว์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการขนส่ง
- มีการป้องกันการปนเปื้อน รวมทั้งฝุ่นและควันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ควบคุม หรือคงไว้ซึ่งอุณหภูมิ ความชื้น บรรยากาศ และสภาวะอื่นที่จำเป็น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันอาหารสัตว์จากการเจริญของเชื้อจุลินทรีย์ที่เป็นอันตรายหรือไม่เป็นอันตราย และอาจทำให้อาหารสัตว์เน่าเสีย หรือเปลี่ยนแปลงไปจนเป็นสาเหตุให้ไม่เหมาะสมสำหรับสัตว์
- ตรวจสอบอุณหภูมิ ความชื้น และสภาวะอื่น ๆ ที่จำเป็นได้ พาหนะ และตู้สินค้าที่ใช้ในการขนส่งอาหารสัตว์ ควรเก็บในสภาพที่สะอาด มีการซ่อมแซมดูแล และอยู่ในสภาพที่เหมาะสม หากใช้พาหนะหรือตู้สินค้าเดียวกันในการขนส่งอาหารต่างชนิดกัน หรือขนส่งสินค้าที่มีใช่อาหารสัตว์ จำเป็นต้องมีการทำความสะอาดอย่างมีประสิทธิภาพและควรมีการฆ่าเชื้อระหว่างการขนส่งสินค้าแต่ละครั้งด้วย

ในการขนส่งที่มีปริมาณมาก หรือขนาดใหญ่ ตู้ขนส่งสินค้าและพาหนะ ควรได้รับการออกแบบและแสดงเครื่องหมายว่าใช้กับอาหารสัตว์เท่านั้น ซึ่งจะต้องถูกนำไปใช้สำหรับวัตถุประสงค์นี้เท่านั้น

6. ฉลากและข้อความบนฉลาก

ให้มีการติดฉลากหรือมีข้อความปรัภาพบนภาชนะบรรจุอาหารสัตว์ที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภท ชนิดของอาหารสัตว์ โดยกฎหมายว่าด้วยการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ได้กำหนดรายละเอียดของฉลากไว้ดังต่อไปนี้

จัดให้มีฉลากขนาดพอสมควรปิดหรือติดไว้ที่ภาชนะบรรจุอาหารสัตว์ให้เห็นชัดเจน ข้อความในฉลากต้องเป็นภาษาไทยหรือต่างประเทศที่มีข้อความอย่างเดียวกันกำกับไว้ด้วยก็ได้ และอย่างน้อยต้องมีข้อความดังต่อไปนี้

1. ชื่ออาหารสัตว์ทางการค้า
2. เครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายอื่นใดซึ่งแสดงที่ภาชนะบรรจุอาหารสัตว์ และเลขทะเบียนอาหารสัตว์ตามใบสำคัญการขึ้นทะเบียนอาหารสัตว์
3. ชื่อผู้ผลิตและสถานที่ผลิต
4. น้ำหนักสุทธิตามมาตรฐานเมตริกของอาหารสัตว์ที่บรรจุในภาชนะบรรจุนั้น
5. ชื่อวัตถุดิบที่สำคัญซึ่งใช้เป็นส่วนผสม
6. คุณภาพของอาหารสัตว์ทางเคมีโดยเฉพาะโปรตีน ตามที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว
7. วัน เดือน ปี ที่ผลิตอาหารสัตว์และวัน เดือน ปี ที่อาหารสัตว์หมดอายุ
8. วิธีใช้ ในกรณีที่เป็นหัวอาหารสัตว์หรือวัตถุดิบในอาหารสัตว์

สำหรับรายละเอียดอื่นที่ควรกำหนดไว้ในฉลาก หรือภาชนะบรรจุ ได้แก่

การกำหนดรุ่นผลิตภัณฑ์เป็นสิ่งจำเป็นในการเรียกคืนสินค้า และช่วยให้การหมุนเวียนของสต็อกสินค้ามีประสิทธิภาพภาชนะบรรจุอาหารสัตว์แต่ละชิ้นจะต้องมีการระบุชื่อผู้ผลิตและรุ่นที่ผลิต ผลิตภัณฑ์ทั้งหมดควรมีการให้ข้อมูลเพียงพอที่จะทำให้ผู้ที่รับช่วงถัดไปสามารถปฏิบัติต่ออาหารสัตว์ วางจำหน่าย เก็บรักษา จัดเตรียม และใช้ผลิตภัณฑ์ได้อย่างปลอดภัยและถูกต้อง ผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์ควรระบุฉลากด้วยข้อความที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้รับช่วงต่อไปในห่วงโซ่อาหารสามารถปฏิบัติต่ออาหารสัตว์วางจำหน่าย เก็บรักษา และใช้ผลิตภัณฑ์ได้อย่างปลอดภัย

บทที่ 5

การวิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

การวิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

การวิเคราะห์ศักยภาพในการแข่งขันตามระบบเพชรของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์โดยใช้บริษัทที่อยู่ในอุตสาหกรรมเป็นกลุ่มเป้าหมาย พิจารณาจากปัจจัยแวดล้อม 4 ด้าน ตามระบบเพชร ได้แก่ เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต เงื่อนไขด้านอุปสงค์ อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน และกลยุทธ์โครงสร้าง และสภาพการแข่งขันของธุรกิจ จากการศึกษา อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการขนาดใหญ่ ผู้ประกอบการขนาดกลาง และผู้ประกอบการขนาดย่อม มาทำการวิเคราะห์โดยใช้แบบสอบถาม จากจำนวนบริษัทที่ประกอบธุรกิจอาหารสัตว์ 56 บริษัท ใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 8 บริษัท โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

5.1 ผู้ประกอบการขนาดใหญ่

5.1.1 สภาพทั่วไป

ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับอาหารสัตว์ มีการใช้ตราสินค้าหลากหลาย ขึ้นอยู่กับประเภทของอาหารสัตว์ที่ทำการผลิต โดยผู้ประกอบการขนาดใหญ่ที่ทำการสัมภาษณ์เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านอาหารสัตว์มาเป็นเวลานานกว่า 10 ปีขึ้นไป ในการผลิตอาหารสัตว์ส่วนใหญ่จะเป็นการผลิตอาหารไก่ มากที่สุด รองลงมาเป็นอาหารสุกร และอาหารโค ตามลำดับ บริษัทส่วนใหญ่จะผลิตอาหารสัตว์มากกว่า 1 ชนิดแต่ไม่ผลิตอาหารทุกชนิด และมีการแบ่งสายการค้าดำเนินงานรับผิดชอบในอาหารสัตว์แต่ละชนิด ทั้งนี้การผลิตโดยส่วนใหญ่จะใช้ในฟาร์ม, จัดจำหน่ายในประเทศและส่งออกไปขายในต่างประเทศแต่มีปริมาณไม่มาก ซึ่งขึ้นกับความต้องการภายในประเทศเป็นหลัก ผู้ประกอบการขนาดใหญ่จะทำธุรกิจเป็นแบบครบวงจร จะมีการขยายการผลิตออกสู่ภูมิภาคตามแหล่งของวัตถุดิบและตลาดเพื่อสะดวกต่อการประหยัดต้นทุนค่าขนส่งทั้งการป้อนวัตถุดิบและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสัตว์ โรงงานของผู้ประกอบการขนาดใหญ่จะกระจายตามภูมิภาค ทำให้สะดวกต่อการกระจายอาหารสัตว์ที่ผลิตจากโรงงาน พบว่า อาหารสัตว์ประเภทไก่สุกร จะมีเส้นทางการกระจายที่มีลักษณะแตกต่างกัน ขึ้นกับโรงงานที่ส่งออกหรือไม่ส่งออก โดยโรงงานอาหารสัตว์ที่มีการส่งออก ส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานขนาดใหญ่ ประกอบธุรกิจแบบแนวตั้ง (vertical integration) โดยมีธุรกิจหลักคือ การผลิตอาหารสัตว์ การเพาะพันธุ์สัตว์ การจำหน่ายยาสัตว์ อาหารเสริมสำหรับสัตว์ เครื่องมือสำหรับการเลี้ยงสัตว์ และโรงงานฆ่าชำแหละรวมทั้งการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์ ซึ่งรูปแบบธุรกิจครบวงจร จะช่วยให้สามารถควบคุม คุณภาพวัตถุดิบ ควบคุม

การผลิต ควบคุมต้นทุนต่อหน่วยของวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ได้ดีขึ้น และขยายการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ ส่วนอาหารสัตว์ที่ผลิตจากโรงงานที่ไม่ส่งออก ส่วนใหญ่จะไปที่ฟาร์มตนเอง และตัวแทนจำหน่ายทั่วประเทศ

5.1.2 เจาะลึกด้านปัจจัยการผลิต

1. การผลิต, กำลังการผลิต

ผู้ประกอบการขนาดใหญ่จะทำการผลิตอาหารไก่ อาหารสุกร และอาหารโค ลักษณะอาหารที่นิยมผลิตเป็นแบบอาหารเม็ด อาหารขบเม็ด และอาหารผง ตามลำดับ ชนิดของอาหารสัตว์ที่ทำการผลิตส่วนใหญ่อาหารสัตว์ที่ผลิตมากที่สุด คือ อาหารไก่ อาหารสุกรทำการผลิตรองลงมา และอาหารโค ตามลำดับ ผู้ประกอบการจะผลิตอาหารทุกชนิด โดยปริมาณการผลิตอาหารสัตว์ของผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ผู้ประกอบการขนาดใหญ่แต่ละรายจะมีโรงงานผลิตอาหารสัตว์มากกว่า 1 แห่งกระจายตามภูมิภาคโดยส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดใหญ่ การผลิตในโรงงานขนาดใหญ่ของผู้ประกอบการจะมีอัตราการใช้แรงงานในเครื่องจักรสูงกว่าโรงงานขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งโรงงานขนาดใหญ่จะทำการผลิตประมาณ 3 กะ หรือ 20-24 ชั่วโมงต่อวัน มีกำลังการผลิตเต็มประสิทธิภาพมากกว่า 150,000 ตันต่อปี จากข้อมูลกระบวนการผลิต ผู้ประกอบการขนาดใหญ่สามารถใช้ประโยชน์กับเครื่องจักรได้อย่างเต็มที่ ย่อมทำให้ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยต่ำ เพราะการผลิตจำนวนมากใช้เครื่องจักรทันสมัยเข้ามาสร้างขบวนการต่อเนื่อง เพื่อผสมคลุกเคล้าวัตถุดิบเข้ากันต่อทอดเป็นลำดับไปจนถึงอบแห้งออกมาในรูปเม็ดอัดแห้งสำเร็จรูป ในการควบคุมกระบวนการผลิตใช้คอมพิวเตอร์ในการคำนวณสัดส่วนของวัตถุดิบ และสูตรที่เป็นเฉพาะของแต่ละบริษัท เมื่อราคาวัตถุดิบต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงไประบบคอมพิวเตอร์จะทำการคำนวณสูตรอาหารสัตว์ใหม่ เพื่อให้ได้ต้นทุนอาหารสัตว์ที่ต่ำที่สุด แต่ยังคงได้รับสารอาหารตามที่กำหนดไว้ ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ยังได้เปรียบในการสั่งซื้อวัตถุดิบคราวละมากๆ ซึ่งจะช่วยให้ซื้อได้ในราคาต่ำกว่าราคาปกติ

ผู้ประกอบการขนาดใหญ่กำลังการผลิตโดยรวมในปี 2546 เมื่อเทียบกับปี 2545 กำลังการผลิตโดยรวมเพิ่มขึ้น และในผู้ประกอบการขนาดใหญ่กำลังการผลิตที่ดำเนินการในปัจจุบันไม่เพียงพอต่อความต้องการอาหารสัตว์ เพราะกำลังการผลิตน้อย มีความต้องการมาก กำลังการผลิตโดยรวมของผู้ประกอบการซึ่งเป็นโรงงานขนาดใหญ่ กำลังการผลิตเต็มประสิทธิภาพมากกว่า 150,000 ตันต่อปี และโรงงานแต่ละแห่งสามารถขยายกำลังการผลิตให้มากขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของปศุสัตว์ภายในประเทศที่มีความต้องการมากขึ้น และยังมีการส่งเสริมการส่งออกผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับเนื้อสัตว์ เช่น การแปรรูปไก่สดแช่แข็ง ซึ่งตลาดที่สำคัญได้แก่ สหภาพยุโรป การส่งออกสุกร ซึ่งตลาดที่สำคัญได้แก่ ฮองกง

2.แรงงาน

ผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีพนักงาน มากกว่า 500 คน ฝ่ายผลิตจะมีจำนวนมากที่สุด ผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีการขยายการผลิตออกสู่แหล่งที่ใกล้วัตถุดิบเพื่อประหยัดต้นทุนในการขนส่ง และยังเป็น การสร้างงานให้กับท้องถิ่นนั้น แรงงานส่วนใหญ่ก็เป็นแรงงานท้องถิ่น โดยทาง ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ผลิตอาหารสัตว์จะมีการพัฒนาความสามารถของแรงงานและพนักงานใน บริษัทให้ทราบรายละเอียดในสายงานของตนอย่างต่อเนื่อง ทั้งมีการอบรมภายในบริษัทและมีการ ส่งไปเรียนรู้เพิ่มเติมตามที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการจัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาและการ เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เนื่องจากเป็นบริษัทขนาดใหญ่และมีชื่อเสียง จึงมีแรงงานที่มีความรู้ส่วนมาก ต้องการเข้าทำงาน การแข่งขันของแรงงานที่เข้าทำงานจึงมีการแข่งขันสูง และทางบริษัทสามารถ คัดเลือกผู้ที่มีความสามารถเข้าทำงานกับบริษัทได้ตรงกับสายงานที่บริษัทต้องการ

3.การลงทุนในเครื่องจักร , โรงงาน

ผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีการลงทุนในเครื่องจักรของที่ใช้ในการผลิต จะมีการพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง ทั้งซื้อเครื่องจักรเพิ่มและพัฒนาเครื่องจักรเดิมให้สามารถรองรับการผลิตอย่างเพียงพอ นำ ระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการควบคุมการผลิตเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูง ผู้ประกอบการขนาดใหญ่จะมี หน่วยงานที่คิดค้นและพัฒนาเครื่องจักรของตนเอง ซึ่งได้เปรียบกว่าผู้ประกอบการขนาดอื่น

ที่ตั้งของโรงงานอาหารสัตว์สำเร็จรูปส่วนใหญ่ จะตั้งอยู่รอบๆ เขตกรุงเทพฯ เช่น นครปฐม สระบุรี ชลบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร ปทุมธานี นครนายก พระนครศรีอยุธยา และในเขตกรุงเทพฯ เพราะที่ผู้ประกอบการอาหารสัตว์ต้องการตั้งโรงงานให้ใกล้กับแหล่งปศุสัตว์ในเขตจังหวัดนครปฐม ฉะเชิงเทรา และชลบุรี เนื่องจากอาหารสัตว์เก็บไว้ได้ไม่นาน ไม่เหมาะสำหรับการขนส่งระยะทางไกล สำหรับแหล่งวัตถุดิบการตั้งใกล้เขตกรุงเทพฯ นี้ยังสะดวกใกล้ท่าเรือกรุงเทพฯ ที่ใช้ขนส่งกากถั่วเหลืองที่ สั่งจากต่างประเทศ และใกล้กับแหล่งโรงงานปลาป่นในย่านสมุทรสาคร ซึ่งมีส่วนช่วยในด้านต้นทุนต่อ หน่วยที่ต่ำกว่าผู้ผลิตรายอื่นๆ ที่ตั้งอยู่นอกเขตกรุงเทพฯ ต่อมา คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ได้พิจารณาเห็นว่าการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ทำให้มีการจัดตั้งโรงงานในบางท้องที่ มากเกินไป จึงประกาศงดการส่งเสริมการลงทุนในเขตจังหวัดฉะเชิงเทรา ปทุมธานี ชลบุรี พระนครศรีอยุธยา สมุทรปราการ สมุทรสาคร นนทบุรี รวมทั้งกรุงเทพฯ ผู้ประกอบการขนาดใหญ่จึงมี การจัดตั้งโรงงานผลิตอาหารสัตว์ตามภูมิภาคเพื่อใกล้แหล่งตลาด, แหล่งวัตถุดิบและเพื่อให้ได้รับการ ส่งเสริมการลงทุน ซึ่งโรงงานของผู้ประกอบการขนาดใหญ่ที่ตั้งในภูมิภาคเป็นโรงงานที่มีกำลังการผลิต ตั้งแต่ 15,000 ตัน

4. การลงทุนในการดูแลสิ่งแวดล้อม

ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ดูแลสิ่งแวดล้อมทั้งในตัวโรงงาน และโดยรอบโรงงานอย่างต่อเนื่อง เช่น การผลิตอาหารสัตว์อาจก่อให้เกิดฝุ่น กลิ่น และน้ำเสียที่เกิดจากการผลิต ซึ่งอาจสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อยู่อาศัยใกล้เคียงได้ จึงได้มีการจัดให้มีการติดตั้งเครื่องกรองฝุ่นและเครื่องกำจัดกลิ่น เพื่อป้องกันมิให้ฝุ่นและกลิ่นที่เกิดจากระบวนการผลิตฟุ้งกระจายออกไปจากบริเวณการผลิต การบำบัดน้ำเสียจากโรงงานผลิตอาหารสัตว์ น้ำเสียที่มีความเข้มข้นของสารอินทรีย์และธาตุอาหาร ซึ่งจะทำให้เน่าเสียมีสีเขียวและมีกลิ่นเหม็น น้ำเสีย ทั้งจากการล้างทำความสะอาด และจากระบบบำบัดกลิ่น จะถูกรวบรวมเพื่อบำบัดในระบบบำบัดน้ำเสีย ซึ่งส่วนใหญ่ระบบบำบัดน้ำเสียของโรงงานผลิตอาหารสัตว์จะถูกออกแบบให้เป็นแบบบ่อฝัง แต่หากมีการจัดการที่ไม่เหมาะสมจะทำให้เกิดมลภาวะทางอากาศ ก่อให้เกิดปัญหากลิ่นตามมา

5. วัตถุดิบ

ผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีการใช้วัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ ปริมาณการใช้วัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ ณ ปี 2546 เทียบกับปี 2545 โดยมีการใช้วัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ ดังนี้

1. ข้าวโพดมีการใช้เพิ่มขึ้น เนื่องจากข้าวโพดเป็นแหล่งพลังงานที่สำคัญของไก่เนื้อ และสุกร โดยเฉพาะอาหารไก่จะนิยมใช้มาก ในข้าวโพดเมล็ดสีเหลืองยังมีแคโรทีน ซึ่งช่วยทำให้สีของเนื้อไก่และไข่แดงเข้มขึ้น ตามความนิยมของผู้บริโภค

2. ปลายข้าวมีการใช้เพิ่มขึ้น เป็นวัตถุดิบที่หาได้ง่าย มีอยู่ทั่วทุกภาค

3. รำมีการใช้เพิ่มขึ้น นิยมใช้ในประกอบในอาหารสุกร และเป็นผลพลอยได้จากการสีข้าว จึงทำให้หาได้ง่าย

4. กากถั่วเหลืองมีการใช้เพิ่มขึ้น แม้ว่ากากถั่วเหลืองบางส่วนจะต้องนำเข้าจากต่างประเทศ กากถั่วเหลืองยังให้คุณภาพโปรตีนที่ดีกับสัตว์

5. ปลาป่นมีการใช้คงที่ เนื่องจาก ปลาป่นที่ให้โปรตีนสูงมีราคาสูง ทางผู้ประกอบการจึงนิยมใช้อย่างอื่นทดแทน ปลาป่นมีคุณภาพไม่สม่ำเสมอ จึงต้องระวังในการใช้การเลือกซื้อปลาป่นให้ได้คุณภาพตามต้องการ มิฉะนั้นจะมีผลทำให้สูตรอาหารที่คำนวณไว้ไม่เพียงพอกับความต้องการของสัตว์

การใช้วัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ วัตถุดิบอาหารสัตว์ส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตร ซึ่งปริมาณการผลิตจะไม่แน่นอน ตามสภาพภูมิอากาศในแต่ละปี เมื่อผลผลิตทางการเกษตรซึ่งเป็นวัตถุดิบที่สำคัญมีปริมาณและคุณภาพไม่เป็นไปตามที่ผู้ประกอบการต้องการ โดยมีการจัดซื้อวัตถุดิบภายในประเทศ ได้แก่ ข้าวโพด ปลายข้าว รำละเอียด ปลาป่น กากถั่วเหลือง ซึ่งลักษณะการจัดซื้อ จะ

ได้มาจากเกษตรกรโดยตรง มีผู้รวบรวมแล้วผ่านผู้ค้าส่ง หรือได้จากโรงงานแปรรูป เช่น ปลาป่น ผู้ประกอบการรายใหญ่จะมีนโยบายในการจัดซื้อวัตถุดิบได้ให้ความสำคัญในคุณภาพของวัตถุดิบเป็นหลักว่าเป็นวัตถุดิบที่มีคุณภาพสูงและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ และยังพิจารณาจัดซื้อวัตถุดิบภายในประเทศเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะในบริเวณท้องถื่นที่โรงงานอาหารสัตว์ตั้งอยู่ เพื่อเป็นการสนับสนุนการเกษตรกรภายในประเทศ และหากปริมาณที่จัดซื้อในประเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ในการผลิต ไม่ว่าจะจากปริมาณผลผลิตไม่เพียงพอ หรือคุณภาพไม่ได้ตามมาตรฐาน จึงจะมีการนำเข้าจากต่างประเทศ วัตถุดิบที่นำเข้ามาจากต่างประเทศจะให้ความสำคัญกับการตรวจสอบย้อนกลับ(Traceability) ถึงที่มาและกระบวนการผลิตของวัตถุดิบเหล่านั้นด้วยว่าเป็นไปตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพในระดับสากล วัตถุดิบบางชนิดที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ การสั่งซื้อในปริมาณมากนอกจากจะเพิ่มอำนาจการต่อรองในเรื่องราคาแล้ว การวางแผนการสั่งซื้อเพื่อให้ปริมาณวัตถุดิบที่จะจัดส่งในแต่ละครั้งมีจำนวนมากพอจะทำให้เกิดความประหยัดในเรื่องค่าระวางและค่าใช้จ่ายอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างมาก สำหรับราคาของวัตถุดิบซึ่งเป็นสินค้าเกษตรกรรมพื้นฐานเพื่อการซื้อขายราคาจะแปรผันไปตามปริมาณผลผลิตที่ออกจำหน่ายในตลาดและความต้องการใช้ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วราคาในประเทศและราคานำเข้าจากต่างประเทศไม่แตกต่างกัน

6.แหล่งเงินทุนในการประกอบกิจการหรือดำเนินการในปัจจุบัน

เงินทุนที่ใช้ในการประกอบกิจการของผู้ประกอบการขนาดใหญ่จะเป็นเงินทุนส่วนตัวและการร่วมทุนโดยการออกหน่วยลงทุน ซึ่งผู้ประกอบการขนาดใหญ่จะไม่มีปัญหาในด้านเงินทุนในการประกอบกิจการ เนื่องจากเป็นบริษัทขนาดใหญ่จะมีการจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จึงมีการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีแจ้งต่อผู้ถือหุ้นและบุคคลทั่วไป ซึ่งผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมาแสดงให้เห็นถึงความมั่นคงของบริษัท

5.1.3เงื่อนไขด้านอุปสงค์

ผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์มีแนวโน้มในการผลิตอาหารสัตว์มากขึ้นทุกปี เพราะว่าการเลี้ยงปศุสัตว์มีการขยายตัวมากขึ้น ปริมาณการใช้อาหารสัตว์ยังเป็นความต้องการต่อเนื่องของความต้องการบริโภคเนื้อสัตว์ และปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์

ผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีความได้เปรียบในการแข่งขันในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ซึ่งในปี2546 เมื่อเทียบกับปี2545 พิจารณาจาก

ยอดขาย โดยรวมเพิ่มขึ้น เนื่องจากชื่อเสียง ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคและลูกค้าเชื่อในสินค้าว่าเป็นสินค้านี้มีคุณภาพ ประกอบกับการขยายปริมาณการผลิตสินค้ามากขึ้น และผู้ประกอบการขนาดใหญ่

โดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีกิจการปศุสัตว์เป็นของตนเอง ทำให้เมื่อการบริโภคสินค้าแปรรูปจากสัตว์มากขึ้น ทำให้การเลี้ยงสัตว์ขยายตัวเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ปริมาณการผลิตอาหารสัตว์เพื่อรองรับความต้องการมากขึ้นตาม

กำไร กำไรสุทธิจากการดำเนินงานเพิ่มขึ้น เป็นผลจากยอดขายที่เพิ่มสูงขึ้น ต้นทุนในการผลิตอาหารสัตว์ต่อหน่วยของผู้ประกอบการรายใหญ่ต่ำ และค่าใช้จ่ายอื่นในการดำเนินงานคงที่

ส่วนแบ่งทางการตลาด ส่วนแบ่งทางการตลาดที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้ประกอบการขนาดใหญ่ครองส่วนแบ่งทางการตลาดในอุตสาหกรรมนี้สูง ความพร้อมในด้านต่างๆที่ประกอบกัน ทำให้ความสามารถในการค้าของผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีสูง

การขยายตลาด จากการที่ผู้ประกอบการรายใหญ่ครองส่วนแบ่งทางการตลาดสูงสุดในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ภายในประเทศ การขยายตลาดผู้ประกอบการจะเน้นการเพิ่มการผลิต เพื่อให้สามารถรองรับความต้องการภายในประเทศและความต้องการต่อเนื่องจากส่งออกผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์และอาหารแปรรูปจากเนื้อสัตว์เพิ่มมากขึ้น เพราะต้นทุนการผลิตอาหารสัตว์ของไทยยังสามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้

5.1.4 อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

1 ความเกี่ยวข้องและสนับสนุนของผู้ประกอบการกับธุรกิจ

ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ไม่ได้รับการสนับสนุนในการออกแบบผลิตภัณฑ์ การพัฒนาเทคนิคการผลิต การประกันคุณภาพผลิตภัณฑ์ การชำระเงินล่วงหน้า โดยจะเน้นการพัฒนาภายในองค์กร เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ โดยส่วนใหญ่แล้วได้รับความช่วยเหลือด้านการพัฒนากระบวนการผลิตมากที่สุด โดยได้รับการสนับสนุนจากบริษัทที่ทำการผลิตเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตอาหารสัตว์ และผู้ประกอบการมีการคิดค้น การพัฒนาการกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ซึ่งเหตุที่ไม่มีการสนับสนุนในหัวข้อดังกล่าว เนื่องจากบริษัทจะมีการจัดการเกี่ยวกับหัวข้อดังกล่าวที่เกิดขึ้นเอง และยังใช้ประสบการณ์ที่สะสม คือองค์กรเป็นธุรกิจที่ดำเนินกิจการมาเป็นเวลายาวนาน ผู้ประกอบการได้ยึดปัจจัยที่สำคัญซึ่งมีความสัมพันธ์กันและเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่สะสมมายาวนาน คือ ปัจจัยทางด้านความแม่นยำของข้อมูล กล่าวคือ การผลิต ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน ทั้งนี้เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรเป็นสินค้าที่มีการขึ้นลงของราคา มีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงอุปสงค์และอุปทานทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นอย่างมาก ดังนั้น ความได้เปรียบที่เคยดำเนินงานมานาน ทำให้สามารถคาดการณ์ และวางแผนล่วงหน้าได้ ผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีอำนาจการต่อรองที่เหนือกว่าผู้ซื้อ ผู้ค้า และตัวแทนจำหน่ายอยู่แล้ว

2 ความเกี่ยวข้องและสนับสนุนของผู้ประกอบการกับองค์กร

ผู้ประกอบการเป็นบริษัทขนาดใหญ่สามารถสร้างเครือข่ายควบคุมการดำเนินงานในด้านต่างๆ และจ้างคนที่มีความรู้ความสามารถตรงกับสายงานที่ต้องการได้

1. การตลาดและการให้ข้อมูลทางการตลาด โดยผู้ประกอบการขนาดใหญ่ส่วนใหญ่จะหาข้อมูลและทำการพัฒนาทางการตลาดเอง

2. ยอดสั่งซื้อ ผู้ประกอบการขนาดใหญ่จะรับยอดสั่งซื้อจากตัวแทนจำหน่าย (Dealer) ซึ่งเป็นผู้ที่ติดต่อซื้อโดยตรงกับบริษัทไปจัดจำหน่ายในพื้นที่ตั้งของร้าน กระจายไปทั่วประเทศ

3. การจัดหาวัตถุดิบโดยส่วนใหญ่ทุกบริษัทจะเป็นสมาชิกสมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทยจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือทางด้านการจัดหาวัตถุดิบและการนำเข้าวัตถุดิบบางชนิด ซึ่งสมาคมเท่านั้นที่ได้รับโควตาการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์บางชนิด

4. การจัดหาอุปกรณ์และเครื่องจักร โดยผู้ประกอบการจะมีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบในการพัฒนาเครื่องจักรที่ใช้อยู่ในมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีการติดต่อกับบริษัทที่ผลิตเครื่องจักรโดยตรงควบคู่กัน

5. การฝึกอบรม ทางผู้ประกอบการขนาดใหญ่จะมีการให้การอบรมในการปศุสัตว์แก่เกษตรกร เพื่อให้สามารถผลิตได้ผลผลิตมากขึ้น เป็นกลยุทธ์ของทางบริษัทและ มีส่วนช่วยเหลือภาครัฐบาลในด้านการควบคุมดูแลการผลิตปศุสัตว์ให้มีความปลอดภัยจากการบริโภคต่อผู้บริโภค

6. การเงิน แหล่งที่ให้การสนับสนุนด้านเงินทุน เช่น กรมส่งเสริมการลงทุน , สถาบันการเงิน ฯ

5.1.5 กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขันในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

1. กลยุทธ์ โดยแบ่งการพิจารณา

การแข่งขันทางด้านราคา

1. ราคา

อุตสาหกรรมอาหารสัตว์จะไม่สามารถแข่งขันทางด้านราคาขายอาหารสัตว์ได้ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่เข้ามาอยู่ในอุตสาหกรรมนี้ก่อนกลุ่มอื่นๆ รวมทั้งมีส่วนแบ่งตลาดมากที่สุด การกำหนดราคาอาหารสัตว์ก็ต้องอิงกับภาวะราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ ความเคลื่อนไหวในตลาดด้วย ประกอบกับสินค้าอาหารสัตว์เป็นสินค้าควบคุม บริษัทอาหารสัตว์จะต้องแจ้งราคา (Price list) ผ่านสมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทยไปสู่กรมการค้าภายในกระทรวงพาณิชย์ในการอนุมัติการปรับราคา จากการศึกษาที่กำหนดราคาขึ้นกับปัจจัยหลายด้านข้างต้นจะเห็นได้ว่าการกำหนดราคาของผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์ส่วนใหญ่จะมีราคาแตกต่างกันไม่มากและไม่นิยมใช้การแข่งขันทางด้านราคาเนื่องจากโครงสร้างตลาดเป็นตลาด

ผู้ขายน้อยราย ผู้ประกอบการในตลาดจะมีผลกระทบซึ่งกันและกัน การที่ผู้ประกอบการรายหนึ่งรายใดในตลาดแสดงพฤติกรรมใดๆออกไป ย่อมจะได้รับการตอบโต้จากผู้ประกอบการรายอื่นๆ ในตลาดเสมอ ดังนั้นเมื่อผู้ประกอบการรายใดรายหนึ่งใช้วิธีการลดราคาเป็นเครื่องมือในการแข่งขัน ผู้ประกอบการรายอื่นจึงอาจทำการตอบโต้โดยการลดราคาตามและหากผู้ประกอบการต่างลดราคาต่อไปอีก จะนำไปสู่สงครามราคาได้ ซึ่งนอกจากจะไม่ได้กำไรแล้ว อาจจะทำให้ประสบปัญหาขาดทุนได้แต่ในทางกลับกันหากผู้ประกอบการรายใดรายหนึ่งทำการเพิ่มราคาเพื่อหวังจะมีรายได้เพิ่มขึ้นก็อาจทำให้ผู้บริโภคหันไปซื้อผลิตภัณฑ์จากผู้ประกอบการรายอื่นได้ ผู้ประกอบการจึงหันไปใช้กลยุทธ์ราคาด้านอื่นๆ อาทิเช่น

1. ส่วนลดปกติหรือส่วนลดทางการค้าเป็นส่วนลดที่ผู้ผลิตให้แก่ตัวแทนจำหน่ายสำหรับเป็นค่าตอบแทนในการทำหน้าที่ทางการตลาด ส่วนลดนี้จะคิดราคาจากใบแจ้งราคา กล่าวคือผู้ผลิตจะจำหน่ายให้แก่ร้านค้าตัวแทนจำหน่ายในราคาลดลงจากราคาในใบแจ้งราคาร้อยละ 10 ถึงร้อยละ 20 โดยให้เครดิต 7 ถึง 30 วัน แต่ส่วนลดนี้อาจจะแตกต่างกันบ้าง แต่โดยทั่วไปแล้วส่วนลดการค้าค่อนข้างจะมีความไม่แน่นอนไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยนัก

2. ส่วนลดเป้าหมายเป็นส่วนลดที่ผู้ประกอบการให้แก่ร้านค้าตัวแทนจำหน่าย เมื่อตัวแทนจำหน่ายสามารถจำหน่ายได้ในปริมาณหรือมูลค่าตามที่ผู้ประกอบการกำหนดในระยะเวลาช่วงใดช่วงหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้แทนจำหน่ายสนใจ และเพิ่มความพยายามในการจำหน่ายสินค้าให้แก่ผู้ผลิตมากขึ้น โดยส่วนลดเป้าหมายที่ผู้ผลิตกำหนดอาจจะมีอัตราเดียว หรือกำหนดเป็นหลายอัตราก็ได้ขึ้นกับพื้นที่การขาย ปริมาณการเลี้ยงสัตว์และการแข่งขันในแต่ละพื้นที่ ซึ่งส่วนลดจะอยู่ระหว่างร้อยละ 1 ถึง ร้อยละ 3 ซึ่งผู้ประกอบการใช้วิธีการตั้งเป้าเป็นรายเดือน หรือรายไตรมาส เพื่อที่จะสามารถระบายสินค้า และผลิตสินค้าออกอย่างสม่ำเสมอรวมถึงการวางแผนการผลิตให้ตรงตามความต้องการของตลาด

3. ส่วนลดพิเศษเป็นส่วนลดที่ผู้ประกอบการจะให้เพิ่มขึ้นจากส่วนลดการค้าและส่วนลดการค้า และส่วนลดเป้าหมายอีกทีหนึ่ง เพื่อเพิ่มอุปสงค์ในบางช่วงที่ต้องการของตลาดต่ำกว่าระดับปกติ เนื่องจากมีการแข่งขันสูงหรือเพื่อต้องการขยายตลาดออกไปอีก ผู้ประกอบการจะให้ในรูปแบบการให้ส่วนลดเพิ่มขึ้นอยู่ระหว่าง 1 ถึง 10 บาท

บริษัทจะให้ส่วนลดทางการค้าแก่ลูกค้าดังนี้ ผู้ผลิตจะตั้งราคาจำหน่ายอาหารสัตว์ตามใบแจ้งราคาและจะให้ส่วนลดการค้ามากที่สุดร้อยละ 10 เช่น การให้ส่วนลดร้อยละ 3 โดยมีระยะเวลาในการชำระเงิน 7 วัน ซึ่งเงื่อนไขทางการค้าของผู้ประกอบการขนาดใหญ่นี้ค่อนข้างแข็ง เนื่องจากสินค้าติดตลาดและกลุ่มลูกค้ารายเดิมรวมทั้งการทำธุรกิจแบบครบวงจร แต่ปัจจุบันนับว่าการแข่งขันทางด้านราคาอุตสาหกรรมนี้ค่อนข้างรุนแรง ระยะเวลาในการชำระเงิน ทางบริษัทเริ่มยืดหยุ่นให้กับลูกค้าจาก

เดิม 7 วัน เป็น 10-15 วัน ซึ่งจะขึ้นอยู่กับฐานะทางการเงินและชื่อเสียงของลูกค้า นอกจากการให้ส่วนลดต่างๆ ดังกล่าวแล้วการตั้งราคาขายของอาหารสัตว์ยังมีการเสนอขายอาหารสัตว์ที่มีการปรับราคาขึ้นลงตามราคาวัตถุดิบโดยปรับราคาทุก 7 วัน เป็นราคาสุทธิสำหรับขายให้ลูกค้าเพื่อที่จะสามารถแข่งขันกับคู่แข่งในตลาดและรักษาส่วนแบ่งตลาดเอาไว้ได้

การแข่งขันที่มีใช้ราคา

ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมจึงใช้การแข่งขันที่มีใช้ราคาเป็นการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน สำหรับผู้ประกอบการขนาดใหญ่

2.ผลิิตภัณฑ์

ผลิตภัณฑ์ของบริษัทให้ความสำคัญในการสร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ เพื่อสนองต่อความต้องการของลูกค้าที่นำเอาผลิตภัณฑ์ไปใช้เลี้ยงสัตว์จึงมีการแบ่งอาหารสัตว์ออกเป็นตามระยะต่างๆของสัตว์แต่ละชนิด เช่น ไก่เนื้อระยะแรก อายุ 1วัน-3 สัปดาห์ ไก่เนื้อระยะสอง อายุ 3 สัปดาห์-6สัปดาห์ เป็นต้น ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ซึ่งพยายามสร้างความน่าเชื่อถือให้สินค้าโดยใช้บุคคลากร ที่มีความรู้ออกไปแนะนำให้ลูกค้าเห็นว่าอาหารสัตว์ของบริษัทมีคุณภาพสูงกว่าคู่แข่ง เพื่อให้ได้เป็นที่ยอมรับของลูกค้า ส่วนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือพัฒนาสินค้าเดิมให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้นตลอดเวลา โดยมีการค้นคว้าและศึกษาอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับพันธุกรรมสัตว์ โภชนาการอาหารสัตว์ และการจัดการสมัยใหม่ เพื่อรองรับกับความต้องการของผู้บริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลง และยังมีการสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ ทางผู้ประกอบการรายใหญ่พยายามสร้างความแตกต่างให้กับทางบริษัทของตน จึงมีการคิดออกผลิตภัณฑ์ใหม่ๆก่อนบริษัทอื่น เช่น อาหารช้าง อาหารไก่ชน เป็นต้น ความแตกต่างของสินค้าที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ผู้ซื้อส่วนใหญ่จะทดลองใช้ก่อน เมื่อเห็นว่ามีคุณภาพดี ให้ผลผลิตสูง ก็จะซื้อต่อไปและไม่เปลี่ยนไปใช้สินค้าอื่นบ่อย คุณภาพของอาหารสัตว์ที่ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ ทำการผลิตจะมีความคล้ายคลึงกันของสูตรอาหารสัตว์แต่ละชนิด ของแต่ละบริษัททำให้อาหารสัตว์ของแต่ละบริษัทสามารถทดแทนกันได้ ผู้ประกอบการเน้นการสร้าง ความแตกต่าง ได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อให้สินค้าที่มีความหลากหลายตรงกับความต้องการของตลาดโดนเน้นเฉพาะกลุ่มมากขึ้น เนื่องจากธุรกิจนี้ บริษัทใดนำเสนอสินค้าได้ก่อนและได้รับความนิยม ก็ย่อมได้ส่วนแบ่งทางการตลาดเพิ่มขึ้นตามมา

3.การส่งเสริมการขาย

การส่งเสริมการขาย เพื่อให้สามารถเพิ่มยอดขายการใช้การส่งเสริมการตลาดหลากหลายทาง ย่อมเป็นการสร้างความรู้จักให้กับลูกค้าได้มากขึ้น ผู้ประกอบการขนาดใหญ่จะเน้นการโฆษณา เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งได้เปรียบกว่าผู้ประกอบการขนาดอื่น และทำให้เป็นที่รู้จักได้เร็วที่สุด รองลงมาคือการขายตรง , การขายผ่านตัวแทนจำหน่าย โดยการตั้งรางวัลเมื่อขายสินค้าได้

ตามที่ทางบริษัทกำหนด การประกันสินค้า การให้สินเชื่อให้เกษตรกรใช้อาหารสัตว์ของทางบริษัทก่อน เมื่อเกษตรกรขายผลผลิตที่ได้แล้วจึงนำเงินมาจ่ายทางบริษัท โดยผู้ประกอบการขนาดใหญ่จะทำการขยายการส่งเสริมการจำหน่ายเพิ่มขึ้นโดยตลอด จะทำธุรกิจต่อเนื่องแบบครบวงจร ในลักษณะไปข้างหน้า คือ มีการขยายการลงทุนไปสู่ธุรกิจการเลี้ยงไก่ การผลิตลูกไก่ และการฆ่าชำแหละไก่ โดยรูปแบบการดำเนินธุรกิจประเภทนี้ผู้ประกอบการขนาดใหญ่นำมาจากต่างประเทศ และได้พยายามแย่งลูกค้าอิสระในตลาด มาอยู่ภายใต้การทำสัญญาผูกพันกับบริษัทของตน ดึงดูดลูกค้าโดยการให้การส่งเสริมการขาย เช่น การแจกสินค้าตัวอย่าง การส่งเสริมการขายร่วมกับตัวแทนจำหน่าย ส่งสินค้าตรงไปยังฟาร์มที่เป็นสัญญา ตัวแทนทั่วไป ร้านค้าตามท้องถิ่น เน้นการให้ความรู้ด้านวิชาการแก่ตัวแทนจำหน่ายอาหารสัตว์และเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์โดยตรง ทั้งในรูปแบบของการจัดสัมมนาทางวิชาการ การจัดตั้งศูนย์บริการวิชาการคอยให้คำปรึกษาและแนะนำแก่เกษตรกร ตลอดจนการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ในรูปของสิ่งพิมพ์ต่างๆยังมีการนำสัตวบาลไปช่วยดูแลด้านปศุสัตว์ให้แก่ลูกค้า ซึ่งเป็นการช่วยให้อุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์นั้นมีความยั่งยืน ทั้งนี้มีการนำบรรจุภัณฑ์ถุงพลาสติกมาใช้เพื่อให้สามารถเก็บรักษาอาหารสัตว์ได้ดี และสะดวกในการขนย้าย

4. ช่องทางการจัดจำหน่าย

ช่องทางการจัดจำหน่ายมีกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย คือ เกษตรกรที่ทำฟาร์มเลี้ยงสัตว์และตัวแทนจำหน่ายในประเทศ อาหารสัตว์ที่ทำการผลิตส่วนใหญ่เป็นการขายผ่านตัวแทนจำหน่ายที่มีอยู่ทั่วประเทศและบางส่วนจำหน่ายโดยตรงให้แก่ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่ และมีการใช้หลากหลายช่องทางไปพร้อมกัน เพื่อให้สามารถกระจายสินค้าไปได้มาก ถ้าลูกค้าเป็นฟาร์มขนาดใหญ่มีระบบการจัดการที่ทันสมัยใช้อุปกรณ์ทันสมัยจึงมีการนำรถดัดแปลงมาใช้สำหรับบรรจุอาหาร หรือเรียกว่า รถ Bulk ซึ่งสามารถบรรจุทุกอาหารไปให้ลูกค้าได้ตามที่ลูกค้าต้องการโดยลูกค้าต้องมีภาชนะสำหรับใส่อาหาร เช่น ถังไซโล การซื้ออาหารในลักษณะนี้จะซื้ออาหารสัตว์ตามน้ำหนักของอาหารและยังทำให้อาหารสัตว์มีราคาถูกกว่าอาหารสัตว์ที่ใส่บรรจุภัณฑ์อื่นๆ เนื่องจากบริษัทไม่ต้องเสียต้นทุนค่าบรรจุภัณฑ์จึงไม่นำมาคิดในต้นทุนที่ขายให้ลูกค้า

2. โครงสร้างตลาดของผู้ประกอบการอาหารสัตว์

อุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีผู้ประกอบการรายใหญ่มีส่วนแบ่งตลาดรวมกันมากกว่าร้อยละ 70 อีกร้อยละ 30 เป็นของผู้ประกอบการขนาดอื่นๆ จากการศึกษา ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ที่มีส่วนครองตลาดมากที่สุด คือ บริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ ซึ่งครองตลาดในปัจจุบันถึงร้อยละ 40 ของตลาดอาหารสัตว์ทั้งหมด โดยลูกค้ามีความเชื่อถือนิยมมากกว่าบริษัทอื่นๆ ดังนั้นถ้าบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์มีการเปลี่ยนแปลงราคาขาย จะมีผลกระทบต่อผู้ประกอบการรายอื่นๆ ผู้ประกอบการรายอื่นๆในตลาดนี้ต้องยอมรับราคาที่สูงขึ้นด้านราคาได้ตั้งไว้ และ การประหยัดต่อขนาดผู้ประกอบการขนาดใหญ่

ได้เปรียบ เพราะอัตราการใช้แรงงานในเครื่องจักรสูงกว่า ทำให้ต้นทุนต่อหน่วยต่ำกว่าผู้ประกอบการรายอื่นๆ ทำให้โครงสร้างตลาดเป็นตลาดผู้ขายน้อยรายไม่นิยมใช้การแข่งขันทางด้านราคา ผู้ประกอบการในตลาดจะมีผลกระทบซึ่งกันและกัน การที่ผู้ประกอบการรายหนึ่งรายใดในตลาดแสดงพฤติกรรมใดๆออกไป ย่อมจะได้รับการตอบโต้จากผู้ประกอบการรายอื่นๆ ในตลาดเสมอ

3..สภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการขนาดใหญ่

ผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีอำนาจการต่อรองสูงในทุกด้าน ประกอบกับจะใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่แตกต่างกัน แล้วแต่นโยบายของแต่ละบริษัท เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในการจัดการให้มีประสิทธิภาพทางการแข่งขัน และเป็นไปตามเป้าหมายของแต่ละบริษัท เช่น การจัดซื้อวัตถุดิบที่มีราคาต่ำก็เป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ทางการตลาดที่สำคัญมาก เนื่องจากผู้ประกอบการขนาดใหญ่ใช้วัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์จำนวนมาก ดังนั้นการจัดการเพื่อให้ได้ต้นทุนวัตถุดิบที่ต่ำลง จะนำไปสู่ต้นทุนของอาหารสัตว์ที่ต่ำลงด้วยจะช่วยเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันและการเอาใจใส่ลูกค้าโดยสม่ำเสมอ เป็นสิ่งที่ต้องดำเนินควบคู่ไป

5.1.6 นโยบายของรัฐบาล

ภาครัฐบาลมีส่วนช่วยในการควบคุมดูแลการผลิตอาหารสัตว์ ยังดูแลอุปสรรคต่างๆที่อาจเกิดขึ้นและมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมโดยมีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพที่เข้มงวดสำหรับกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน และให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินการปรับปรุงกระบวนการผลิต เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพสากลที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ทั้งมาตรฐาน GMP (Good Manufacturing Practices) หลักเกณฑ์ทั่วไปว่าด้วยการผลิตอาหารสัตว์ที่ดี ,HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points) ระบบวิเคราะห์อันตรายและควบคุมวิกฤติ

ผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีการปฏิบัติตามมาตรฐานการผลิตสากลที่ โรงงานผลิตอาหารสัตว์ต้องมีเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในสินค้า ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่มีการกำหนดมาตรฐานสูง ในการผลิต และการส่งออกต่างประเทศ ซึ่งมาตรฐานสากลมีส่วนช่วยเพิ่มความมั่นใจให้กับลูกค้า ในด้านความปลอดภัยของอาหารสัตว์และการจัดการภายในโรงงานให้ได้มาตรฐาน

บทบาทของรัฐบาลที่มีส่วนช่วยในการประกอบการ อาหารสัตว์เป็นต้นทุนในการประกอบกิจการปศุสัตว์ถึงร้อยละ 60 ของต้นทุนทั้งหมด ซึ่งส่งผลต่อเนื่องต่อผู้บริโภคเนื้อสัตว์ รัฐบาลจึงมีการเข้มงวดในการดูแลอุตสาหกรรมอาหารสัตว์อย่างต่อเนื่องผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่รัฐบาลกำหนด อาทิ เช่น การควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ ผู้ประกอบการจะต้องผลิตอาหารสัตว์ที่ออกจำหน่ายจะต้องมีคุณภาพของอาหารสัตว์เหมาะสมกับสูตรอาหารสัตว์ที่เปลี่ยนไปและสอดคล้องกับสภาพการเลี้ยงสัตว์ในปัจจุบัน การควบคุมราคาจำหน่าย โดยมีกรมการค้าภายใน จะ

เป็นผู้ควบคุมราคาอาหารสัตว์เพื่อไม่ให้ผู้ประกอบการรายใหญ่เอาเปรียบผู้ประกอบการรายอื่นๆ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการรายอื่นๆ ผู้เลี้ยงสัตว์ ผู้จำหน่าย และผู้บริโภคที่แท้จริง สำหรับการควบคุมการส่งออกสัตว์ออกนอกประเทศ เนื่องจากประเทศไทยเคยประสบปัญหาการขาดแคลนอาหารสัตว์ จึงมีการควบคุมการส่งออกจากกระทรวงพาณิชย์

ตาราง 16 ระดับศักยภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการขนาดใหญ่ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

ปัจจัยที่	รายการ	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	ระดับศักยภาพ
1	เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต	30.3	32	94.7	สูง
2	เงื่อนไขด้านอุปสงค์	18	18	100	สูง
3	อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน	15.3	28	54.6	ปานกลาง
4	กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน	5.3	6	88	สูง
5	รัฐบาล	23.3	30	77.7	ค่อนข้างสูง
ภาพรวม		92.2	114	80.9	สูง

5.1.6 การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดในการแข่งขันของ อุตสาหกรรมอาหารสัตว์

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของผู้ประกอบการขนาดใหญ่

1. เงินทุน

จุดแข็ง

1. เงินทุนในการดำเนินกิจการที่มั่นคง มาจากเงินทุนส่วนตัวและเงินจากการระดมทุน
2. บริษัทมีการจัดทำรายงานทางการเงินและรายงานผลการดำเนินงานประจำปี ทำให้ทราบผลการดำเนินงานและวางแผนการดำเนินงานต่อไป

2. แรงงาน

จุดแข็ง

1. บริษัทขนาดใหญ่สามารถคัดเลือกแรงงานที่มีความสามารถและทักษะฝีมือมาทำงานได้ตรงกับสายงานที่ทางบริษัทต้องการ
2. ความรักในองค์กร

จุดอ่อน

1. ขาดบุคคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญเป็นพิเศษ ในสายงานที่เกี่ยวข้อง โดยธุรกิจอาหารสัตว์ จะต้องอาศัยการเรียนรู้และประสบการณ์จากการทำงานเป็นหลัก
2. มีพนักงานมาก จึงต้องมีการจัดการดูแลในด้านพนักงานเพื่อให้เกิดความมั่นคง

3. เทคโนโลยี

จุดแข็ง

1. ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ มีโรงงานขนาดใหญ่ทำการผลิตได้ในปริมาณมาก
2. มีเครื่องจักรที่ทันสมัยสามารถรองรับกำลังการผลิตสูง
3. การพัฒนาด้านเทคโนโลยีทางการผลิตเป็นของตัวเองอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีฝ่ายที่ดูแลโดยเฉพาะ
4. การผลิตเกิดการประหยัดต่อขนาด (Economies of scales) ทำให้ต้นทุนผลิตต่อหน่วยลดลง เมื่อปริมาณการผลิตในช่วงระยะเวลาหนึ่งขยายตัวเพิ่มขึ้น เนื่องจากสัดส่วนแรงงานในเครื่องจักรสูง ทำให้ต้นทุนต่อหน่วยต่ำ

4. วัตถุดิบ

จุดแข็ง

1. การใช้วัตถุดิบในประเทศในสัดส่วนค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่ต้องพึ่งพาการนำเข้ามากกว่า

2. ผู้ประกอบการขนาดใหญ่จะมีการผลิตคราวละมากๆ การจัดซื้อวัตถุดิบในการผลิตมาก ซึ่งช่วยให้ซื้อได้ในราคาที่ต่ำกว่าปกติ ช่วยลดต้นทุนที่เกิดขึ้นในกระบวนการจัดซื้อ

3. วัตถุดิบบางประเภทมีความเพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศ

5. ราคา

จุดแข็ง

1. เป็นผู้นำด้านราคา เพราะผู้ประกอบการขนาดใหญ่บางรายครองส่วนแบ่งทางการตลาดภายในประเทศสูง

2. การให้ส่วนลดทางการค้า

จุดอ่อน

1. การปรับราคาต้องได้รับอนุญาตจากกรมการค้าภายใน

2. มีการกำหนดกฎเกณฑ์ในการชำระเงินตายตัว เช่น ระยะเวลาการชำระเงิน 15 วัน ซึ่งไม่มีความยืดหยุ่น

3. มีการปรับราคาอาหารสัตว์บ่อย เนื่องจากราคาจำหน่ายขึ้นกับราคาวัตถุดิบที่ไม่แน่นอน

6. ผลิตภัณฑ์

จุดแข็ง

1. มีการวางผลิตภัณฑ์หลากหลาย ตรงกับความต้องการของลูกค้า

2. คุณภาพของผลิตภัณฑ์สูงในสายตาลูกค้า

3. มีการให้บริการพิเศษควบคู่ไปกับการจำหน่าย เช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์, การมีสัตวบาลไปช่วยดูแลด้านปศุสัตว์ให้กับลูกค้า

7. การดำเนินงาน

จุดแข็ง

1. ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ดำเนินกิจการด้านอาหารสัตว์มาเป็นเวลานาน มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักมานาน มีภาพพจน์ที่ดี ซึ่งสร้างความเชื่อถือในคุณภาพของผลิตภัณฑ์ เกิดความภักดีต่อตราผลิตภัณฑ์

2. วางโครงข่ายตลาดทั้งภายในประเทศและส่งออกต่างประเทศได้ดีเพราะมีการประกอบการด้านนี้มายาวนาน

3. โรงงานขนาดใหญ่ กระจายอยู่ตามภูมิภาค ซึ่งทำให้ได้เปรียบในด้านการขนส่งวัตถุดิบ การกระจายสินค้าออกสู่ตลาด

4. ผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีประกอบธุรกิจแบบครบวงจร คือ การผลิตอาหารสัตว์ การเพาะพันธุ์ การจำหน่ายยารักษาสัตว์ และอาหารเสริมสำหรับสัตว์ การผลิตเครื่องมือสำหรับการเลี้ยงสัตว์และโรงงานฆ่าชำแหละรวมทั้งการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์ จึงสามารถควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ได้ทุกขั้นตอน รวมทั้งต้นทุนต่อหน่วยของวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

8. การตลาด

จุดแข็ง

1. มีการค้นคว้าวิจัยพัฒนาสินค้าอย่างต่อเนื่อง มีสินค้าหลากหลายตรงกับความต้องการของตลาด
2. ผู้ประกอบการขนาดใหญ่สามารถใช้กลยุทธ์ทางการตลาดได้หลากหลาย เช่น ความแตกต่างและความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการขาย ช่องทางการจัดจำหน่าย เพื่อให้เข้าถึงลูกค้าได้เร็ว

9. แนวโน้มการขยายธุรกิจในอนาคต

จุดแข็ง

1. ผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีความพร้อมในทุกด้าน ทำให้สามารถขยายการผลิตในด้านนี้

วิเคราะห์โอกาสและข้อจำกัดที่เกิดจากการใช้ปัจจัยภายนอกของผู้ประกอบการขนาดใหญ่

1. การเมือง

อุปสรรค/ข้อจำกัด

1. ความไม่มั่นคงทางการเมืองทำให้การกำหนดนโยบายล่าช้า
2. องค์การภาครัฐ ขาดความเด่นชัดด้านการแบ่งงานกันทำ และการประสานงานกันระหว่างหน่วยธุรกิจกับหน่วยงานราชการของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

2. เศรษฐกิจ

โอกาส

1. การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้การบริโภคมากขึ้น การลงทุนสูงขึ้น
2. อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ สร้างกิจกรรมต่อเนื่องทั้งแบบการเชื่อมไปทางด้านหน้า (Forward linkage Effect) เชื่อมโยงไปด้านหลัง (Backward linkage Effect) ได้มาก ทำให้กิจกรรมต่อเนื่องที่ทำให้มีการจ้างงานและการใช้วัตถุดิบ
3. ผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีอำนาจต่อรองสูง

อุปสรรค/ข้อจำกัด

- 1.ราคาน้ำมันภายในประเทศสูงขึ้น
- 2.กำลังซื้อลดลง
- 3.การย้ายฐานการผลิต เพื่อลดต้นทุนการผลิต เนื่องจาก วัตถุดิบและค่าแรงที่ต่ำกว่า

3.สภาพการแข่งขัน

โอกาส

- 1.อาหารสัตว์ที่ทำการผลิตเป็นสัตว์เศรษฐกิจ ซึ่งยังมีความต้องการสูง
- 2.ผู้ประกอบการขนาดใหญ่สามารถขยายตลาดออกสู่ต่างประเทศได้

อุปสรรค/ข้อจำกัด

- 1.มีการแอบอ้างจากรายย่อยในการหาส่วนแบ่งจากบริษัท เช่น การอ้างชื่อว่าเป็นบริษัทเดียวกัน
- 2.คู่แข่งมากขึ้นทำให้ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- 3.คู่แข่งใหม่ๆเพิ่มขึ้น
- 4.การแข่งขันของผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้ต้องปรับตัวเพื่อรองรับการแข่งขันตลอดเวลา
- 5.วัตถุดิบหลักที่ใช้ในการผลิตอาหารสัตว์ เช่น ข้าวโพด ปลาป่น กากถั่วเหลือง ที่มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 40 ของต้นทุนรวม วัตถุดิบเหล่านี้เป็นสินค้าที่มีราคาผันแปรไปตามราคาซื้อขายของตลาดโลก สอดคล้องไปกับปริมาณการผลิตและความต้องการใช้วัตถุดิบแต่ละประเภท
- 6.การผันแปรของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ ในกรณีที่ค่าเงินบาทอ่อนค่าลงเมื่อเทียบกับค่าเงินสกุลที่ใช้ซื้อวัตถุดิบ ย่อมมีผลกระทบทำให้ต้นทุนในการผลิตอาหารสัตว์
- 7.การนำเข้าสินค้าประเภทเนื้อสัตว์จากประเทศไทยมีการกีดกันทางการค้ามากขึ้น ซึ่งมีผลต่อตลาดอาหารสัตว์อย่างต่อเนื่อง

4.วัฒนธรรมและวิถีความเป็นอยู่

โอกาส

- 1.ผู้ประกอบการขนาดใหญ่สามารถปรับนวัตกรรมใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อุปสรรค/ข้อจำกัด

1. ผู้เลี้ยงสัตว์ควรมีการพัฒนาฟาร์มไปพร้อมกัน มิใช่มองแต่คุณภาพอาหารที่ทำการผลิต

5. กฎหมาย

โอกาส

1. การควบคุมที่เข้มงวดของรัฐบาลในการผลิตอาหารสัตว์ ทำให้ผู้ประกอบการยอมรับมากขึ้น ต่อไปสามารถขยายการค้าเงินให้เป็นสากล

2. การเข้าร่วมกลุ่มทางการค้าระหว่างประเทศ ทำให้การขยายตัวทางการค้ามากขึ้น อุปสรรค/ข้อจำกัด

1. การกีดกันทางการค้าของแต่ละประเทศ ย่อมมีผลต่อการส่งออก

5.2 ผู้ประกอบการขนาดกลาง

5.2.1 สภาพทั่วไป

ผู้ประกอบการขนาดกลางที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับอาหารสัตว์ โดยส่วนใหญ่จะตั้งกิจการอยู่ต่างจังหวัด และเป็นผู้ที่มีความชำนาญในเขตพื้นที่ และดำเนินกิจการมาเป็นเวลานาน ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ในการผลิตอาหารสัตว์เป็นเวลานานกว่า 10 ปีขึ้นไป มีการใช้ตราสินค้าเพียง 1 -2 แบบเท่านั้น ขึ้นกับประเภทของอาหารสัตว์ที่ทำการผลิตแล้วแต่เขตพื้นที่ที่โรงงานตั้งอยู่ว่าเป็นพื้นที่ที่มีปศุสัตว์ชนิดใดมาก จากผู้ประกอบการที่สัมภาษณ์ บริษัทอยู่ในเขตที่มีการเลี้ยงสุกรมาก จึงทำการผลิตอาหารสุกรเป็นหลัก และอีกหนึ่งบริษัทอยู่ในเขตที่เลี้ยงไก่มาก จึงมีการผลิตอาหารไก่มาก โดยผู้ประกอบการขนาดกลางในการผลิตอาหารสัตว์ส่วนใหญ่ ทำการผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศ อาหารสัตว์ที่ผลิตจากโรงงานจะไม่ส่งออก โดยบริษัทของผู้ผลิตขนาดกลางจะเป็นธุรกิจแบบครบวงจร แต่ไม่เป็นขนาดใหญ่นัก จากความได้เปรียบในเขตพื้นที่ที่โรงงานตั้งอยู่ และเป็นผู้ที่มีอิทธิพลในเขตพื้นที่จึงทำให้เข้าถึงเกษตรกรรายย่อยที่เป็นลูกค้าได้ง่าย และมีการพึ่งพากันโดยตรงในทุกด้าน

5.2.2 เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต

1. การผลิต, กำลังการผลิต

ผู้ประกอบการขนาดกลางที่ผลิตอาหารสัตว์ ลักษณะของอาหารสัตว์ที่ทำการผลิตจะทำการผลิตในอาหารสัตว์ที่ตนเองจำหน่ายมากที่สุด โดยลักษณะของอาหารจะผลิตทั้ง 3 แบบ ทั้งอาหารเม็ด อาหารขบเม็ด และอาหารผง และอาหารสัตว์ชนิดอื่นที่ผลิตรองลงมาจะผลิตลักษณะอาหารแบบเดียวคือ อาหารเม็ด ในกระบวนการผลิตผู้ประกอบการการผลิตจะทำการผลิต เช่นเดียวกับผู้ผลิตขนาดใหญ่ โรงงานจะมีเพียง 1-2 แห่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เดียวกัน ถ้าเป็นโรงงานขนาดกลางจะทำการผลิต 2 กะ

หรือ 16 ชั่วโมงต่อวัน เครื่องจักรที่ใช้จะเป็นเครื่องจักรที่ประกอบในประเทศซึ่งเครื่องจักรที่ผลิตในประเทศในปัจจุบันมีประสิทธิภาพในการผลิตสูงและมีความทันสมัย ผู้ประกอบการมีการพัฒนาเครื่องจักรอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับความต้องการที่มากขึ้น และเมื่อปริมาณวัตถุดิบในการผลิตมีการเปลี่ยนแปลง ผู้เชี่ยวชาญจะเป็นผู้ปรับเปลี่ยนสูตร โดยการเปลี่ยนสูตรอาหารสัตว์โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์มาเป็นตัวคำนวณสูตร การบรรจุอาหารสัตว์ในบางที่ยังมีการใช้แรงงานคนในการบรรจุซึ่งต้นทุนในกระบวนการผลิตของผู้ประกอบการขนาดกลางจะสูงกว่าผู้ประกอบการขนาดใหญ่ เพราะการผลิตยังไม่เป็นการประหยัดต่อขนาด แม้ว่าผู้ประกอบการขนาดกลางจะมีการทำธุรกิจแบบครบวงจร เช่น การเลี้ยงสัตว์ การเพาะพันธุ์สัตว์ การจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสัตว์ยารักษาสัตว์ และโรงงานฆ่าแหละสัตว์ ซึ่งผู้ประกอบการมีฟาร์มเป็นของตนเอง เช่นเดียวกับผู้ประกอบการขนาดใหญ่ แต่ยังคงต้องพึ่งการค้ำเป็นสำคัญ

ผู้ประกอบการขนาดกลางกำลังการผลิตโดยรวมในปี 2546 เมื่อเทียบกับ 2545 มีกำลังการผลิตโดยรวมเพิ่มขึ้น และกำลังการผลิตที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมกับความต้องการของอาหารสัตว์ในขณะนั้น เนื่องจากผู้ประกอบการมีตลาดที่รองรับสินค้าแน่นอน และยังไม่มีการขยายตลาดเพิ่มขึ้น ทั้งนี้กำลังการผลิตเต็มประสิทธิภาพของโรงงานขนาดกลางระหว่าง 72,000-144,000 ตัน/ปี

2.แรงงาน

ผู้ประกอบการขนาดกลางมีพนักงาน มากกว่า 100 คน แต่ไม่เกิน 500 คน ฝ่ายผลิตจะมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาเป็นพนักงานประจำสำนักงานซึ่งมีไม่มากจะไม่เกิน 20 คน และมีผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาหารสัตว์ประจำโรงงาน ฝ่ายผลิตแรงงานของโรงงานจะเป็นแรงงานท้องถิ่นซึ่งอยู่โดยรอบโรงงานและมีการเข้าออกของแรงงานมากที่สุด ผู้ประกอบการขนาดกลางการพัฒนาความสามารถของแรงงานและพนักงานในบริษัทเพื่อให้ทราบรายละเอียดในสายงานของตนอย่างต่อเนื่อง ผู้ควบคุมการทำงานทั้งหมดจะเป็นธุรกิจแบบครอบครัว และในการทำงานเจ้าของกิจการจะเป็นผู้ควบคุมดูแลเองในทุกด้าน

3.การลงทุนในเครื่องจักร, โรงงาน

ผู้ประกอบการขนาดกลางจะมีการลงทุนในเครื่องจักรอย่างต่อเนื่อง เครื่องจักรโดยส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาภายในประเทศซึ่งมีการปรับปรุงให้สามารถผลิตได้มากขึ้นและปรับปรุงให้ทันสมัยเหมาะแก่การผลิต แต่โรงงานของผู้ประกอบการขนาดกลางจะมีกำลังการผลิตเพียงพอกับความต้องการขนาดนั้น โรงงานมีเพียง 1-2 แห่งและอยู่ในเขตจังหวัด ทั้งนี้ถ้ามีการขยายโรงงานผู้ประกอบการจะคำนึงถึงแหล่งใกล้วัตถุดิบ และเขตที่สามารถได้รับการส่งเสริมการลงทุน เพราะในการเพิ่มการลงทุนจะต้องใช้เงินทุนในการดำเนินการสูง

5. การลงทุนในการดูแลสิ่งแวดล้อม

ผู้ประกอบการขนาดกลางดูแลสิ่งแวดล้อมทั้งในโรงงาน และรอบโรงงานอย่างต่อเนื่อง เช่น มีการสร้างโรงงานเป็นสัดส่วนของการทำงาน เพราะในเขตรอบโรงงานจะมีพื้นที่กว้าง ซึ่งจะมีการดูแลเรื่องฝุ่น, กำจัดกลิ่นและน้ำที่ออกจากโรงงานเพื่อไม่ให้เกิดมลภาวะโดยรวม โดยทางผู้ประกอบการจะปฏิบัติตามที่กรมปศุสัตว์ได้ตั้งมาตรฐานการผลิตอาหารสัตว์ที่ดี มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมภายในโรงงานและโดยรอบโรงงาน ซึ่งโรงงานทุกขนาดต้องมีการปฏิบัติตาม

6. วัตถุดิบ

ผู้ประกอบการขนาดกลางใช้วัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ ปริมาณการใช้วัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ ณ ปี 2545 เมื่อเทียบกับปี 2546 ซึ่งปริมาณการใช้ดังนี้

1. ข้าวโพดมีการใช้เพิ่มขึ้น เนื่องจากข้าวโพดเป็นแหล่งพลังงานที่สำคัญของไก่ และสุกร โดยเฉพาะอาหารไก่จะนิยมใช้มาก ในข้าวโพดเมล็ดสีเหลืองยังมีแคโรทีน ซึ่งช่วยทำให้สีของเนื้อไก่และไข่แดงเข้มขึ้น ตามความนิยมของผู้บริโภค

2. ปลาขี้มดมีการใช้เพิ่มขึ้น เป็นวัตถุดิบที่หาได้ง่าย มีอยู่ทั่วประเทศ

3. รำมีการใช้เพิ่มขึ้น นิยมใช้ในประกอบในอาหารสุกร และเป็นผลพลอยได้จากการสีข้าว จึงทำให้หาได้ง่าย

4. กากถั่วเหลืองมีการใช้เพิ่มขึ้น แม้ว่ากากถั่วเหลืองบางส่วนจะต้องนำเข้าจากต่างประเทศ กากถั่วเหลืองยังให้คุณภาพโปรตีนที่ดีกับสัตว์

5. ปลาป่นมีการใช้เพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่ปลาป่นที่ได้จะเป็นการรับซื้อต่อจากโรงงานทำปลากระป๋อง

การจัดซื้อวัตถุดิบอาหารสัตว์ของผู้ประกอบการขนาดกลางจะใช้วัตถุดิบที่ผลิตในท้องถิ่น ซึ่งโรงงานจะมีการใกล้แหล่งวัตถุดิบบางประเภท ซึ่งนำมาใช้ในการผลิตอาหารสัตว์ และวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่นำมาผลิต ถ้าปริมาณวัตถุดิบที่นำมาผลิตไม่ได้คุณภาพหรือปริมาณไม่ตรงกับสูตรอาหารที่ต้องการผลิต ทางผู้ประกอบการขนาดกลางจะมีการเปลี่ยนแปลงสูตรให้มีความเหมาะสมแต่ยังมีคุณภาพที่คล้ายเดิมและตรงกับความต้องการของสัตว์แต่ละประเภทและแต่ละช่วงที่เกษตรกรต้องการ ผู้ประกอบการสามารถจัดซื้อวัตถุดิบได้คราวละมากๆ จะสั่งซื้อกับพ่อค้าท้องถิ่นที่เป็นผู้รวบรวมวัตถุดิบไว้ ผู้ประกอบการจะติดต่อสั่งซื้ออย่างต่อเนื่อง โดยวัตถุดิบส่วนใหญ่จะเป็นวัตถุดิบสดต้องมีไซโลไว้สำหรับเก็บวัตถุดิบ ผู้ประกอบการแต่ละรายจะดำเนินการจัดซื้อวัตถุดิบเป็นเอกเทศ ไม่มีการรวมกลุ่มกันซื้อวัตถุดิบ เนื่องจากวัตถุดิบที่จัดหาได้ภายในประเทศเป็นสินค้าเกษตรกรรมที่มีความผันผวนเปลี่ยนแปลงในด้านราคาตามสถานการณ์อุปสงค์ อุปทานในตลาดโลก ช่วงระยะเวลาใดที่ราคาใน

ตลาดโลกสูง ราคาในประเทศก็จะเคลื่อนไหวสูงขึ้นไปด้วย ดังนั้นผู้ประกอบการจึงต้องมีการวางแผนการจัดซื้อวัตถุดิบที่ทันต่อสถานการณ์

7. แหล่งเงินทุนในการประกอบกิจการหรือดำเนินการในปัจจุบัน

เงินทุนที่ใช้ในการประกอบกิจการของผู้ประกอบการขนาดกลางจะเป็นเงินทุนส่วนตัวและการกู้ยืมจากสถาบันการเงิน จากการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งบริษัทไม่ได้มีโรงงานตั้งอยู่ในเขตงดการส่งเสริมการลงทุน จึงสามารถขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน แต่บริษัทของผู้ประกอบการจะมีการจัดทำบัญชีภายในบริษัทที่ยังไม่มาตรฐาน และยังไม่มีการจัดทำผลการดำเนินงานประจำปีทำให้ไม่สามารถนำผลการดำเนินในอดีตมาปรับปรุงแก้ไขและวางแผนการดำเนินงานในอนาคตได้

5.2.3 เจ็อนไขด้านอุปสงค์

ผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์มีแนวโน้มในการผลิตอาหารสัตว์มากขึ้นทุกปี เพราะว่าการเลี้ยงปศุสัตว์มีการขยายตัวมากขึ้น ปริมาณการใช้อาหารสัตว์ภายในประเทศ ปริมาณการใช้อาหารสัตว์เป็นความต้องการต่อเนื่องของความต้องการบริโภคเนื้อสัตว์

ผู้ประกอบการขนาดกลางมีความได้เปรียบในการแข่งขันในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ซึ่งในปี 2546 เมื่อเทียบกับปี 2545 พิจารณาจาก

ยอดขาย ยอดขายมีการเพิ่มขึ้น เนื่องจากการครองตลาดในเขตจังหวัดที่บริษัทตั้งอยู่ และการดำเนินงานมานาน มีความสัมพันธ์อันดีต่อเกษตรกรรายย่อยที่เป็นลูกค้า และผู้ประกอบการขนาดใหญ่ยังไม่สามารถแย่งส่วนแบ่งตลาดส่วนนี้ได้

กำไร กำไรมีการเพิ่มขึ้น จากการที่ยอดขายเพิ่มขึ้น และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานในการประกอบกิจการไม่สูงมาก เพราะสามารถประหยัดค่าขนส่งวัตถุดิบ ต้นทุนในการส่งเสริมการขายซึ่งมีใช้น้อยมาก

ส่วนแบ่งทางการตลาด ส่วนแบ่งทางการตลาดคงที่ รักษาฐานลูกค้าเดิมไม่มีการดำเนินการเพื่อขยายตลาดเพิ่มและยังไม่มีดำเนินการส่งออก ผู้ประกอบการขนาดกลางได้รับความเชื่อถือจากที่เป็นฐานลูกค้าเดิม ทำให้ผู้ประกอบการรายใหญ่ไม่สามารถแย่งส่วนแบ่งทางการตลาดส่วนนี้ได้

การขยายตลาด การขยายตลาดของผู้ประกอบการขนาดกลางคงที่ จากกำลังการผลิตที่เพียงพอต่อความต้องการในขนาดนี้ ทำให้ผู้ประกอบการไม่มีการขยายตลาด

5.2.4 อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนในอุตสาหกรรม อาหารสัตว์

1 ความเกี่ยวข้องและสนับสนุนของผู้ประกอบการกับธุรกิจ

ผู้ประกอบการขนาดกลางไม่ได้รับการสนับสนุนในด้านการพัฒนาเทคนิคการผลิต การประกันคุณภาพผลิตภัณฑ์ การชำระเงินล่วงหน้า การให้เงินทุน แต่การออกแบบผลิตภัณฑ์ ทางบริษัทได้มีส่วนให้บริษัทที่รับจ้างในการออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยการคิดค้นสูตรอาหารสัตว์ให้เป็นแบบที่บริษัทต้องการ การดำเนินงานในส่วนนี้จะ เป็นแบบความเชื่อถือและสัมพันธ์อันดีจากลูกค้า

2 ความเกี่ยวข้องและสนับสนุนของผู้ประกอบการกับองค์กร

1. การตลาดและการให้ข้อมูลทางการตลาด โดยผู้ประกอบการขนาดกลางส่วนใหญ่จะหาข้อมูลและทำการพัฒนาทางการตลาดเอง

2. ยอดสั่งซื้อ ผู้ประกอบการขนาดกลางจะรับยอดสั่งซื้อจากตัวแทนจำหน่าย (Dealer) ซึ่งเป็นผู้ที่ติดต่อซื้อโดยตรงกับบริษัทไปจัดจำหน่ายในพื้นที่ตั้งของร้าน

3. การจัดหาวัตถุดิบโดยส่วนใหญ่ทุกบริษัทจะเป็นสมาชิกสมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทยจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือทางการจัดหาวัตถุดิบและการนำเข้าวัตถุดิบบางชนิด โดยในพื้นที่ตั้งโรงงานทางบริษัทจะสั่งซื้อโดยตรงจากเกษตรกร พ่อค้าผู้รวบรวมวัตถุดิบ และความช่วยเหลือของสำนักงานเกษตรจังหวัดให้ความช่วยเหลือในด้านราคาวัตถุดิบและจัดหาวัตถุดิบ

4. การจัดหาอุปกรณ์และเครื่องจักร โดยส่วนใหญ่ผู้ประกอบการจะติดต่อกับทางบริษัทที่เคยสั่งซื้อเครื่องจักร ให้ความช่วยเหลือในการซ่อมแซม

5. การฝึกอบรม ทางผู้ประกอบการขนาดกลางจะมีการเข้าร่วมอบรมกับทางกรมปศุสัตว์ในด้านการจัดการบริหารให้สามารถเป็นโรงงานที่ผลิตอาหารสัตว์ที่มีคุณภาพ

6. การเงิน แหล่งที่ให้การสนับสนุนด้านเงินทุน เช่น กรมส่งเสริมการลงทุน , สถาบันการเงิน ฯ

5.2.5 กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขันในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

1. กลยุทธ์ โดยแบ่งการพิจารณา

การแข่งขันทางด้านราคา

1. ราคา

อุตสาหกรรมอาหารสัตว์จะไม่สามารถแข่งขันทางด้านราคาขายอาหารสัตว์ได้ โดยราคาจะผันแปรไปตามต้นทุนวัตถุดิบที่ใช้ ผู้ประกอบการอาหารสัตว์ขนาดกลางจะต้องทราบราคาของผู้ประกอบการขนาดใหญ่ เพราะผู้ประกอบการขนาดใหญ่จะเป็นผู้นำด้านราคา ในการตั้งราคาจะมีความคล้ายคลึงกับการตั้งราคาของผู้ประกอบการขนาดใหญ่ คือจะมีราคาตั้งและจะมีการให้ส่วนลด

จากราคาที่ตั้ง แต่จะมีส่วนน้อยที่จะใช้วิธีนี้ ส่วนใหญ่แล้วผู้ประกอบการจะแจ้งราคาจำหน่ายสุทธิแก่ลูกค้าโดยตรง ซึ่งเป็นราคาที่ตั้งตามภาวะราคาวัตถุดิบและเนื่องด้วยอาหารสัตว์ที่ผู้ประกอบการผลิตจะเป็นประเภทเดียวกับผู้ประกอบการขนาดใหญ่ผลิต แต่ยังถือว่าเป็นสินค้าที่มีความแตกต่างกันในสายตาผู้บริโภคทั้งนี้เพราะอาหารสัตว์ของผู้ประกอบการผลิตออกมาจำหน่ายมักมีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้า ทำให้ผู้บริโภคพบว่าเป็นสินค้าด้อยคุณภาพระดับราคาที่สามารถจำหน่ายได้ถูกกำหนดให้จำหน่ายในราคาต่ำ เพราะถ้าจำหน่ายในราคาแพงหรือเท่ากับผู้ประกอบการรายใหญ่ ลูกค้าจะหันไปซื้อกับผู้ประกอบการรายใหญ่

การแข่งขันที่มีใช้ราคา

2.ผลิตภัณฑ์

ผู้ประกอบการขนาดกลางก็ใช้การแข่งขันที่มีใช้ราคาเป็นการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการขนาดกลางจะไม่เน้นการออกผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย จะทำการผลิตเพียงสินค้าที่ขายอดขายได้มากที่สุดเพราะมีตลาดที่แน่นอนรองรับสินค้า แต่มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าในแต่ละช่วงของสัตว์แต่ละชนิด

3.การส่งเสริมการจำหน่าย

การส่งเสริมการจำหน่ายเพื่อให้สามารถเพิ่มยอดขายการใช้การส่งเสริมการตลาดหลากหลายทาง ย่อมเป็นการสร้างความรู้จักให้กับลูกค้าได้มากขึ้น ผู้ประกอบการขนาดกลางจะเป็นที่รู้จักของลูกค้า เพราะทำการค้ากันมานานและมีความคุ้นเคย โดยผู้ประกอบการขนาดกลางจะเน้นการลดราคาสินค้าเป็นหลัก เมื่อลูกค้าสั่งซื้อเป็นจำนวนมากจะมีการลดราคาสินค้าให้ตามจำนวนการสั่งซื้อสินค้า การให้ผลประโยชน์ให้ส่วนลดพิเศษแก่ผู้แทนจำหน่าย มีความสัมพันธ์อันดีกับตัวแทนจำหน่ายที่มีมานาน ประกอบกับสินค้าที่เกษตรกรใช้รู้จักกันดี ทำให้สินค้าขายได้ง่ายไม่ต้องมีการทำโฆษณาทางการตลาด สินค้าก็สามารถขายได้ และมีการให้ระยะเวลาการชำระเงินจะผ่อนปรนให้สินเชื่อที่ยาวนาน ซึ่งจะแตกต่างผู้ประกอบการรายใหญ่ ซึ่งมีการกำหนดกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว

4.ช่องทางการจัดจำหน่าย

ผู้ประกอบการขนาดกลางจะไม่มีการใช้ช่องทางการจัดจำหน่าย เพราะมีร้านค้าตั้งอยู่ถาวร และมีตัวแทนจำหน่ายของทางบริษัทไปยังลูกค้า ลูกค้ามาสั่งซื้อที่ร้านโดยตรง และทางบริษัทจะมีการจัดส่งสินค้าให้

2.โครงสร้างตลาดของผู้ประกอบการขนาดกลาง

จากข้อมูลข้างต้น ของผู้ประกอบการขนาดใหญ่ ซึ่งอุตสาหกรรมอาหารสัตว์เป็นอุตสาหกรรมที่มีโครงสร้างเป็นแบบผู้ผลิตน้อยราย ซึ่งธุรกิจขนาดกลางมีคู่แข่งที่เข้ามาประกอบกิจการได้ง่าย ไม่เหมือนกับขนาดใหญ่ที่มีอุปสรรคในการเข้าตลาด เช่น เงินทุน การผลิตที่ต้องมีต้นทุนการผลิตต่อหน่วย

ที่ต่ำกว่าผู้ผลิตรายเดิมในตลาด แต่ผู้ประกอบการขนาดกลางยังสามารถแข่งขันได้เนื่องจาก การที่เป็น เจ้าถิ่นในเขตพื้นที่ ทำให้การครองตลาดของผู้ประกอบการส่วนนี้มีสูง

3.สภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการขนาดกลาง

ผู้ประกอบการขนาดกลางจะไม่ค่อยใช้การส่งเสริมการขายในการแข่งขันการจำหน่ายสินค้า เนื่องจากมีความผูกพันอันดีกับลูกค้า ซึ่งการใช้การส่งเสริมการขายส่วนใหญ่จะใช้การลดราคาสินค้า เป็นหลักและง่ายต่อการเข้าถึงลูกค้า เพราะลูกค้าส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยในเขตจังหวัด ประเภทอาหารสัตว์ที่นำออกจำหน่ายจะมีไม่มากเหมือนกับผู้ผลิตรายใหญ่ และมักจะผลิตอาหารสัตว์ ประเภทที่ลูกค้าต้องการมากที่สุด และคุณภาพที่ผลิตต่ำกว่าผู้ประกอบการขนาดใหญ่

5.2.6 นโยบายของรัฐบาล

ภาครัฐบาลมีส่วนช่วยในการควบคุมดูแลการผลิตอาหารสัตว์ ยังดูแลอุปสรรคต่างๆที่อาจ เกิดขึ้นและมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมโดยมีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพที่เข้มงวดสำหรับ กระบวนการผลิตทุกขั้นตอน และให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินการปรับปรุงกระบวนการผลิต เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพสากลที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ทั้งมาตรฐาน GMP (Good Manufacturing Practices) หลักเกณฑ์ทั่วไปว่าด้วยการผลิตอาหารสัตว์ที่ดี ,HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points) ระบบวิเคราะห์อันตรายและควบคุมวิกฤติ

ผู้ประกอบการขนาดกลางยังอยู่ในช่วงเตรียมการใช้ ทั้ง GMP HACCP ทางผู้ประกอบการ ทราบดีว่า นโยบายทั้งสองเป็นมาตรฐานสากลในการผลิตอาหารสัตว์ให้ได้คุณภาพ เพราะสามารถช่วย เพิ่มความมั่นใจให้กับลูกค้า ในด้านความปลอดภัยของอาหารสัตว์ที่ทำการผลิตและผู้ประกอบการจะ เริ่มจากการใช้มาตรฐานISO9002 ซึ่ง เป็นมาตรฐานสากลของระบบการดำเนินงานและการจัดการ ผลิต ยังช่วยให้การจัดการภายในโรงงานอาหารสัตว์ได้ดีขึ้น นโยบายของรัฐบาลที่มีส่วนช่วยเหลือ ผู้ประกอบการ และผู้ประกอบการขนาดกลางมีการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐอย่างต่อเนื่อง เช่น การ ควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ให้ได้คุณภาพ เพื่อให้อาหารสัตว์ที่ทำการผลิตมีคุณภาพตรงตามมาตรฐาน ที่กรมปศุสัตว์กำหนด ทั้งนี้ยังมีโรงงานบางแห่งใช้สารที่ต้องห้ามมาผลิตอาหารสัตว์ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ ไตเร็ว หรือเพิ่มสีเนื้อให้แดงขึ้น ซึ่งผู้ประกอบการเผชิญปัญหาดังกล่าวอยู่

ตาราง 17 ระดับศักยภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการขนาดกลางในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

ปัจจัยที่	รายการ	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	ระดับศักยภาพ
1	เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต	23.5	32	73.4	ค่อนข้างสูง
2	เงื่อนไขด้านอุปสงค์	12.5	18	69.4	ค่อนข้างสูง
3	อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน	15	28	53.6	ปานกลาง
4	กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน	4.5	6	75	ค่อนข้างสูง
5	รัฐบาล	16	30	53.3	ปานกลาง
ภาพรวม		71.5	114	62.7	ค่อนข้างสูง

5.2.7 การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ในการแข่งขันผู้ประกอบการขนาดกลาง

1. เงินทุน

จุดแข็ง

1. เงินทุนหมุนเวียนในบริษัท ได้รับความเชื่อถือจากสถาบันการเงินในการให้สินเชื่อ

จุดอ่อน

1. ทางบริษัทยังมีการจัดทำงบประมาณประจำปี และแสดงผลการดำเนินงาน ทำให้ยากต่อการปรับปรุงและพัฒนา

2. แรงงาน

จุดแข็ง

1. พนักงานอยู่กับบริษัทเป็นเวลานาน เพราะอาศัยอยู่ใกล้โรงงาน

2. แรงงานในท้องถิ่นมีจำนวนมาก พนักงาน, คนงานในโรงงานส่วนใหญ่จะเป็นคนในพื้นที่ และจะอยู่กับบริษัทเป็นเวลานาน แรงงานมีความสามารถและทักษะฝีมือ

พอดควร

จุดอ่อน

- 1.ขาดบุคคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญเป็นพิเศษ ในสายงานที่เกี่ยวข้อง โดยธุรกิจอาหารสัตว์ จะต้องอาศัยการเรียนรู้และประสบการณ์จากการทำงานเป็นหลัก
- 2.ยังต้องมีการพัฒนาด้านทักษะการทำงานมาก เพราะ แรงงานเข้าออกในกิจการบ่อย

3.เทคโนโลยี

จุดแข็ง

- 1.มีความพยายามคิดค้น เครื่องมือ เครื่องจักร ใหม่ ๆ สม่่าเสมอเพื่อช่วยในการผลิต
- 2.ผู้ประกอบการเป็นผู้ควบคุมการผลิตและมีประสบการณ์ในการผลิต

จุดอ่อน

- 1.ยังเป็นการผลิตที่มีต้นทุนสูงอยู่เมื่อเทียบกับโรงงานขนาดใหญ่
- 2.เครื่องจักรที่ใช้ยังต้องมีการพัฒนาให้สามารถผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- 3.กำลังการผลิตจำกัด ไม่สามารถเพิ่มกำลังการผลิตได้

4.วัตถุดิบ

จุดแข็ง

- 1.โรงงานที่ตั้งใกล้แหล่งวัตถุดิบ
- 2.มีความสัมพันธ์อันดีกับเกษตรกรที่จำหน่ายวัตถุดิบ

จุดอ่อน

- 1.วัตถุดิบบางชนิดมีผลผลิตไม่สม่ำเสมอ ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนสูตรบ่อย
- 2.วัตถุดิบมีราคาขึ้นลงไม่แน่นอน ต้องมีการวางแผนการจัดซื้อ
- 3.ไม่มีการรวมกลุ่มในการจัดซื้อวัตถุดิบในปริมาณที่มาก เพื่อเพิ่มอำนาจการซื้อวัตถุดิบ

5.ราคา

จุดแข็ง

- 1.ส่วนลดทางราคามีการยืดหยุ่นได้
- 2.ราคาสินค้าของผู้ประกอบการมีราคาไม่สูงมากเพราะประหยัดต้นทุนได้หลายด้าน เช่น ต้นทุนวัตถุดิบ ต้นทุนค่าขนส่ง

จุดอ่อน

- 1.การกำหนดราคาอาหารสัตว์ต้องอิงจากราคาจำหน่ายของผู้ประกอบการรายใหญ่

6.ผลิตภัณฑ์

จุดแข็ง

1. เน้นให้อาหารสัตว์ที่ผลิตคุณภาพดี สัตว์โตไว และไม่ส่งผลกระทบต่อสัตว์ เช่น ท้องเสีย
2. ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตตรงกับความต้องการของลูกค้าซึ่งเป็นลูกค้าเดิม

จุดอ่อน

1. ผลิตภัณฑ์ที่ทำการผลิตจะเน้นผลิตเพียงที่สามารถจำหน่ายได้มากที่สุด ยังไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายมากขึ้น
2. อาหารสัตว์เป็นสินค้าที่มีลักษณะคล้ายกัน ผู้ซื้อส่วนใหญ่จะทดลองใช้ก่อน เมื่อเห็นว่ามีความปลอดภัย ให้ผลผลิตสูงก็จะใช้ต่อเนื่องไม่เปลี่ยนไปใช้สินค้าอื่นบ่อยๆ

7. การดำเนินงาน

จุดแข็ง

1. บริษัทมีร้านค้าในเขตพื้นที่ เป็นที่รู้จักดีของลูกค้า
2. การดำเนินงานทางการตลาดที่แน่นอน การเข้าถึงเกษตรกรรายย่อยซึ่งเป็นลูกค้าหลัก เพราะเป็นคนพื้นที่
3. ดำเนินธุรกิจด้านนี้มานาน และผู้ประกอบการเป็นเจ้าของพื้นที่ ซึ่งทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจเป็นอย่างดี

จุดอ่อน

1. ไม่มีการส่งเสริมการขาย ทำให้ไม่สามารถขยายตลาดออกไปนอกพื้นที่
2. ผู้ประกอบการยังไม่มีแบ่งฝ่าย หรือสายงานรับผิดชอบดูแลในแต่ละส่วนให้มีความชัดเจน

8. การตลาด

จุดแข็ง

1. มีการค้นคว้าวิจัยพัฒนาสินค้าอย่างต่อเนื่อง

จุดอ่อน

1. ตลาดจำหน่ายสินค้ามีจำกัด ยังไม่มีการขยายตลาดเพิ่มขึ้น

9. แนวโน้มการขยายธุรกิจในอนาคต

จุดแข็ง

1. มีการขยายการผลิตเพื่อรองรับความต้องการที่มากขึ้น ทางผู้ประกอบการจะมีแนวโน้มในการขยายโรงงานให้มากขึ้นให้เพียงพอต่อความต้องการที่มากขึ้น
2. ขยายฐานทางการตลาดยังมีอีกมากและยังมีความต้องการอาหารสัตว์ อีกทั้งการเข้าถึงพื้นที่ได้ง่าย
3. เพิ่มการส่งเสริมการจำหน่าย เพื่อขยายตลาดมากขึ้น

4. ขยายการผลิตเพื่อให้เกิดการประหยัดต่อขนาด เพื่อให้สามารถแข่งขันได้
จุดอ่อน

1. ต้องมีเงินทุนมากขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อการขยายตัวในอนาคต
2. ธุรกิจยังไม่เป็นธุรกิจแบบครบวงจร จึงให้บริการสู่ธุรกิจขนาดใหญ่ไม่ได้

วิเคราะห์โอกาสและข้อจำกัดที่เกิดจากการใช้ปัจจัยภายนอกของผู้ประกอบขนาดกลาง

1. การเมือง

อุปสรรค/ข้อจำกัด

1. ความไม่มั่นคงทางการเมืองทำให้การกำหนดนโยบายล่าช้า

2. เศรษฐกิจ

โอกาส

1. การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้การบริโภคมากขึ้น การลงทุนสูงขึ้น

อุปสรรค/ข้อจำกัด

1. ราคาน้ำมันภายในประเทศสูงขึ้น
2. อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงขึ้น
3. ข้อจำกัดในการให้สินเชื่อมากขึ้น
4. กำลังซื้อลดลง

3. สภาพการแข่งขัน

โอกาส

1. อาหารสัตว์ที่ทำการผลิตใช้กับสัตว์เศรษฐกิจ ซึ่งยังมีความต้องการสูง

อุปสรรค/ข้อจำกัด

1. คู่แข่งมากขึ้นทำให้ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
2. คู่แข่งใหม่ๆเพิ่มขึ้น

4. วัฒนธรรมและวิถีความเป็นอยู่

โอกาส

1. วิถีชีวิตตามต่างจังหวัดยังเป็นแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เช่น การใช้อาหารสัตว์ชนิดนี้ดี จะมีการบอกต่อ เป็นการกระจายตลาดได้เร็ว

2. ปลุกฝังในการรักท้องถิ่น เพื่อไม่ให้แรงงานย้ายเข้าเขตเมือง

3. เกษตรกรหันมาให้ความสำคัญกับอาชีพมากขึ้น

อุปสรรค/ข้อจำกัด

1. ผู้เลี้ยงสัตว์ควรมีการพัฒนาฟาร์มไปพร้อมกัน มิใช่มองแต่คุณภาพอาหารที่ทำการผลิต

5. กฎหมาย

โอกาส

1. การควบคุมที่เข้มงวดของรัฐบาลในการผลิตอาหารสัตว์ ทำให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้นต่อไปสามารถขยายการดำเนินให้เป็นสากล และสามารถส่งออกได้

2. การควบคุมดูแลของรัฐบาลเพื่อไม่ให้ผู้ประกอบการขนาดใหญ่การเอาเปรียบผู้ประกอบการขนาดอื่นในอุตสาหกรรม

5.3 ผู้ประกอบการขนาดย่อม

5.3.1 สภาพทั่วไป

ผู้ประกอบการขนาดย่อมที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับอาหารสัตว์ โดยส่วนใหญ่จะตั้งกิจการอยู่ต่างจังหวัด กระจายตัวอยู่ตามภูมิภาคบางแห่งอาจเป็นบริษัทขนาดเล็ก กำลังการผลิตน้อยแต่เป็นผู้ที่มีความชำนาญในเขตพื้นที่ และดำเนินกิจการมาเป็นเวลานาน ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ในการผลิตอาหารสัตว์เป็นเวลานานกว่า 10 ปีขึ้นไป ผู้ประกอบการบางรายดำเนินการด้านปศุสัตว์และผลิตอาหารสัตว์เพื่อใช้เองมาก่อนแล้วจึงมีการขยายด้านการผลิตอาหารสัตว์เพื่อจำหน่าย มีการใช้ตราสินค้าเพียง 1 แบบเท่านั้น เขตพื้นที่ตั้งโรงงานตั้งอยู่ว่าเป็นพื้นที่ที่มีปศุสัตว์ชนิดใดมาก จะทำการผลิตอาหารสัตว์ชนิดนั้น จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการขนาดย่อม โดยผู้ประกอบการขนาดย่อมในการผลิตอาหารสัตว์ส่วนใหญ่ อาหารสัตว์ที่ผลิตจากโรงงานจะไม่ส่งออก จะผลิตเพื่อใช้ในฟาร์มของตนเป็นหลัก และมีการผลิตเพื่อจำหน่ายควบคู่กัน ผู้ผลิตขนาดย่อมมีการประกอบธุรกิจทั้งแบบครบวงจรและไม่เป็นธุรกิจแบบครบวงจร

5.3.2 เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต

1. การผลิต, กำลังการผลิต

ผู้ประกอบการขนาดย่อมที่ผลิตอาหารสัตว์ ลักษณะของอาหารสัตว์ที่ทำการผลิตมาจากประสบการณ์ในการทำปศุสัตว์ในเขตพื้นที่และจะทำการผลิตอาหารสัตว์ที่ตนเองจำหน่ายมากที่สุด โดยลักษณะของอาหารสัตว์จะผลิตมีเพียง 1 แบบ คือ อาหารเม็ด ซึ่งง่ายต่อการผลิต กระบวนการผลิต เครื่องจักรที่ทำการผลิตจะเป็นเครื่องจักรที่ประกอบในประเทศ เครื่องจักรยังไม่มี ความทันสมัยมากนัก บางโรงงานยังใช้เครื่องจักรธรรมดา ยังไม่มีการใช้การคำนวณสูตรโดยคอมพิวเตอร์ โรงงาน

บางแห่งยังมีการคำนวณสูตรสำเร็จรูปควบคุมคู่ไปด้วย โรงงานขนาดเล็กจะทำการผลิตเพียง 1 กะ คือ 8 ชั่วโมงต่อวัน ซึ่งโดยส่วนใหญ่เจ้าของกิจการจะเป็นผู้ควบคุมการผลิตเอง ยังมีการใช้แรงงานในส่วนของการผลิตสูง เช่น การคัดแยกวัตถุดิบ การบรรจุ เครื่องจักรที่ใช้จะทำการผลิตอาหารเม็ดเท่านั้น ยังมีต้นทุนการผลิตซึ่งประกอบด้วย ค่าภาชนะบรรจุ ค่าแรงงาน ค่าใช้จ่ายด้านพลังงาน และค่าเสื่อมราคาเครื่องจักร โดยโรงงานขนาดเล็กของผู้ประกอบการขนาดย่อมกำลังการผลิตโดยรวมในปี 2546 เมื่อเทียบกับปี 2545 มีกำลังการผลิตโดยรวมเพิ่มขึ้น เนื่องจากการขยายตัวของปศุสัตว์ และกำลังการผลิตที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันมีความเหมาะสมกับความต้องการของอาหารสัตว์ในขณะนั้น กำลังการผลิตเต็มประสิทธิภาพของโรงงานขนาดเล็กต่ำกว่า 60,000 ตัน/ปี แต่มีบางบริษัทมีการผลิตส่วนเกิน คือ มีการผลิตอาหารสัตว์มากกว่าความต้องการ เนื่องจาก ในปีที่ผ่านมามีคู่แข่งขันในการทำธุรกิจนี้ในเขตพื้นที่มากขึ้นทำให้การประกอบกิจการยากขึ้น

2. แรงงาน

ผู้ประกอบการขนาดย่อมมีพนักงานและแรงงานรวมน้อยกว่า 100 คน ฝ่ายผลิตจะมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาเป็นพนักงานประจำสำนักงานซึ่งมีไม่นัก และมีผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับอาหารสัตว์ประจำโรงงาน ซึ่งฝ่ายผลิตแรงงานของโรงงานจะเป็นแรงงานท้องถิ่นซึ่งอยู่โดยรอบโรงงาน และมีการเข้าออกของแรงงานบ่อยที่สุด ผู้ประกอบการขนาดย่อมจะมีความรู้ในการผลิตอาหารสัตว์เป็นอย่างดี และเป็นผู้ควบคุมการผลิตเอง จะมีต้นทุนการผลิตในด้านแรงงานส่วนนี้สูงกว่าโรงงานขนาดกลางและขนาดใหญ่

3. การลงทุนในเครื่องจักร, โรงงาน

ผู้ประกอบการขนาดย่อมจะมีการลงทุนในเครื่องจักรอย่างต่อเนื่อง เครื่องจักรที่ใช้มีทั้งเครื่องจักรธรรมดาและเครื่องจักรที่มีคอมพิวเตอร์มาช่วยในการผลิตแต่โรงงานของผู้ประกอบการขนาดย่อมจะมีกำลังการผลิตเพียงพอกับความต้องการขนาดนั้น โรงงานมีเพียง 1 แห่งอยู่ในเขตจังหวัด ยังไม่มีการขยายโรงงานเพิ่มเติม เพราะต้องมีเงินทุนสูงในการขยายโรงงานเพิ่ม โดยส่วนใหญ่จะเป็นการปรับปรุงเครื่องจักรให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น

4. การลงทุนในการดูแลสิ่งแวดล้อม

ผู้ประกอบการขนาดย่อมดูแลสิ่งแวดล้อมทั้งในโรงงานและรอบโรงงานอย่างต่อเนื่อง เช่น มีการสร้างโรงงานยังไม่เป็นสัดส่วนของการทำงาน ยังมีการคัดวัตถุดิบโดยใช้แรงงาน การดูแลความสะอาดมีน้อย เพราะเขตพื้นที่โรงงานจะมีพื้นที่กว้างและโดยรวมรอบโรงงานจะเป็นทุ่งนา ซึ่งในการผลิตจะเกิดฝุ่นฟุ้งกระจาย ซึ่งเป็นปัญหาเดียวกันกับโรงงานทุกขนาด

5. วัตถุดิบ

ผู้ประกอบการขนาดย่อมใช้วัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ ปริมาณการใช้วัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์ ณ ปี 2545 เมื่อเทียบกับปี 2546 ซึ่งปริมาณการใช้ดังนี้

1. ข้าวโพดมีการใช้เพิ่มขึ้น เป็นวัตถุดิบที่ซื้อได้ในท้องถิ่น มีการปลูกทั่วไป
2. ปลายข้าวมีการใช้เพิ่มขึ้น เป็นวัตถุดิบที่หาได้ง่าย มีอยู่ทั่วทุกภาค
3. รำมีการใช้เพิ่มขึ้น นิยมใช้ประกอบในอาหารสุกร และเป็นผลพลอยได้จากการสีข้าว จึงทำให้หาได้ง่าย

4. กากถั่วเหลืองมีการใช้เพิ่มขึ้น ได้จากโรงงานผลิตน้ำมันพืช

5. ปลาป่นมีการใช้เพิ่มขึ้น เป็นวัตถุดิบที่ให้โปรตีนสูง

การใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์ของผู้ประกอบการขนาดย่อมจะใช้วัตถุดิบที่ผลิตในท้องถิ่น และปรับเปลี่ยนสูตรตลอดเวลาตามราคาวัตถุดิบ ซึ่งโรงงานจะมีการใกล้แหล่งวัตถุดิบบางประเภท ซึ่งนำมาใช้ในการผลิตอาหารสัตว์ และวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่นำมาผลิตซึ่งอาจมีผสมวัตถุดิบที่หาได้ง่ายตามท้องถิ่น ถ้าปริมาณวัตถุดิบที่นำมาผลิตไม่ได้คุณภาพหรือปริมาณไม่ตรงกับสูตรอาหารที่ต้องการผลิต ทางผู้ประกอบการขนาดย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงสูตรให้มีความเหมาะสมแต่ยังมีคุณภาพที่คล้ายเดิมและตรงกับความต้องการของสัตว์แต่ละประเภทและแต่ละช่วงที่เกษตรกรต้องการ

6. แหล่งเงินทุนในการประกอบกิจการหรือดำเนินการในปัจจุบัน

เงินทุนที่ใช้ในการประกอบกิจการของผู้ประกอบการขนาดย่อมจะเป็นเงินทุนส่วนตัวและการกู้ยืมจากสถาบันการเงิน การขอสินเชื่อจากจากสถาบันการเงินมีข้อจำกัดมาก แต่จากการส่งเสริมการลงทุนของรัฐบาลจึงมีส่วนช่วยให้ด้านเงินทุนของผู้ประกอบการไม่มีปัญหาซึ่งบริษัทไม่ได้มีโรงงานตั้งอยู่ในเขตงดการส่งเสริมการลงทุน จึงสามารถขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

5.3.3 เงื่อนไขด้านอุปสงค์

ผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์มีแนวโน้มในการผลิตอาหารสัตว์มากขึ้นทุกปี เพราะว่าการเลี้ยงปศุสัตว์มีการขยายตัวมากขึ้น ปริมาณการใช้อาหารสัตว์ภายในประเทศ ปริมาณการใช้อาหารสัตว์เป็นความต้องการต่อเนื่องของความต้องการบริโภคเนื้อสัตว์

ผู้ประกอบการขนาดย่อมมีความได้เปรียบในการแข่งขันในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ซึ่งในปี 2546 เมื่อเทียบกับปี 2545 พิจารณาจาก

ยอดขาย ยอดขายมีการเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีธุรกิจด้านปศุสัตว์ความต้องการต่อเนื่อง จึงมีการผลิตอาหารสัตว์มากขึ้น และสามารถจำหน่ายให้ลูกค้าประจำได้มากขึ้น

กำไร กำไรมีการเพิ่มขึ้น จากยอดขายที่เพิ่มขึ้น แม้ว่าต้นทุนของการผลิตจะสูงกว่าผู้ประกอบการขนาดอื่น ผู้ประกอบการขนาดย่อมยังรักษาการครองตลาดในส่วนของลูกค้าได้เหมือนเดิม

ส่วนแบ่งทางการตลาด ส่วนแบ่งทางการตลาดคงที่ ยังรักษารฐานลูกค้าเดิมไม่มีการดำเนินการเพื่อขยายการส่งออก

การขยายตลาด การขยายตลาดเพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้ประกอบการขนาดย่อม ยังมีการผลิตส่วนเกิน จึงต้องมีการขยายตลาดเพิ่มขึ้น

5.3.4 อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

1 ความเกี่ยวข้องและสนับสนุนของผู้ประกอบการกับธุรกิจ

ผู้ประกอบการขนาดย่อมได้รับการสนับสนุนในทุกด้านตั้งแต่การออกแบบผลิตภัณฑ์ การพัฒนาเทคนิคการผลิต การพัฒนากระบวนการผลิต การประกันคุณภาพผลิตภัณฑ์ การชำระเงินล่วงหน้า การให้เงินทุน ทางบริษัทได้มีส่วนให้บริษัทอื่นรับจ้างใน โดยการคิดค้นสูตรอาหารสัตว์ให้เป็นแบบที่บริษัทต้องการ ซึ่งผู้ประกอบการจะมีแรงสร้างการพัฒนาในด้านนี้ โดยมีการช่วยเหลือในด้านต่าง ให้สามารถเพิ่มการแข่งขันในตลาด และความร่วมมือกันในห้องถิ่นที่อยู่ทั้งในด้านการจัดซื้อวัตถุดิบ เพื่อให้สามารถต่อรองราคาได้

2 ความเกี่ยวข้องและสนับสนุนของผู้ประกอบการกับองค์กร

1. การตลาดและการให้ข้อมูลทางการตลาด โดยผู้ประกอบการขนาดย่อมส่วนใหญ่จะหาข้อมูลและทำการพัฒนาทางการตลาดโดยการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐบาลที่มีการเก็บข้อมูล

2. ยอดสั่งซื้อ ผู้ประกอบการขนาดย่อมจะรับยอดสั่งซื้อจากตัวแทนจำหน่าย (Dealer) ซึ่งเป็นผู้ที่ติดต่อซื้อโดยตรงกับบริษัทไปจัดจำหน่ายในพื้นที่ตั้งของร้าน และจากเกษตรกรที่อยู่ใกล้เคียงพื้นที่โรงงาน

3. การจัดหาวัตถุดิบโดยส่วนใหญ่ทุกบริษัทจะเป็นสมาชิกสมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทยจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือทางการจัดหาวัตถุดิบและการนำเข้าวัตถุดิบบางชนิด โดยในพื้นที่ตั้งโรงงานทางบริษัทจะสั่งซื้อโดยตรงจากเกษตรกร และความช่วยเหลือของสำนักงานเกษตรจังหวัดให้ความช่วยเหลือในด้านราคาวัตถุดิบและจัดหาวัตถุดิบ

4. การจัดหาอุปกรณ์และเครื่องจักร โดยส่วนใหญ่ผู้ประกอบการจะติดต่อกับทางบริษัทที่เคยสั่งซื้อเครื่องจักร ให้ความช่วยเหลือในด้านการซ่อมแซม เสนอเครื่องจักรใหม่ให้เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต

5. การฝึกอบรม ทางผู้ประกอบการขนาดย่อมจะมีการเข้าร่วมอบรมกับทางกรมปศุสัตว์ในด้านการจัดการบริหารให้สามารถเป็นโรงงานที่ผลิตอาหารสัตว์ที่มีคุณภาพ

6. การเงิน แหล่งที่ให้การสนับสนุนด้านเงินทุน เช่น กรมส่งเสริมการลงทุน , สถาบันการเงิน ฯ

5.3.5 กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขันในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

1.กลยุทธ์

การแข่งขันทางด้านราคา

1.ราคา

อุตสาหกรรมอาหารสัตว์จะไม่สามารถแข่งขันทางด้านราคาขายอาหารสัตว์ได้ โดยราคาจะผันแปรไปตามต้นทุนวัตถุดิบที่ใช้ ผู้ประกอบการขนาดใหญ่จะเป็นผู้นำด้านราคา ซึ่งผู้ประกอบการขนาดย่อมจะใช้การลดราคาให้กับลูกค้าโดยตรง โดยลูกค้าจะมีการทำการค้าร่วมกันมาเป็นเวลานานหรือมีความสนิทสนมกันมาก อาจมีการให้ส่วนลดมากเป็นพิเศษ ระยะเวลาการชำระเงินที่ยาว ผู้ประกอบการขนาดย่อมมีการจำกัดด้านเงินทุน และส่วนแบ่งทางการตลาดไม่มาก การลงทุนในด้านของการแข่งขันจึงไม่มาก

การแข่งขันที่มีใช้ราคา

ผู้ประกอบการขนาดย่อมก็ใช้การแข่งขันที่มีใช้ราคาเป็นการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

2.ผลิตภัณฑ์

ผู้ประกอบการขนาดย่อมจะมีการออกผลิตภัณฑ์เพียงไม่กี่แบบ เนื่องจากความต้องการในต่างจังหวัด ลูกค้าหรือเกษตรกร ต้องการเพียงคุณภาพของอาหารสัตว์ที่ดี ให้สัตว์ที่เลี้ยงโตไว เพื่อให้สามารถขายได้เร็วขึ้น ซึ่งไม่จำเป็นที่จะต้องออกผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายและในเขตพื้นที่ที่มีการเลี้ยงสัตว์เพื่อการค้าเพียงชนิดเดียว

3.การส่งเสริมการขาย เพื่อให้สามารถเพิ่มยอดขายการใช้การส่งเสริมการตลาดหลากหลายทาง ย่อมเป็นการสร้างความรู้จักให้กับลูกค้าได้มากขึ้น ผู้ประกอบการขนาดย่อมจะเป็นที่รู้จักของลูกค้า เพราะทำการค้ากันมานาน และมีความคุ้นเคย โดยผู้ประกอบการขนาดย่อมตัวแทนขายในการติดต่อกับลูกค้า ละจะมีการให้รางวัลในช่วงเทศกาล ซึ่งตัวแทนจำหน่ายเป็นคนในเขตพื้นที่ และตลาดของผู้ประกอบการขนาดย่อมก็ไม่กว้างมากในเขตจังหวัดที่โรงงานตั้งอยู่และเขตใกล้เคียงกัน ยังมีการลดราคาสินค้าให้กับลูกค้า และการประกันสินค้า เมื่อลูกค้าซื้อสินค้าทางบริษัทจะทำการประกันสินค้าของตนเองเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความไว้วางใจในสินค้า

4.ช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้ประกอบการขนาดย่อมจะมีการใช้ช่องทางการจัดจำหน่าย มีตัวแทนจำหน่ายของทางบริษัทไปยังลูกค้า และทางบริษัทจะมีการจัดส่งสินค้าให้

2.โครงสร้างตลาดสภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการขนาดย่อม

โครงสร้างการตลาดของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ เป็นโครงสร้างการตลาดแบบผู้ขายน้อยราย ซึ่งการดำเนินงานของผู้ประกอบการรายย่อยไม่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอาหารสัตว์ได้เลย

เนื่องจากมีส่วนการครองตลาดน้อยมาก และผู้ประกอบการขนาดย่อมจะได้รับผลกระทบเมื่อผู้ประกอบการรายใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านซึ่งเสี่ยงต่อการทำธุรกิจมาก เพราะเมื่อประสบการขาดทุนผู้ประกอบการรายย่อมก็จะออกจากอุตสาหกรรมไป จึงต้องมีการพัฒนาการประกอบธุรกิจให้สามารถอยู่รอดในธุรกิจนี้ โดยผู้ประกอบการขนาดย่อมมีการผลิตน้อย เน้นการใช้อาหารสัตว์ในฟาร์มของตนเองเป็นหลักยังมีการใช้การส่งเสริมการจำหน่ายอยู่บ้างให้เข้าถึงลูกค้าและความผูกพันอันดีกับลูกค้า ซึ่งการใช้การส่งเสริมการขายส่วนใหญ่จะใช้ตัวแทนจำหน่ายเป็นหลัก ซึ่งเข้าถึงลูกค้าได้ง่าย เพราะลูกค้าส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย

5.1.6 นโยบายของรัฐบาล

ภาครัฐบาลมีส่วนช่วยในการควบคุมดูแลการผลิตอาหารสัตว์ ยังดูแลอุปสรรคต่างๆที่อาจเกิดขึ้นและมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมโดยมีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพที่เข้มงวดสำหรับกระบวนการผลิตทุกขั้นตอน และให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินการปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพสากลที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ทั้งมาตรฐาน GMP (Good Manufacturing Practices) หลักเกณฑ์ทั่วไปว่าด้วยการผลิตอาหารสัตว์ที่ดี ,HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points) ระบบวิเคราะห์อันตรายและควบคุมวิกฤติ

ผู้ประกอบการขนาดย่อมยังอยู่ในช่วงเตรียมการใช้ ทั้ง GMP HACCP ทางผู้ประกอบการทราบดีว่า นโยบายทั้งสองเป็นมาตรฐานสากลในการผลิตอาหารสัตว์ให้ได้คุณภาพ เพราะสามารถช่วยเพิ่มความมั่นใจให้กับลูกค้า ในด้านความปลอดภัยของอาหารสัตว์ที่ทำการผลิตและยังช่วยให้การจัดการภายในโรงงานอาหารสัตว์ได้ดีขึ้น นโยบายของรัฐบาลที่มีส่วนช่วยเหลือผู้ประกอบการ การควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ให้ได้คุณภาพ เพื่อให้อาหารสัตว์ที่ทำการผลิตมีคุณภาพตรงตามมาตรฐานที่กรมปศุสัตว์กำหนด ทั้งนี้ยังมีโรงงานบางแห่งใช้สารที่ต้องห้ามมาผลิตอาหารสัตว์ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่โตเร็ว หรือเพิ่มสีเนื้อให้แดงขึ้น ซึ่งผู้ประกอบการเผชิญปัญหาดังกล่าวอยู่ และผู้ประกอบการยังต้องได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐบาลในการดูแลด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ยังต้องมีการให้ความช่วยเหลือในด้านการส่งเสริมให้เกษตรกรและผู้ประกอบการอาหารสัตว์ร่วมมือในการผลิตเพื่อให้ครบวงจร จะได้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

ตาราง 18 ศักยภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการขนาดย่อมในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

ปัจจัยที่	รายการ	คะแนนเฉลี่ย	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	ระดับศักยภาพ
1	เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต	22.3	32	69.7	ค่อนข้างสูง
2	เงื่อนไขด้านอุปสงค์	11.3	18	62.8	ค่อนข้างสูง
3	อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน	15.2	28	54.3	ปานกลาง
4	กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน	4.3	6	71.7	ค่อนข้างสูง
5	รัฐบาล	12.3	30	41	ปานกลาง
ภาพรวม		65.4	114	57.3	ปานกลาง

การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ในการแข่งขันผู้ประกอบการขนาดย่อม

1.เงินทุน

จุดแข็ง

1. เงินทุนหมุนเวียนในบริษัทได้รับความเชื่อถือจากสถาบันการเงินในการให้สินเชื่อ

จุดอ่อน

1. ทางบริษัทยังไม่มีการจัดทำงบประมาณประจำปี และแสดงผลการดำเนินงาน ทำให้ยากต่อการปรับปรุงและพัฒนา

2.แรงงาน

จุดแข็ง

1. พนักงานอยู่กับบริษัทเป็นเวลานาน เพราะอาศัยอยู่ใกล้โรงงาน

2. แรงงานในท้องถิ่นมีจำนวนมาก

3. พนักงาน, คนงานในโรงงานส่วนใหญ่จะเป็นคนในพื้นที่

4. พนักงานอยู่กับบริษัทเป็นเวลานาน

5. แรงงานมีความสามารถและทักษะฝีมือพอควร

6. ผู้ประกอบการมีสมาชิกในครอบครัวเป็นผู้ดูแลกิจการ

จุดอ่อน

- 1.ขาดบุคคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญเป็นพิเศษ ในสายงานที่เกี่ยวข้อง โดยธุรกิจอาหารสัตว์ จะต้องอาศัยการเรียนรู้และประสบการณ์จากการทำงานเป็นหลัก
- 2.ยังต้องมีการพัฒนาด้านทักษะการทำงานมาก เพราะแรงงานเข้าออกในกิจการบ่อย
- 3.ค่าจ้างแรงงานสูง
- 4.แรงงานยังขาดความรับผิดชอบในการทำงาน

3.เทคโนโลยี

จุดแข็ง

- 1.มีความพยายามคิดค้น เครื่องมือ เครื่องจักร ใหม่ ๆ สม่่าเสมอเพื่อช่วยในการผลิต
- 2.เจ้าของกิจการมีการพัฒนาความรู้เพิ่มขึ้นเพื่อให้สามารถแข่งขันได้

จุดอ่อน

- 1.การผลิตยังมีต้นทุนสูงอยู่เมื่อเทียบกับโรงงานขนาดใหญ่
- 2.เครื่องจักรที่ใช้ยังต้องมีการพัฒนาให้สามารถผลิตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.วัตถุดิบ

จุดแข็ง

- 1.โรงงานที่ตั้งใกล้แหล่งวัตถุดิบ
- 2.มีความสัมพันธ์อันดีกับเกษตรกรที่จำหน่ายวัตถุดิบ
- 3.วัตถุดิบที่ใช้ไม่ขาดแคลน
- 4.วัตถุดิบหาซื้อง่าย

จุดอ่อน

- 1.วัตถุดิบบางชนิดมีผลผลิตไม่สม่ำเสมอ ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนสูตรบ่อย
- 2.วัตถุดิบมีราคาขึ้นลงไม่แน่นอน
- 3.วัตถุดิบส่วนใหญ่ เป็นวัตถุดิบสดซึ่งต้องมีการจัดเก็บที่ดี

5.ราคา

จุดแข็ง

- 1.ส่วนลดทางการขายมีการยืดหยุ่นได้
- 2.ราคาสินค้าจากผู้ประกอบการมีราคาไม่สูงมากเพราะประหยัดต้นทุนได้หลายด้าน เช่น ต้นทุนวัตถุดิบ ต้นทุนค่าขนส่ง

จุดอ่อน

1.ราคาอาหารสัตว์ต้องดูจากผู้ผลิตรายใหญ่

6.ผลิตภัณฑ์

จุดแข็ง

- 1.เน้นให้อาหารสัตว์ที่ผลิตคุณภาพดี สัตว์โตไว และไม่ส่งผลเสียต่อสัตว์ เช่น ท้องเสีย
- 2.ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตตรงกับความต้องการของลูกค้า

จุดอ่อน

- 1.ผลิตภัณฑ์ที่ทำการผลิตจะเน้นผลิตเพียงที่สามารถจำหน่ายได้มากที่สุด ยังไม่มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้หลากหลายมากขึ้น
- 2.อาหารสัตว์เป็นสินค้าที่มีลักษณะคล้ายกัน ผู้ซื้อส่วนใหญ่จะทดลองใช้ก่อน เมื่อเห็นว่ามีความปลอดภัย ให้ผลผลิตสูงก็จะใช้ต่อเนื่องไม่เปลี่ยนไปใช้สินค้าอื่นบ่อยๆ

7.การดำเนินงาน

จุดแข็ง

- 1.มีตัวแทนจำหน่ายในเขตพื้นที่ต่างๆ สามารถกระจายสินค้าได้อย่างทั่วถึง
- 2.การดำเนินงานทางการตลาดที่แน่นอน การเข้าถึงเกษตรกรรายย่อยซึ่งเป็นลูกค้าหลัก เพราะเป็นคนพื้นที่
- 3.ดำเนินธุรกิจด้านนี้มานาน และผู้ประกอบการเป็นเจ้าของพื้นที่ ซึ่งทำให้ทราบข้อมูล เกี่ยวกับธุรกิจเป็นอย่างดี

จุดอ่อน

- 1.ไม่มีการส่งเสริมการขาย ทำให้ไม่สามารถขยายตลาดออกไปนอกพื้นที่
- 2.ผู้ประกอบการยังไม่มีงบแบ่งฝ่าย หรือสายงานรับผิดชอบดูแลในแต่ละส่วนให้มีความชัดเจน

8.การตลาด

จุดแข็ง

- 1.มีการค้นคว้าวิจัยพัฒนาสินค้าอย่างต่อเนื่อง
- 2.มีลูกค้าที่แน่นอนในการรองรับสินค้า

9.แนวโน้มการขยายธุรกิจในอนาคต

จุดแข็ง

- 1.มีการขยายการผลิตเพื่อรองรับความต้องการที่มากขึ้น ทางผู้ประกอบการจะมีแนวโน้มในการขยายโรงงานให้มากขึ้นให้เพียงพอต่อความต้องการที่มากขึ้น

2.ฐานทางการตลาดยังมีอีกมากและยังมีความต้องการอาหารสัตว์ อีกทั้งการเข้าถึงพื้นที่ได้ง่าย

จุดอ่อน

- 1.ต้องมีเงินทุนมากขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อการขยายตัวในอนาคต
- 2.ธุรกิจยังไม่เป็นธุรกิจแบบครบวงจร จึงให้บริการสู่ธุรกิจขนาดใหญ่ไม่ได้

วิเคราะห์โอกาสและข้อจำกัดที่เกิดจากการใช้ปัจจัยภายนอกของผู้ประกอบการขนาดย่อม

1.การเมือง

อุปสรรค/ข้อจำกัด

- 1.ความไม่มั่นคงทางการเมืองทำให้การกำหนดนโยบายล่าช้า
- 2.รัฐบาลยังให้ความสำคัญกับเกษตรกรรายย่อยน้อย จึงทำให้ยากต่อการแข่งขันกับสภาพการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น

2.เศรษฐกิจ

โอกาส

- 1.การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้การบริโภคมากขึ้น การลงทุนสูงขึ้น

อุปสรรค/ข้อจำกัด

- 1.ราคาน้ำมันภายในประเทศสูงขึ้น
- 2.อัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงขึ้น
- 3.ข้อจำกัดในการให้สินเชื่อมากขึ้น
- 4.กำลังซื้อลดลง

3.สภาพการแข่งขัน

โอกาส

- 1.อาหารสัตว์ที่ทำการผลิตเป็นสัตว์เศรษฐกิจ ซึ่งยังมีความต้องการสูง

อุปสรรค/ข้อจำกัด

- 1.คู่แข่งมากขึ้นทำให้ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- 2.คู่แข่งใหม่ๆเพิ่มขึ้น

4.วัฒนธรรมและวิถีความเป็นอยู่

โอกาส

- 1.วิถีชีวิตตามต่างจังหวัดยังเป็นแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เช่น การใช้อาหารสัตว์ชนิดนี้ดี จะมีการบอกต่อ ซึ่งเป็นการกระจายตลาดได้เร็ว

2.ปลูกฝังในการรณรงค์

3.เกษตรกรหันมาให้ความสำคัญกับอาชีพมากขึ้น

อุปสรรค/ข้อจำกัด

1.ผู้เลี้ยงสัตว์ควรมีการพัฒนาฟาร์มไปพร้อมกัน มิใช่มองแต่คุณภาพอาหารที่ทำการผลิต

5.กฎหมาย

โอกาส

1.การควบคุมที่เข้มงวดของรัฐบาลในการผลิตอาหารสัตว์ ทำให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้น
ต่อไปสามารถขยายการดำเนินให้เป็นสากล และสามารถส่งออกได้

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

1. สภาพทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

อุตสาหกรรมอาหารสัตว์เติบโตขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากความต้องการอาหารสัตว์เพื่อใช้ในกิจการปศุสัตว์มากขึ้น ซึ่งในการผลิตอาหารสัตว์ เป็นความต่อเนื่องจากการเลี้ยงปศุสัตว์ภายในประเทศ ซึ่งในประเทศไทยมีการเลี้ยงปศุสัตว์ เพื่อใช้เป็นอาหาร โดยเฉพาะไก่ สุกร โค ซึ่งนำมาแปรรูปเป็นอาหารและเพื่อการส่งออกต่างประเทศ ซึ่งมีการใช้วัตถุดิบในประเทศค่อนข้างสูงในการผลิตอาหารสัตว์ วัตถุดิบที่สำคัญ เช่น ข้าวโพด กากถั่วเหลือง ปลาป่น ปลาขี้ขาว และรำข้าว ถ้าไม่เพียงพอต่อการผลิตและคุณภาพไม่ตรงกับความต้องการจึงจำเป็นต้องมีการนำเข้าจากต่างประเทศ ทั้งนี้การขยายตัวของการเลี้ยงปศุสัตว์ทำให้ความต้องการวัตถุดิบมากขึ้น ซึ่งถ้าราคาวัตถุดิบที่ใช้ผลิตอาหารสัตว์สูงจะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เนื่องจากต้นทุนวัตถุดิบมีสัดส่วนถึงร้อยละ 70 ของต้นทุนการผลิตทั้งหมด ส่วนต้นทุนการผลิตที่เหลือจะเป็นต้นทุนด้านการผลิตและการจัดจำหน่าย สำหรับความต้องการอาหารสัตว์ พบว่า ความต้องการอาหารไก่มากที่สุด รองลงมาเป็นอาหารสุกร และอาหารโค ตามลำดับ ในปัจจุบันความต้องการใช้อาหารสัตว์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของการเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศ ย่อมส่งผลให้มีการผลิตอาหารสัตว์เพื่อตอบสนองความต้องการ ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจสามารถประกอบธุรกิจในด้านนี้ได้อย่างต่อเนื่อง จึงสรุปได้ว่า ความต้องการอาหารสัตว์ภายในประเทศขึ้นอยู่กับปริมาณสัตว์เลี้ยงภายในประเทศโดยเฉพาะปริมาณการผลิตปศุสัตว์ในประเทศ

2. ศักยภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการแต่ละขนาด

จากการศึกษาผู้ประกอบการขนาดใหญ่ ผู้ประกอบการขนาดกลาง และผู้ประกอบการขนาดย่อมในธุรกิจอาหารสัตว์ สามารถสรุปคะแนนจากแบบสอบถาม เพื่อให้ทราบว่าแต่ละขนาดธุรกิจมีศักยภาพทางการแข่งขันในระดับใด โดยพิจารณาจากปัจจัยทั้ง 4 ด้านในระบบเพชร ซึ่งประกอบด้วยเงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต เงื่อนไขด้านอุปสงค์ อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน และกลยุทธ์โครงสร้าง และสภาพการแข่งขันของธุรกิจ ซึ่งวัดเป็นคะแนน ได้ดัง(ตาราง 19)

ตาราง 19 สรุปรวมผลศึกษายภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

ผู้ประกอบการ	คะแนนร้อยละ	ระดับศักยภาพ
ขนาดใหญ่	80.9	สูง
ขนาดกลาง	62.7	ค่อนข้างสูง
ขนาดย่อม	57.3	ปานกลาง

ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

จากการศึกษาพบว่า ในการศึกษาศักยภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการขนาดใหญ่ในอุตสาหกรรมมีระดับศักยภาพสูง เนื่องจากมีการประกอบธุรกิจด้านนี้มาเป็นเวลานาน ผู้ประกอบการรายใหญ่จึงมีประสบการณ์และความชำนาญในการประกอบธุรกิจด้านนี้ มีความพร้อมทั้งด้านการผลิต การเงิน การตลาด และการจัดการในการแข่งขัน ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาศักยภาพดังนี้

1. เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต ในการศึกษาพบว่า ระดับศักยภาพสูงเนื่องจากมีระบบควบคุมกระบวนการผลิตที่มีคอมพิวเตอร์มาช่วยในการคำนวณสูตรประกอบทั้งเครื่องจักรที่ทันสมัยและมีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้น มีอัตราการใช้แรงงานในเครื่องจักรสูงทำให้ต้นทุนในการผลิตต่ำ และมีระบบการจัดเก็บวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตที่ทำให้มีอัตราการสูญเสียน้อยลง ผู้ประกอบการยังดำเนินธุรกิจแบบแนวตั้ง (vertical integration) โดยมีธุรกิจหลักคือ การผลิตอาหารสัตว์ การเพาะพันธุ์สัตว์ การจำหน่ายยาสัตว์ อาหารเสริมสำหรับสัตว์ เครื่องมือสำหรับการเลี้ยงสัตว์ และโรงงานฆ่าชำแหละ รวมทั้งการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์ ซึ่งรูปแบบธุรกิจครบวงจร จะช่วยให้สามารถควบคุมต้นทุนการผลิตและมีการขยายการผลิตโดยการตั้งโรงงานในเขตภูมิภาคเพื่อให้ใกล้แหล่งวัตถุดิบและประหยัดต้นทุนการขนส่ง ทำให้เกิดการสร้างงานในท้องถิ่น ส่วนการจัดซื้อวัตถุดิบในการผลิต จะมีการจัดซื้อจากผู้ค้าที่รวบรวมจากเกษตรกร มีการตรวจสอบคุณภาพวัตถุดิบ เพื่อให้เหมาะสมกับสูตรเพื่อผลิตอาหารที่มีคุณภาพดี เนื่องจากมีการสั่งซื้อในปริมาณมากทำให้มีอำนาจต่อรองในเรื่องราคาคุณภาพวัตถุดิบ ควบคุมการผลิต ควบคุมต้นทุนต่อหน่วยของวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ได้ดีขึ้น และขยายการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ มีการขยายการผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศและการส่งออก อาหารสัตว์ที่ผลิตจากโรงงานที่ไม่ส่งออกส่วนใหญ่จะไปที่ตัวแทนจำหน่ายและฟาร์มตนเอง

2. เงื่อนไขด้านอุปสงค์ ในการศึกษาพบว่า ระดับศักยภาพสูง เนื่องจาก ในการดำเนินธุรกิจที่ผ่านมามีผลประกอบการในด้านยอดขาย กำไร ส่วนแบ่งทางการตลาดและการขยายตลาดมีการเพิ่มขึ้น

3.อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน ในการศึกษาพบว่า ระดับศักยภาพปานกลาง เนื่องจากทางผู้ประกอบการขนาดใหญ่ไม่มีการสนับสนุนจากภาครัฐกิจ เพราะว่าผู้ประกอบการสามารถพัฒนา ใช้ประสบการณ์ที่สะสมและยังมีทีมงานศึกษาพัฒนาการผลิตอาหารสัตว์เอง แต่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับอาหารสัตว์ เช่น สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ รัฐบาล คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

4.กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน ในการศึกษาพบว่า ระดับศักยภาพสูง เนื่องจากผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีส่วนแบ่งทางการตลาดพร้อมทั้งเป็นผู้นำด้านราคา การสร้างการแข่งขันทางด้านราคา โดยส่วนใหญ่มักจะเป็นการให้ส่วนลด การใช้กลยุทธ์ในการจำหน่ายด้วยจุดมุ่งหมายในการให้ได้มาซึ่งสินค้าอาหารสัตว์ที่ผลิตมีคุณภาพสูงรวมทั้งการลดต้นทุนในการผลิต สินค้าของผู้ประกอบการขนาดใหญ่เป็นที่นิยมของผู้เลี้ยงสัตว์ประกอบกับบริษัทที่มีชื่อเสียง ซึ่งผู้ประกอบการรายใหญ่มักจะมีความได้เปรียบเรื่องคุณภาพของอาหารสัตว์ที่ผลิต นอกจากความแตกต่างเรื่องคุณภาพแล้วการบริการพิเศษมีส่วนทำให้การจำหน่ายอาหารสัตว์ได้มากขึ้น มีการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันหลายทาง อาทิเช่น ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ ให้ลูกค้าสามารถเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ได้ตรงกับความต้องการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ถ้ามีนำเสนอสินค้าก่อน ย่อมทำให้มีส่วนแบ่งทางการตลาดมากขึ้น การส่งเสริมการขายจะเน้นการโฆษณา การจำหน่ายผ่านตัวแทนทั่วประเทศ ช่องทางการจำหน่ายโดยกลุ่มลูกค้าของผู้ประกอบการจะเป็นเกษตรกรที่ทำฟาร์มและตัวแทนจำหน่ายในประเทศ ผู้ประกอบการครองส่วนแบ่งทางการตลาดถึงร้อยละ 70 ทำให้การดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งจะมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมโดยตลอด ทำให้โครงสร้างตลาดผู้ขายน้อยราย ผู้ประกอบการรายใหญ่มักมีธุรกิจแบบครบวงจรจึงสามารถให้บริการแก่ลูกค้าได้ดีกว่าผู้ประกอบการขนาดอื่น การกำหนดราคา ผู้ประกอบการจะไม่ใช้นโยบายการแข่งขันด้านราคา แต่จะให้การส่งเสริมการขายเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การจำหน่ายอาหารสัตว์แตกต่างกัน ซึ่งเป็นการกีดกันให้ผู้ผลิตรายใหม่เข้าสู่ตลาดได้ยากยิ่งขึ้น การจะเข้ามาทำการแข่งขันในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์นี้ ต้องมีเงินทุนในการประกอบกิจการที่สูงจึงจะสามารถเข้ามาแข่งขันได้

5.รัฐบาล ในการศึกษาพบว่า ระดับศักยภาพค่อนข้างสูง เนื่องจากการที่เป็นผู้ประกอบการขนาดใหญ่ เป็นผู้นำตลาดจะมีการปฏิบัติตามมาตรฐานการควบคุมคุณภาพระบบสากลที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ทั้งมาตรฐาน ISO GMP HACCP ซึ่งมาตรฐานดังกล่าว จะทำให้โรงงานของผู้ประกอบการได้รับความเชื่อถือจากลูกค้าทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การปฏิบัติตามข้อกำหนดและกฎเกณฑ์ที่ทางรัฐบาลกำหนดย่อมมีผลต่อผู้ประกอบการค่อนข้างมาก เช่น การจำกัดการส่งออก การควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์

ผู้ประกอบการขนาดกลางในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

ผู้ประกอบการขนาดกลางจากการศึกษาพบว่า ในการศึกษาศักยภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการขนาดกลางในอุตสาหกรรมมีระดับศักยภาพค่อนข้างสูง เนื่องจากดำเนินกิจการด้านอาหารสัตว์มาเป็นเวลานาน สถานที่ตั้งโรงงานจะอยู่ในต่างจังหวัด และสถานประกอบการตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เดียวกัน ซึ่งง่ายต่อการจัดการ ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาศักยภาพ ดังนี้

1. เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต ในการศึกษาพบว่า ระดับศักยภาพค่อนข้างสูงเนื่องจากการควบคุมดูแลงานส่วนใหญ่จะเป็นธุรกิจครอบครัว มีการแบ่งสายงานรับผิดชอบ การผลิตโดยส่วนใหญ่จะผลิตเพียงพอต่อความต้องการของตลาด มีตลาดรองรับสินค้าที่แน่นอนและทำการผลิตเพียงพอต่อความต้องการของตลาดขณะนั้น ผู้ประกอบการจะควบคุมการผลิตเอง มีผู้เชี่ยวชาญมาเป็นผู้ดูแลด้านสูตรอาหาร มีการใช้เครื่องจักรที่ทันสมัยแต่บางโรงงานยังมีการใช้แรงงานมาเป็นส่วนช่วยในการผลิต ฝ่ายผลิตจะเป็นแรงงานท้องถิ่น ซึ่งจะมีการเข้าออกของแรงงานบ่อยยากต่อการควบคุม ผู้ประกอบการจะผลิตอาหารสัตว์เพื่อจำหน่ายและใช้ในฟาร์มควบคู่กัน การจัดซื้อวัตถุดิบอาหารสัตว์ของผู้ประกอบการจะใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นเป็นหลัก และจะสั่งซื้อกับพ่อค้าท้องถิ่นที่เป็นผู้รวบรวมวัตถุดิบ

2. เงื่อนไขด้านอุปสงค์ ในการศึกษาพบว่า ระดับศักยภาพค่อนข้างสูง เนื่องจากการดำเนินธุรกิจที่ผ่านมาผลประกอบการในด้านยอดขาย กำไร มีการเพิ่มขึ้น ในขณะที่ส่วนแบ่งทางการตลาดและการขยายตลาดคงที่

3. อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน ในการศึกษาพบว่า ระดับศักยภาพปานกลาง เนื่องจากการเกี่ยวข้องและสนับสนุนของธุรกิจผู้ประกอบการจะมีการพัฒนาและดำเนินการเอง แต่มีการใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ติดต่อกับหน่วยธุรกิจ ส่วนการสนับสนุนกับองค์กร การตลาด, ยอดสั่งซื้อ การจัดหาวัตถุดิบ การจัดหาอุปกรณ์และเครื่องจักร การฝึกอบรมและการเงิน ผู้ประกอบการได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน ในการศึกษาพบว่า ระดับศักยภาพค่อนข้างสูง เนื่องจากการแข่งขันด้านราคาของผู้ประกอบการอาหารสัตว์ขนาดกลางจะต้องทราบราคาของผู้ประกอบการขนาดใหญ่และตลาดโดยรวมจะตั้งราคาให้ใกล้เคียงกับผู้ประกอบการขนาดใหญ่ คือ มีการตั้งราคา, การให้ส่วนลดควบคู่กันการให้ระยะเวลาการชำระเงินจะผ่อนปรนให้สินเชื่อที่ยาว เพราะทำการค้ามานาน มีความคุ้นเคยพื้นที่ การรักษารฐานลูกค้าเดิมและไม่มีการขยายตลาด เนื่องจากมีการจำกัดด้านการผลิต สำหรับการแข่งขันที่มีใช้ราคาผู้ผลิตจะไม่เน้นการออกผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายจะทำการผลิตที่จำหน่ายได้มากที่สุด มีร้านค้าที่จัดจำหน่ายอาหารสัตว์ที่แน่นอนและเป็นที่รู้จักของลูกค้า

5.รัฐบาล ในการศึกษาพบว่า ระดับศักยภาพปานกลาง เนื่องจากผู้ประกอบการมีการผลิตที่จำกัด การปฏิบัติตามข้อกำหนดและกฎเกณฑ์ที่ทางรัฐบาลกำหนดผู้ประกอบการอยู่ในช่วงเตรียมการ ในมาตรฐานต่างๆที่เป็นไปตามหลักสากล เพราะสามารถช่วยเพิ่มความมั่นใจให้กับลูกค้า ในด้านความปลอดภัยของอาหารสัตว์ที่ทำการผลิตนโยบายต่างๆของรัฐบาลมีส่วนช่วยให้ผู้ประกอบการในด้านการแข่งขันมากขึ้น

ผู้ประกอบการขนาดย่อมในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

ผู้ประกอบการขนาดย่อมจากการศึกษาพบว่า ในการศึกษาศักยภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการขนาดย่อมในอุตสาหกรรมมีระดับศักยภาพปานกลาง ผู้ประกอบการขนาดย่อมดำเนินกิจการด้านอาหารสัตว์มาเป็นเวลานาน โดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ทำปศุสัตว์มาก่อนและมีความรู้ในการผลิตอาหารสัตว์ภายในฟาร์มของตน เมื่อเห็นว่าใช้ภายในฟาร์มมีคุณภาพดี จึงทำการผลิตเพื่อจำหน่ายให้กับฟาร์มใกล้เคียงกันจึงเกิดเป็นการค้า ซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาศักยภาพ ดังนี้

1.เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต ในการศึกษาพบว่า ระดับศักยภาพค่อนข้างสูง ลักษณะของอาหารสัตว์ที่ทำการผลิตมาจากประสบการณ์ในการทำปศุสัตว์ในเขตพื้นที่และทำการผลิตอาหารสัตว์ที่ตนเองจำหน่ายมากที่สุด ลักษณะอาหารที่ผลิตจะมีเพียง 1 แบบ สถานที่ตั้งโรงงานจะอยู่ในต่างจังหวัด และสถานประกอบการตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เดียวกัน ซึ่งง่ายต่อการจัดการ และการควบคุมการดูแลงานส่วนใหญ่จะเป็นธุรกิจครอบครัว มีการแบ่งสายงานรับผิดชอบกระบวนการผลิตมีการใช้แรงงานควบคู่กับเครื่องจักร มีผู้เชี่ยวชาญมาเป็นผู้ดูแล ด้านสูตรอาหาร ฝ่ายผลิตจะเป็นแรงงานท้องถิ่น ซึ่งจะมีการเข้าออกของแรงงานบ่อย ยากต่อการควบคุม เนื่องจากการผลิตต้องใช้ความชำนาญและประสบการณ์มาก กระบวนการผลิตจะมีการใช้เครื่องจักรควบคู่กับแรงงาน ซึ่งต้นทุนด้านแรงงานของผู้ประกอบการขนาดย่อมจะสูงกว่าผู้ประกอบการอื่นๆ การจัดซื้อวัตถุดิบจะวัตถุดิบที่ใกล้กับโรงงาน เป็นวัตถุดิบภายในท้องถิ่น ซึ่งจะซื้อกับเกษตรกรโดยตรง มีความสัมพันธ์กับเกษตรกรผู้จำหน่ายวัตถุดิบดีเนื่องจากทำการค้ากันมานาน

2.เงื่อนไขด้านอุปสงค์ ในการศึกษาพบว่า ระดับศักยภาพค่อนข้างสูง เนื่องจากในการดำเนินธุรกิจที่ผ่านมามีผลประกอบการในด้านยอดขาย กำไร มีการเพิ่มขึ้น ในขณะที่ส่วนแบ่งทางการตลาดคงที่และการขยายตลาดเพิ่มขึ้น

3.อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน ในการศึกษาพบว่า ระดับศักยภาพปานกลาง เนื่องจากการเกี่ยวข้องและสนับสนุนของธุรกิจผู้ประกอบการจะมีการพัฒนาและดำเนินการเอง แต่มีการใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ส่วนการสนับสนุนกับองค์กร การตลาด ยอดสั่งซื้อ การจัดหาวัตถุดิบ

การจัดการอุปกรณ์และเครื่องจักร การฝึกอบรมและการเงิน ผู้ประกอบการได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดี

4. กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน ในการศึกษาพบว่า ระดับศักยภาพค่อนข้างสูง เนื่องจากการแข่งขันด้านราคาผู้ประกอบการจะไม่นิยมใช้ เนื่องการตั้งราคาจำหน่ายต้องทราบราคาของผู้ประกอบการขนาดใหญ่จะมีการให้ส่วนลดโดยตรงแก่ลูกค้า สำหรับการแข่งขันที่มีใช้ราคา ไม่ค่อยมีการใช้การส่งเสริมการขาย มีผลิตภัณฑ์เพียง1-2แบบเท่านั้น สำหรับผู้ประกอบการขนาดย่อมเป็นที่รู้จักดีของลูกค้า ทำการค้ามานาน มีความคุ้นเคยพื้นที่ จึงสามารถรักษาสถานลูกค้าเดิมและผู้ประกอบการขนาดย่อมมีการผลิตส่วนเกินทำให้ต้องการขยายตลาดเพิ่ม

5. รัฐบาล ในการศึกษาพบว่า ระดับศักยภาพปานกลาง เนื่องจากผู้ประกอบการมีการผลิตที่จำกัด การปฏิบัติตามข้อกำหนดและกฎเกณฑ์ที่ทางรัฐบาลกำหนด ผู้ประกอบการขนาดย่อมยังอยู่ในช่วงเตรียมการใช้ ทั้ง GMP HACCP ทางผู้ประกอบการทราบดีว่านโยบายทั้งสองเป็นมาตรฐานสากลในการผลิตอาหารสัตว์ให้ได้คุณภาพ เพราะสามารถช่วยเพิ่มความมั่นใจให้กับลูกค้าในด้านความปลอดภัยของอาหารสัตว์ที่ทำการผลิตและยังช่วยให้การจัดการภายในโรงงานอาหารได้ดีขึ้น

เหตุผลวิสัย จากการศึกษาอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ เป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอื่น ถ้าเกิดเหตุการณ์ที่มีได้เตรียมการล่วงหน้าย่อมเกิดผลกระทบต่ออุตสาหกรรมไม่เฉพาะภายในอุตสาหกรรมอาจเกิดกับอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น การเกิดโรคระบาดภายในสัตว์ซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว แม้ว่าทางรัฐบาลจะมีการควบคุมดูแลและมีการเตรียมการการเกิดโรคระบาดภายในสัตว์ แต่เมื่อเกิดขึ้นทำให้สัตว์ที่ได้รับโรคล้มตาย อุตสาหกรรมปศุสัตว์เกิดผลกระทบ ต้องต่อเนื่องมายังอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ด้วย ทั้งนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงด้านราคาน้ำมันสูงขึ้น เป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนในการผลิตของผู้ประกอบการทุกขนาดในอุตสาหกรรม ทำให้ต้นทุนในการดำเนินงานสูงขึ้น ผู้ประกอบการต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินงานเพื่อให้ต้นทุนไม่สูงขึ้นตาม เพราะอาจส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอื่นๆ เหตุการณ์ดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้ ย่อมมีผลต่ออุตสาหกรรมโดยรวม

สรุปการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดในการแข่งขันของ อุตสาหกรรมอาหารสัตว์

ตาราง 20 สรุปการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดในการแข่งขันของอุตสาหกรรม
อาหารสัตว์

จุดแข็ง	ผู้ประกอบการ ขนาดใหญ่	ผู้ประกอบการ ขนาดกลาง	ผู้ประกอบการ ขนาดย่อม
เงินทุน			
1.เงินทุนในการดำเนินกิจการที่มั่นคง	/	/	/
2.เงินทุนหมุนเวียนในบริษัท ได้รับ ความเชื่อถือจากสถาบันการเงินในการ ให้สินเชื่อ	/	/	/
แรงงาน			
1.มีความรักองค์กร	/	/	/
2.มีแรงงานมาก	/	/	/
3.พนักงานทำงานกับบริษัทมานาน	/	/	/
4.เป็นคนในเขตพื้นที่	/	/	/
5.แรงงานมีความสามารถ ทักษะฝีมือ	/	/	/
เทคโนโลยีการผลิต			
1.กำลังการผลิตสูง	/		
2.มีการใช้วัตถุดิบในสัดส่วนสูง	/		
3.มีการใช้เครื่องจักรที่ทันสมัย	/		
4.การผลิตเกิดการประหยัดต่อขนาด	/		
วัตถุดิบ			
1.โรงงานใกล้แหล่งวัตถุดิบ	/	/	/
2.มีการจัดซื้อวัตถุดิบคราวละมากๆ	/		

ตาราง 20 (ต่อ)

จุดแข็ง	ผู้ประกอบการ ขนาดใหญ่	ผู้ประกอบการ ขนาดกลาง	ผู้ประกอบการ ขนาดย่อม
3. ความสัมพันธ์กับการผู้จำหน่าย			
วัตถุประสงค์	/	/	/
ราคา 1. เป็นผู้นำด้านราคา	/		
ผลิตภัณฑ์			
1. ผลิตภัณฑ์หลากหลาย	/		
2. ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพดี	/	/	/
3. มีการให้บริการพิเศษควบคู่กับการ จำหน่าย	/		
4. ผลิตภัณฑ์ตรงกับความต้องการ	/	/	/
การดำเนินงาน			
1. ประกอบธุรกิจด้านนี้มานาน	/	/	/
2. วางโครงข่ายทางตลาดทั้งในประเทศ และต่างประเทศ	/		
3. โรงงานอยู่ตามภูมิภาค	/	/	/
4. มีการประกอบธุรกิจแบบครบวงจร	/	/	
5. มีตัวแทนจำหน่ายในเขตพื้นที่	/	/	/
6. รักษาฐานลูกค้าเดิม เพิ่มการขาย ตลาด	/	/	/
แนวโน้มการขยายธุรกิจ			
1. ขยายโรงงานเพิ่ม			
รวม	26	17	15

ตาราง 20 (ต่อ)

จุดอ่อน	ผู้ประกอบการ ขนาดใหญ่	ผู้ประกอบการขนาด กลาง	ผู้ประกอบการ ขนาดย่อม
1. ไม่มีการจัดทำงบประมาณประจำปี		/	/
แรงงาน			
1. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ตรงกับงาน	/	/	/
2. แรงงานเข้าออกกิจการบ่อย		/	/
เทคโนโลยี 1. ต้นทุนการผลิตสูง			
2. เครื่องจักรยังไม่มีประสิทธิภาพ		/	/
3. พึ่งพาทางด้านแรงงานสูง		/	/
วัตถุดิบ			
1. วัตถุดิบมีผลผลิตไม่สม่ำเสมอต้อง ปรับเปลี่ยนสูตร	/	/	/
2. การปรับราคาต้องแจ้งต่อหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	/	/	/
3. มีกฎเกณฑ์การชำระเงินต่อลูกค้า ตายตัว	/		
ผลิตภัณฑ์			
1. ไม่มีความหลากหลายของผลิตภัณฑ์		/	/
การดำเนินงาน			
1. อาหารสัตว์เป็นสินค้าที่ทดแทนกันได้			
2. มีการแข่งขันสูง	/	/	/
การตลาด 1. มีการส่งเสริมการขายน้อย			
2. ไม่มีการขยายตลาดเพิ่ม			/
แนวโน้มการขยายธุรกิจ 1. ใช้เงินทุนสูง			
2. ต้นทุนในด้านต่างๆเพิ่มขึ้น	/	/	/

3.ธุรกิจยังไม่ครบวงจร			/
รวม	7	13	16

(ต่อ) ตาราง20

โอกาส	ผู้ประกอบการ ขนาดใหญ่	ผู้ประกอบการ ขนาดกลาง	ผู้ประกอบการ ขนาดย่อม
เศรษฐกิจ			
1.การบริโภคเพิ่ม การลงทุนเพิ่ม	/	/	/
2.อุตสาหกรรมสามารถเชื่อมโยงได้ มาก	/	/	/
สภาพการแข่งขัน			
1.อาหารสัตว์ที่ผลิตเป็นสัตว์เศรษฐกิจ	/	/	/
วัฒนธรรม			
1.มีการปรับนวัตกรรมใหม่ให้ สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภค	/	/	/
2.มีการพึ่งพากันในการค้า	/	/	/
3.เกษตรหันมาให้ความสำคัญกับ อาชีพ	/	/	/
กฎหมาย			
1.การควบคุมที่เข้มงวด	/	/	/
รวม	8	8	8

ตาราง 20 (ต่อ)

อุปสรรค	ผู้ประกอบการ ขนาดใหญ่	ผู้ประกอบการ ขนาดกลาง	ผู้ประกอบการ ขนาดย่อม
การเมือง	/	/	/
1. ความไม่มั่นคงทางการเมือง			
2. ความล่าช้าในการประสานงานธุรกิจ กับรัฐบาล	/	/	/
เศรษฐกิจ	/	/	/
1. ราคาน้ำมันสูงขึ้น			
2. กำลังซื้อลดลง	/	/	/
3. การขยายฐานการผลิต	/	/	/
4. ข้อจำกัดด้านสินเชื่อ	/	/	/
5. อัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น	/	/	/
สภาพการแข่งขัน	/		
1. มีการแอบอ้างเพื่อแย่งส่วนแบ่ง ตลาด			
2. คู่แข่งมากขึ้น		/	/
3. วัตถุประสงค์ราคาไม่แน่นอน	/	/	/
4. อัตราแลกเปลี่ยนมีการเปลี่ยนแปลง	/		
5. การกีดกันทางการค้า	/		
วัฒนธรรม		/	/
1. ผู้เลี้ยงสัตว์ต้องมีการพัฒนาฟาร์มไป พร้อมกับคุณภาพอาหารสัตว์	/		
รวม	12	10	10

สรุปจากตารางในการการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ พบว่า

จุดแข็ง ผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีศักยภาพในการแข่งขันในทุกด้านทั้งด้านเงินทุน แรงงาน เทคโนโลยีการผลิต วัตถุดิบราคา ผลิตภัณฑ์ การดำเนินงาน ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีความเข้มแข็งในการประกอบธุรกิจอาหารสัตว์ ส่วนผู้ประกอบการขนาดกลาง จุดแข็งที่มีอยู่ทำให้สามารถดำเนินกิจการได้อย่างต่อเนื่องและพร้อมที่จะแข่งขันให้มากขึ้น สำหรับผู้ประกอบการขนาดย่อม การแข่งขันที่รุนแรงของผู้ประกอบการอื่นก็ยังไม่สามารถทำให้ผู้ประกอบการขนาดย่อมออกจากอุตสาหกรรมเนื่องจาก ศักยภาพที่ยังคงทำการแข่งขันได้

จุดอ่อน ผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีจุดอ่อนในการดำเนินการน้อยกว่าผู้ประกอบการขนาดกลางและผู้ประกอบการขนาดย่อม แสดงว่า ผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีการดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องที่มีผลต่อการดำเนินงาน

โอกาส ผู้ประกอบทุกขนาดมีโอกาสในการแข่งขันภายในอุตสาหกรรมได้เท่ากัน แม้ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดแตกต่างกัน ปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสในการแข่งขัน ซึ่งผู้ประกอบการสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาองค์กรให้ดียิ่งขึ้น

อุปสรรค ผู้ประกอบการขนาดใหญ่จะมีอุปสรรคที่มากกว่าผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม คือ การแอบอ้างจากบริษัทรายย่อยที่เอาชื่อบริษัทไปใช้ในการค้า ผลจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ระหว่างประเทศ และการกีดกันทางการค้าของแต่ละประเทศในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอาหารสัตว์ สำหรับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมพบอุปสรรคในด้านการมีคู่แข่งที่มากขึ้นทำให้ยากต่อการแข่งขัน จึงควรมีการพัฒนาให้สามารถแข่งขันได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา ศักยภาพทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในประเทศไทยจะแบ่งข้อเสนอออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะจากการศึกษาและข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะทำการศึกษาค้างต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. อุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีการเปลี่ยนแปลงของราคาจำหน่ายบ่อย ย่อมส่งผลกระทบต่อธุรกิจปศุสัตว์ได้ รัฐบาลควรเข้ามาดูแลในการแก้ปัญหา เพื่อเกิดควมมีเสถียรภาพทางด้านราคาอาหารสัตว์ เนื่องจากผู้ประกอบการขนาดกลางและผู้ประกอบการขนาดย่อมต้องดูราคาจำหน่ายจากผู้ประกอบการขนาดใหญ่ ซึ่งมีผลต่ออุตสาหกรรมโดยรวม

2. อุตสาหกรรมอาหารสัตว์เป็นอุตสาหกรรมที่มีอุตสาหกรรมอื่นๆเกี่ยวเนื่องหลากหลาย เมื่ออุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีการปรับเปลี่ยนตามสภาวะการณ์แวดล้อม ย่อมส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอื่นๆ ซึ่งการเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ควรได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งทางภาครัฐบาลและผู้ประกอบการทุกขนาด

3. อุตสาหกรรมนี้ผู้ประกอบการขนาดใหญ่เป็นผู้ครองส่วนแบ่งทางการตลาด เป็นผู้นำด้านราคา และทำธุรกิจแบบครบวงจร โอกาสที่ผู้ผลิตรายใหม่จะเข้ามาแข่งขันจึงทำได้ยาก ทางด้านราคาวัตถุดิบมีการผันผวนและมีราคาแพง ซึ่งมีผลต่อราคาอาหารสัตว์ ส่งผลต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสัตว์ ควรจะมีการรวมตัวกันของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมในการจัดซื้อวัตถุดิบเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองเหมือนกับผู้ประกอบการขนาดใหญ่ เพื่อลดต้นทุนทางด้านวัตถุดิบซึ่งเป็นต้นทุนที่สำคัญในการประกอบธุรกิจอาหารสัตว์ จะได้เพิ่มความสามารถทางการแข่งขัน

4. การพัฒนาด้านการผลิตของผู้ประกอบการขนาดกลาง ซึ่งสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้นได้ใกล้เคียงกับผู้ประกอบการขนาดใหญ่ที่มีโรงงานขนาดใหญ่ได้ เพื่อช่วยให้โรงงานขนาดกลางสามารถแข่งขันกับโรงงานขนาดใหญ่ได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะทำการศึกษารั้งต่อไป

จากการศึกษาพบว่า อุตสาหกรรมอาหารสัตว์เป็นอุตสาหกรรมที่มีโครงสร้างการตลาดแบบผู้ขายน้อยราย ผู้ประกอบการขนาดใหญ่จะมีผลต่ออุตสาหกรรมโดยรวมมาก ถ้าผู้ประกอบการขนาดใหญ่มีการรวมตัวจะทำให้เกิดการผูกขาดในอุตสาหกรรม ซึ่งจะส่งผลการดำเนินงานของผู้ประกอบการขนาดกลางและผู้ประกอบการขนาดย่อม และจะก่อให้เกิดความเสียหายในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

1. การผลิตอาหารสัตว์ต้นทุนหลักในการผลิต คือ วัตถุดิบอาหารสัตว์ ซึ่งมีการผันผวนของราคาตลอดเวลา ผู้ประกอบการทุกขนาดจะประสบปัญหานี้ ควรมีการศึกษาในด้านราคาวัตถุดิบที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตอาหารสัตว์

2. การศึกษาศักยภาพการแข่งขันภายในประเทศของผู้ประกอบการอาหารสัตว์ในประเทศไทย ซึ่งอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ของไทยมีต้นทุนในการผลิตต่ำและการใช้วัตถุดิบภายในประเทศเป็นหลัก แสดงถึงความสามารถในการแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้ ควรมีการศึกษาถึงศักยภาพการแข่งขันในตลาดต่างประเทศ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ชูศรี วงศ์รัตนะ.(2541).เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญศักดิ์ ไชยภูมิสกุล.(2543). การวิเคราะห์ระบบการตลาดอาหารสัตว์สำเร็จรูปในประเทศไทย.
กรุงเทพฯ:วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.
- ธนุสิทธิ์ ไพรคณะสก (2539). การศึกษาความต้องการอาหารสัตว์ในประเทศไทย.กรุงเทพฯ:
วิทยานิพนธ์ .มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.
- อำรง อุดมไพจิตรกุล.(2543).เศรษฐศาสตร์จุลภาค.กรุงเทพฯ;ธีระฟิล์ม และไซเท็กซ์.
- นงนุช ไสรัตน์.(2543). การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อภาวะเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์.
ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์.คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.
- นิพนธ์ พัวพงศกรและปรีชา พิพัตถกุลกุล.(2523).อุตสาหกรรมอาหารสัตว์:การตลาดและราคา.
รายงานผลการศึกษานโยบายราคาและการตลาดสินค้าเกษตร.เล่มที่9ตอนที่1คณะ
เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด .(2542). การวิจัยเบื้องต้น.กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปรีชา หมิ่นประเสริฐดีและสุภาณี อรรถจินดา. (2522). การแข่งขันในการผลิตและจัดจำหน่ายอาหาร
สัตว์ในประเทศไทย.กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ คณะเศรษฐศาสตร์.
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์.(2543)วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.พิมพ์ครั้งที่8.กรุงเทพฯ
รัตนา สายคณิต.(2539).หลักเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่3.กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ
จุฬาลงกรณ์ฯ
- วิโรจน์ มโนพิโมกษ์.(2526).รายงานการศึกษาเรื่องการค้าเงินธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารสัตว์
สำเร็จรูป.หน่วยการเกษตร ฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2537). หลักเศรษฐศาสตร์มหภาค. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์.
- วรรณวิลาส แรงเขตการ.(2537). การศึกษาอุปทานวัตถุดิบอาหารสัตว์.กรุงเทพฯ:วิทยานิพนธ์ .
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.
- วราภรณ์ สุทธิธัญญะลักษณ์. (2539). การวิเคราะห์โครงสร้างและพฤติกรรมการแข่งขันของ
อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในประเทศไทย.กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.

- ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์ประยุกต์.(2548). รายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 1 เรื่อง โครงการจัดทำ
แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายสาขาจำแนก ตามพื้นที่กลุ่ม
ภาคกลาง.คณะเศรษฐศาสตร์.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.
- สุโกวิท โชติวัฒนกุล .(2530).ประสิทธิภาพการผลิตของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในประเทศไทย.
วิทยานิพนธ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรินทร์ มัทธนนที. (2544). โครงสร้างตลาดและกลยุทธ์การตลาดของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ใน
ประเทศไทย. ภาคนิพนธ์ เศรษฐศาสตร์การจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2538).ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่9.กรุงเทพฯ:
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.(2545).สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปีการเพาะปลูก
2543/2544 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- .(2546).สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปีการเพาะปลูก 2544/2545 กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์.
- .(2547).สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปีการเพาะปลูก 2545/2546 กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์.
- สำนักพัฒนาการปศุสัตว์และถ่ายทอดเทคโนโลยี.(2546) ข้อมูลเศรษฐกิจการปศุสัตว์ประจำปี2546.
กรมปศุสัตว์.
- สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย.(2540). วารสารธุรกิจอาหารสัตว์.กรุงเทพฯ. มกราคม-กุมภาพันธ์.2540.
- .(2541). วารสารธุรกิจอาหารสัตว์.กรุงเทพฯ. มกราคม-กุมภาพันธ์. 2541.
- .(2542). วารสารธุรกิจอาหารสัตว์.กรุงเทพฯ. พฤศจิกายน-ธันวาคม. 2542.
- .(2543). วารสารธุรกิจอาหารสัตว์.กรุงเทพฯ. มกราคม-กุมภาพันธ์. 2543.
- .(2544). วารสารธุรกิจอาหารสัตว์.กรุงเทพฯ. มกราคม-กุมภาพันธ์. 2544.
- .(2545). วารสารธุรกิจอาหารสัตว์.กรุงเทพฯ. มกราคม-กุมภาพันธ์. 2545.
- อำนวยการพิมพ์ มนุสุขและพิพิธ ศุภพิพัฒน์.(2521).การวิเคราะห์ในเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับ
อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ผสมในประเทศไทย.
- อััจฉิมา เศรษฐบุตรและสายสวรรค์ วัฒนพานิช. (2539). การบริหารการตลาด. พิมพ์ครั้งที่9. กุ
งเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Eranson, W.H. (1979). *Macroeconomic Theory and Policy* .(2d ed). New York :
McGraw Hill Book Company.
- McCarthy, E.J.andW.D.Perreault. (1990). *Basic Marketing : A Managerial Approach* (10th
ed). Homewood.,Illinois:Van Hoffman Paess.,1990.

Michael E. Porter (1990). *Competitive Advantage of Nation*. United States of America

Philip Kotler. (1997). *Marketing Management Analysis, Planning, Implementation, and Control*. (9th ed.). New Jersey : NorthWestern University.

Richards, Max De-Voc. (1963). *Reading in Management*. 2nd ed. Cincinnati, South-Western-pub. Co.

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

เรื่อง ศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในประเทศไทย

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย / ลง [] หน้าข้อที่ท่านเลือก

ส่วนที่ 1 รายละเอียดและสภาพทั่วไปของบริษัท

1.1 ข้อมูลทั่วไปของบริษัท

1. ชื่อโรงงาน / บริษัท _____

ที่ตั้งบริษัท _____

ที่ตั้งโรงงาน _____

เครื่องหมายทางการค้าของบริษัท _____ แบบ อะไรบ้าง _____

2. ประสบการณ์ในการทำงานด้านอาหารสัตว์ _____ ปี เริ่มกิจการเมื่อ พ.ศ. _____

3. ระยะเวลาในการประกอบธุรกิจ

[] 1-4 ปี [] 5-12 ปี [] มากกว่า 12 ปี

4. ทางบริษัทผลิตอาหารชนิดใดเป็นหลัก

[] อาหารไก่ [] อาหารสุกร [] อาหารโค [] อาหารเป็ด

5. อาหารสัตว์ที่ทำการผลิต

อาหารไก่ [] ส่งออก [] ไม่ส่งออก

อาหารสุกร [] ส่งออก [] ไม่ส่งออก

อาหารโค [] ส่งออก [] ไม่ส่งออก

อาหารเป็ด [] ส่งออก [] ไม่ส่งออก

6. บริษัทของท่านเป็นธุรกิจแบบ

[] ครบวงจร ผลิตอาหารสัตว์ มีฟาร์มเป็นของตนเองหรือฟาร์มสัญญา โรงงานฆ่าสัตว์

[] ไม่ครบวงจร ผลิตอาหารสัตว์เพื่อจำหน่ายเท่านั้น

ส่วนที่ 2. สภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

1.2 เงื่อนไขด้านปัจจัยการผลิต

1.2.1 กำลังการผลิตโดยรวมของบริษัทในปี 2546 เมื่อเทียบกับปี 2545

เพิ่มขึ้น คงที่ ลดลง

1.2.2 กำลังการผลิตที่ดำเนินการในปัจจุบันมีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาดอย่างไร

เหมาะสม กำลังการผลิตพอดีความต้องการ
 ไม่เหมาะสม กำลังการผลิตน้อย ความต้องการมาก
 กำลังการผลิตมาก ความต้องการน้อย

1.2.3 จำนวนแรงงานรวมในบริษัท ณ ปี 2546

พนักงานประจำสำนักงาน _____ คน

พนักงานโรงงาน _____ คน

ผู้เชี่ยวชาญ _____ คน

1.2.4 การพัฒนาความสามารถของแรงงานและพนักงานในบริษัทเพื่อให้ทราบรายละเอียดในสายงานของตน

ไม่เคย กำลังเตรียมการ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.2.5 ชนิดของอาหารสัตว์ที่ทำการผลิต

อาหารไก่ อาหารเม็ด อาหารเม็ดขบ อาหารผง

อาหารสุกร อาหารเม็ด อาหารเม็ดขบ อาหารผง

อาหารโค อาหารเม็ด อาหารเม็ดขบ อาหารผง

อาหารเป็ด อาหารเม็ด อาหารเม็ดขบ อาหารผง

1.2.6 อาหารสัตว์ที่ทำการผลิตเรียงตามลำดับความสำคัญของการผลิตของบริษัท (1 2 3)

() อาหารไก่ () อาหารสุกร () อาหารโค () อาหารเป็ด

1.2.7 การลงทุนในเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต ตั้งแต่ปี 2544

ไม่เคย กำลังเตรียมการ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.2.8 การลงทุนในการดูแลสิ่งแวดล้อมรอบโรงงานหรือสถานประกอบการ

ไม่เคย กำลังเตรียมการ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.2.9 วัสดุที่ใช้ในการผลิตอาหารสัตว์ ปริมาณการใช้วัสดุในการผลิตอาหารสัตว์ ณ ปี 2546 เทียบกับปี 2545

ข้าวโพด มีการใช้เพิ่มขึ้น คงที่ ลดลง ไม่มีการใช้เลย

ปลายข้าว มีการใช้เพิ่มขึ้น คงที่ ลดลง ไม่มีการใช้เลย

รำ มีการใช้เพิ่มขึ้น คงที่ ลดลง ไม่มีการใช้เลย

กากถั่วเหลือง มีการใช้เพิ่มขึ้น คงที่ ลดลง ไม่มีการใช้เลย

ปลาป่น มีการใช้เพิ่มขึ้น คงที่ ลดลง ไม่มีการใช้เลย

1.2.10 แหล่งเงินทุนในการประกอบกิจการหรือดำเนินงานในปัจจุบัน

แหล่งเงินทุน	ร้อยละ
กู้ยืมจากสถาบันการเงิน	
เงินทุนบริษัท	
อื่นๆ ระบุ.....	
รวม	100

1.3 เชื้อไขด้านอุปสงค์

1.3.1 ยอดขายในปี 2546 เมื่อเทียบกับปี 2545

[] เพิ่มขึ้น [] คงที่ [] ลดลง

1.3.2 กำไรในปี 2546 เมื่อเทียบกับปี 2545

[] เพิ่มขึ้น [] คงที่ [] ลดลง

1.3.3 ยอดขายในผลิตภัณฑ์หลักในปี 2546 เมื่อเทียบกับปี 2545

[] เพิ่มขึ้น [] คงที่ [] ลดลง

1.3.4 ส่วนแบ่งทางการตลาดในประเทศของบริษัทในปี 2546 เมื่อเทียบกับ 2545

[] เพิ่มขึ้น [] คงที่ [] ลดลง

1.3.5 การดำเนินงานในการขยายการส่งออกอาหารสัตว์ในต่างประเทศตั้งแต่ปี 2544

[] ไม่เคย [] กำลังเตรียมการ [] ดำเนินการอยู่

1.3.6 จำนวนผู้ซื้อ ผู้ค้า และตัวแทนจำหน่าย ในปี 2546 เทียบกับ ปี 2545

[] เพิ่มขึ้น [] คงที่ [] ลดลง

1.4. อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนกัน

1.4.1 การสนับสนุนที่ท่านได้รับจากผู้ซื้อ ผู้ค้า และตัวแทนจำหน่าย

	ได้รับการสนับสนุน	ไม่ได้รับการสนับสนุน
4.1.1 การออกแบบผลิตภัณฑ์		
4.1.2 การพัฒนาเทคนิคการผลิต		
4.1.3 การพัฒนากระบวนการผลิต		
4.1.4 การประกันคุณภาพผลิตภัณฑ์		
4.1.5 การชำระเงินล่วงหน้า		
4.1.6 การให้เงินลงทุน		
4.1.7 การช่วยเหลือด้านอื่นๆ		

1.4.2 บริษัทของท่านได้รับความช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากองค์กร ชมรม สมาคม หรือสถาบันอื่นๆ ในด้านใดบ้าง

	ได้รับการสนับสนุน	ไม่ได้รับการสนับสนุน
4.2.1 การตลาดและการให้ข้อมูลทางการตลาด		
4.2.2 การรับและการกระจายยอดสั่งซื้อ		
4.2.3 การหาวัตถุดิบ		
4.2.4 การหาอุปกรณ์และเครื่องจักร		
4.2.5 การฝึกอบรม		
4.2.6 การเงิน		
4.2.7 อื่นๆ _____ _____		

1.5 กลยุทธ์ โครงสร้าง และสภาพการแข่งขันของธุรกิจ

หัวข้อต่อไปนี้เป็นบริษัทของท่านมีการดำเนินการเช่นไร

1.5.1 ลูกค้านำหมายของบริษัทในปัจจุบัน (สามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ตัวแทนจำหน่าย ลูกค้าโดยตรง เกษตรกร ฟาร์มเลี้ยงสัตว์
 อื่นๆ _____

1.5.2 การแข่งขันทางราคาใช้การให้ส่วนลดทางการค้าแก่ลูกค้า

- ไม่ได้ใช้
 ใช้

1.5.3 การแข่งขันที่มีใช้ราคา ช่องทางการจำหน่าย

- ไม่ได้ใช้
 ใช้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ตัวแทนของบริษัทเอง
 ตัวแทนทั่วไปเช่นร้านค้าที่ขายอุปกรณ์ทางการเกษตร
 ขายตรง เช่น บริษัทที่มีการนำสินค้าไปสู่ฟาร์มโดยตรง
 อื่นๆ โปรดระบุ _____

1.5.4 การส่งเสริมการขายทางบริษัทมีการดำเนินการเช่นไรเพื่อให้สามารถเพิ่มยอดขาย

- ไม่ได้ใช้
 ใช้ โปรดระบุ การส่งเสริมการตลาดที่ใช้(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 การโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางวิทยุ โทรทัศน์ หรือสิ่งพิมพ์
 การขายตรง
 การให้รางวัลผู้ขาย
 การมีของแถมและของที่ระลึก

- การทดลองใช้ฟรี
- การลดราคา
- ระยะเวลาการให้สินเชื่อ
- การรับประกันสินค้า
- การให้รางวัลพนักงานขาย
- อื่นๆ โปรดระบุ _____

1.5.5 กลยุทธ์ของบริษัท.....

1.6 นโยบายของรัฐบาล

1.6.1 โรงงานของทางบริษัทมีระบบ ISO หรือไม่

- ไม่มี
- มี
- กำลังดำเนินการ

1.6.2 โรงงานของทางบริษัทมีระบบ GMP หรือไม่

- ไม่มี
- มี
- กำลังดำเนินการ

1.6.3 โรงงานของทางบริษัทมีระบบ HACCP หรือไม่

- ไม่มี
- มี
- กำลังดำเนินการ

1.6.4 ท่านคิดว่า ระบบ GMP และ HACCP ส่งผลอย่างไรต่อโรงงานของบริษัทผลิตอาหารสัตว์

- ไม่มีผล
- ช่วยในด้านการส่งออก
- ช่วยเพิ่มความมั่นใจให้กับลูกค้า ในด้านความปลอดภัยของอาหารสัตว์
- ช่วยในการจัดการภายในโรงงานผลิตอาหารสัตว์ได้ดีขึ้น

1.6.5 ท่านคิดว่าสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดระบบ GMP ได้หรือไม่

- ทำได้
- ทำไม่ได้ เพราะ
 - ไม่มีความจำเป็น
 - ขาดความรู้ความเข้าใจในการการทำ
 - มีรายละเอียดมากเกินไป
 - ขาดผู้แนะนำ
 - ไม่มีเงินทุน
 - อื่นๆ _____

1.6.6 ท่านคิดว่าสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดระบบ HACCP ได้หรือไม่

- ทำได้
- ทำไม่ได้ เพราะ
 - ยังไม่มีระบบ GMP ไม่มีความจำเป็น
 - มีรายละเอียดมากเกินไป
 - ไม่มีเงินทุน
 - ขาดความรู้ความเข้าใจในการทำ
 - ขาดผู้แนะนำ
 - อื่นๆ _____

GMP (Good Manufacturing Practices) หลักเกณฑ์ทั่วไปว่าด้วยการผลิตอาหารสัตว์ที่ดี

HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points) ระบบวิเคราะห์อันตรายและควบคุมวิกฤติ

1.6.7 นโยบายของรัฐบาลต่อไปนี้มีส่วนช่วยในการประกอบธุรกิจอาหารสัตว์

นโยบายที่เกี่ยวข้อง	การได้รับความช่วยเหลือ		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
การควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์			
การควบคุมการผลิต การนำเข้า และการจำหน่ายอาหารสัตว์			
การควบคุมราคาจำหน่าย			
การควบคุมการส่งอาหารสัตว์ออกนอกประเทศ			
การส่งเสริมการลงทุน			
การควบคุมการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์			

4. ข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดในการแข่งขันของธุรกิจอาหารสัตว์ที่ดำเนินการอยู่
จุดแข็ง และจุดอ่อนที่เกิดจากปัจจัยภายในของบริษัทของท่าน

รายการ	จุดแข็ง	จุดอ่อน
เงินทุน
แรงงาน
เทคโนโลยีในการผลิต
วัตถุดิบ
ราคา
ผลิตภัณฑ์
การดำเนินงานทาง การตลาด
แนวโน้มการขยายธุรกิจในอนาคต
อื่นๆ โปรดระบุ.....

โอกาสและอุปสรรคที่เกิดจากปัจจัยภายนอกองค์กรของท่าน ที่ไม่สามารถควบคุมได้

รายการ	โอกาส	อุปสรรค/ข้อจำกัด
การเมือง	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
เศรษฐกิจ	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
สภาพการแข่งขัน	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
วัฒนธรรมและวิถี ความเป็นอยู่	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
กฎหมาย	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
อื่นๆ โปรด ระบุ.....	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

ภาคผนวก ข

ผู้ประกอบการขนาดใหญ่

ตารางการให้คะแนน 1.2 เงื่อนไขปัจจัยการผลิต

รายการ	คะแนน เต็ม	คะแนน รวม	คะแนน รวม/ จำนวน ตัวอย่าง
ส่วนที่ 2			
1.2.1 กำลังการผลิตโดยรวมของบริษัทในปี 2546 เทียบ กับ ปี 2545	3	9	3
1.2.2 กำลังการผลิตที่ดำเนินการในปัจจุบันมีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาดอย่างไร	3	7	2.33
1.2.3 จำนวนแรงงานรวมในบริษัท ณ ปี 2546	1	2	0.67
1.2.4 การพัฒนาความสามารถของแรงงานและพนักงานในบริษัทเพื่อให้ทราบรายละเอียดในสายงานของตน	2	6	2
1.2.5 ชนิดของอาหารสัตว์ที่ทำการผลิต	2	6	2
1.2.7 การลงทุนในเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต ตั้งแต่ปี 2544	3	8	2.67
1.2.8 การลงทุนในการดูแลสิ่งแวดล้อม	3	8	2.67
1.2.9 วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต	15	45	15
รวม	32	91	30.3

ตารางการให้คะแนน 1.3 เงื่อนไขด้านอุปสงค์

รายการ	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนน รวม/จำนวน ตัวอย่าง
1.3.1 ยอดขายในปี 2546 เมื่อเทียบกับปี 2545	3	9	3
1.3.2 กำไรในปี 2546 เมื่อเทียบกับปี 2545	3	9	3
1.3.3 ยอดขายในผลิตภัณฑ์หลักในปี 2546 เมื่อเทียบกับปี 2545	3	9	3
1.3.4 ส่วนแบ่งทางการตลาดในประเทศ ในปี 2546 เทียบกับปี 2545	3	9	3
1.3.5 การดำเนินงานในการขยายการส่งออกอาหารสัตว์ในต่างประเทศตั้งแต่ปี 2544	3	9	3
1.3.6 จำนวนผู้ซื้อ ผู้ค้า และตัวแทนจำหน่าย ในปี 2546 เทียบกับปี 2545	3	9	3
รวม	18	54	18

ตารางการให้คะแนน 1.4 อุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องและสนับสนุน

รายการ	คะแนน เต็ม	คะแนน รวม	คะแนน รวม/ จำนวน ตัวอย่าง
1.4.1 ความช่วยเหลือที่ท่านได้รับจากผู้ซื้อ ผู้ค้า และตัวแทน จำหน่าย			
4.1.1 การออกแบบผลิตภัณฑ์	2	3	1
4.1.2 การพัฒนาเทคนิคการผลิต	2	5	1.67
4.1.3 การพัฒนากระบวนการผลิต	2	4	1.3
4.1.4 การประกันคุณภาพผลิตภัณฑ์	2	4	1.3
4.1.5 การชำระเงินล่วงหน้า	2	3	1
4.1.6 การให้เงินลงทุน	2	3	1
4.1.7 การช่วยเหลือด้านอื่นๆ	2	3	1
1.4.2 บริษัทของท่านได้รับความช่วยเหลือ หรือสนับสนุน จาก สมาคม องค์กร ชมรม หรือสถาบันอื่นๆ			
4.2.1 การตลาดและการให้ข้อมูลทางการตลาด	2	3	1
4.2.2 การรับและการกระจายยอดสั่งซื้อ	2	3	1
4.2.3 การหาวัตถุดิบ	2	6	2
4.2.4 การหาอุปกรณ์และเครื่องจักร	2	3	1
4.2.5 การฝึกอบรม	2	3	1
4.2.6 การเงิน	2	3	1
อื่นๆ	2	-	-
รวม	28	46	15.3

ตารางการให้คะแนน 1.5 กลยุทธ์ โครงสร้างและสภาพการแข่งขัน

รายการ	คะแนนเต็ม	คะแนน	คะแนน
		รวม	รวม/ จำนวน ตัวอย่าง
1.5.1การให้ส่วนลดทางการค้าของบริษัทแก่ลูกค้า	2	5	1.67
1.5.2ช่องทางการจำหน่าย	2	5	1.6
1.5.3การส่งเสริมการจำหน่าย	2	6	2
รวม	6	16	5.3

ตารางการให้คะแนน 1.6 นโยบายของรัฐบาล

รายการ	คะแนน เต็ม	คะแนน รวม	คะแนน รวม/ จำนวน ตัวอย่าง
1.6.1 โรงงานของทางบริษัทมีระบบ ISO	2	6	2
1.6.2 โรงงานของทางบริษัทมีระบบ GMP	2	6	2
1.6.3 โรงงานของบริษัทมีระบบ HACCP	2	5	1.67
1.6.4 ท่านคิดว่าระบบ GMP และ HACCP ส่งผลอย่างไรต่อ โรงงานของบริษัทผลิตอาหารสัตว์	4	12	4
1.6.5 ท่านคิดว่าสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดระบบ GMP ได้ หรือไม่	1	3	1
1.6.6 ท่านคิดว่าสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดระบบ HACCP ได้หรือไม่	1	3	1
1.6.7 นโยบายของรัฐบาลมีส่วนช่วยในการประกอบธุรกิจ อาหารสัตว์			
การควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์	3	6	2
การควบคุมการผลิต การนำเข้า และการจำหน่ายอาหารสัตว์	3	6	2
การควบคุมราคาจำหน่าย	3	6	2
การควบคุมการส่งออกอาหารสัตว์ออกนอกประเทศ	3	3	1
การส่งเสริมการลงทุน	3	5	1.67
การควบคุมการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์	3	6	3
รวม	30	67	23.3

ผู้ประกอบการขนาดกลาง

ตารางการให้คะแนน 1.2 เงื่อนไขปัจจัยการผลิต

รายการ	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนน รวม/จำนวน ตัวอย่าง
ส่วนที่ 2			
1.2.1 กำลังการผลิตโดยรวมของบริษัทในปี 2546 เทียบ กับ ปี 2545	3	5	2.5
1.2.2 กำลังการผลิตที่ดำเนินการในปัจจุบันมีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาดอย่างไร	3	6	3
1.2.3 จำนวนแรงงานรวมในบริษัท ณ ปี 2546	1	1	0.5
1.2.4 การพัฒนาความสามารถของแรงงานและพนักงานในบริษัทเพื่อให้ทราบรายละเอียดในสายงานของตน	2	3	1.5
1.2.5 ชนิดของอาหารสัตว์ที่ทำการผลิต	2	2	1
1.2.7 การลงทุนในเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต ตั้งแต่ปี 2544	3	4	2
1.2.8 การลงทุนในการดูแลสิ่งแวดล้อม	3	4	2
1.2.9 วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต	15	22	11
รวม	32	47	23.5

ตารางการให้คะแนน 1.3 เงื่อนไขด้านอุปสงค์

รายการ	คะแนน เต็ม	คะแนน รวม	คะแนน รวม/จำนวน ตัวอย่าง
1.3.1 ยอดขายในปี 2546 เมื่อเทียบกับปี 2545	3	5	2.5
1.3.2 กำไรในปี 2546 เมื่อเทียบกับปี 2545	3	5	2.5
1.3.3 ยอดขายในผลิตภัณฑ์หลักในปี 2546 เมื่อเทียบกับปี 2545	3	5	2.5
1.3.4 ส่วนแบ่งทางการตลาดในประเทศ ในปี 2546 เทียบกับปี 2545	3	4	2
1.3.5 การดำเนินงานในการขยายการส่งออกอาหารสัตว์ในต่างประเทศตั้งแต่ปี 2544	3	2	1
1.3.6 จำนวนผู้ซื้อ ผู้ค้า และตัวแทนจำหน่าย ในปี 2546 เทียบกับปี 2545	3	4	2
รวม	18	25	12.5

ตารางการให้คะแนน 1.4 อุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องและสนับสนุน

รายการ	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนน รวม/จำนวน ตัวอย่าง
1.4.1 ความช่วยเหลือที่ท่านได้รับจากผู้ซื้อ ผู้ค้า และตัวแทน จำหน่าย			
4.1.1 การออกแบบผลิตภัณฑ์	2	3	1.5
4.1.2 การพัฒนาเทคนิคการผลิต	2	2	1
4.1.3 การพัฒนาระบบการผลิต	2	2	1
4.1.4 การประกันคุณภาพผลิตภัณฑ์	2	2	1
4.1.5 การชำระเงินล่วงหน้า	2	2	1
4.1.6 การให้เงินลงทุน	2	2	1
4.1.7 การช่วยเหลือด้านอื่นๆ	2	2	1
1.4.2 บริษัทของท่านได้รับความช่วยเหลือ หรือสนับสนุน จาก สมาคม องค์กร ชมรม หรือสถาบันอื่นๆ			
4.2.1 การตลาดและการให้ข้อมูลทางการตลาด	2	3	1.5
4.2.2 การรับและการกระจายยอดสั่งซื้อ	2	2	1
4.2.3 การหาวัตถุดิบ	2	3	1.5
4.2.4 การหาอุปกรณ์และเครื่องจักร	2	2	1
4.2.5 การฝึกอบรม	2	3	1.5
4.2.6 การเงิน	2	2	1
อื่นๆ	2	-	-
รวม	28	30	15

ตารางการให้คะแนน 1.5 กลยุทธ์ โครงสร้างและสภาพการแข่งขัน

รายการ	คะแนน เต็ม	คะแนน รวม	คะแนน รวม/ จำนวน ตัวอย่าง
1.5.1การให้ส่วนลดทางการค้าของบริษัทแก่ลูกค้า	2	3	1.5
1.5.2ช่องทางการจำหน่าย	2	3	1.5
1.5.3การส่งเสริมการจำหน่าย	2	3	1.5
รวม	6	9	4.5

ตารางการให้คะแนน 1.6 นโยบายของรัฐบาล

รายการ	คะแนน เต็ม	คะแนน รวม	คะแนน รวม/ จำนวน ตัวอย่าง
1.6.1 โรงงานของทางบริษัทมีระบบ ISO	2	0	0
1.6.2 โรงงานของทางบริษัทมีระบบ GMP	2	2	1
1.6.3 โรงงานของบริษัทมีระบบ HACCP	2	1	0.5
1.6.4 ท่านคิดว่าระบบ GMP และ HACCP ส่งผลอย่างไรต่อ โรงงานของบริษัทผลิตอาหารสัตว์	4	2	1
1.6.5 ท่านคิดว่าสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดระบบ GMP ได้ หรือไม่	1	2	1
1.6.6 ท่านคิดว่าสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดระบบ HACCP ได้หรือไม่	1	2	1
1.6.7 นโยบายของรัฐบาลมีส่วนช่วยในการประกอบธุรกิจ อาหารสัตว์			
การควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์	3	5	2.5
การควบคุมการผลิต การนำเข้า และการจำหน่ายอาหารสัตว์	3	5	2.5
การควบคุมราคาจำหน่าย	3	4	2
การควบคุมการส่งออกอาหารสัตว์ออกนอกประเทศ	3	2	1
การส่งเสริมการลงทุน	3	4	2
การควบคุมการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์	3	3	1.5
รวม	30	32	16

ผู้ประกอบการขนาดย่อม

ตารางการให้คะแนน 1.2 เงื่อนไขปัจจัยการผลิต

รายการ	คะแนน เต็ม	คะแนนรวม	คะแนน รวม/จำนวน ตัวอย่าง
ส่วนที่ 2			
1.2.1 กำลังการผลิตโดยรวมของบริษัทในปี 2546 เทียบ กับ ปี 2545	3	6	2
1.2.2 กำลังการผลิตที่ดำเนินการในปัจจุบันมีความเหมาะสมกับความต้องการของตลาดอย่างไร	3	6	2
1.2.3 จำนวนแรงงานรวมในบริษัท ณ ปี 2546	1	2	0.67
1.2.4 การพัฒนาความสามารถของแรงงานและพนักงานในบริษัทเพื่อให้ทราบรายละเอียดในสายงานของตน	2	6	2
1.2.5 ชนิดของอาหารสัตว์ที่ทำการผลิต	2	5	1.67
1.2.7 การลงทุนในเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิต ตั้งแต่ปี 2544	3	7	2.3
1.2.8 การลงทุนในการดูแลสิ่งแวดล้อม	3	8	2.67
1.2.9 วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต	15	27	9
รวม	32	67	22.3

ตารางการให้คะแนน 1.3 เงื่อนไขด้านอุปสงค์

รายการ	คะแนน เต็ม	คะแนนรวม	คะแนน รวม/จำนวน ตัวอย่าง
1.3.1 ยอดขายในปี 2546 เมื่อเทียบกับปี 2545	3	6	2
1.3.2 กำไรในปี 2546 เมื่อเทียบกับปี 2545	3	6	2
1.3.3 ยอดขายในผลิตภัณฑ์หลักในปี 2546 เมื่อเทียบกับปี 2545	3	6	2
1.3.4 ส่วนแบ่งทางการตลาดในประเทศ ในปี 2546 เทียบกับปี 2545	3	6	2
1.3.5 การดำเนินงานในการขยายการส่งออกอาหารสัตว์ในต่างประเทศตั้งแต่ปี 2544	3	4	1.3
1.3.6 จำนวนผู้ซื้อ ผู้ค้า และตัวแทนจำหน่าย ในปี 2546 เทียบกับปี 2545	3	6	2
รวม	18	34	11.3

ตารางการให้คะแนน 1.4 อุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องและสนับสนุน

รายการ	คะแนน เต็ม	คะแนนรวม	คะแนน รวม/จำนวน ตัวอย่าง
1.4.1 ความช่วยเหลือที่ท่านได้รับจากผู้ซื้อ ผู้ค้า และตัวแทน จำหน่าย			
4.1.1 การออกแบบผลิตภัณฑ์	2	4	1.3
4.1.2 การพัฒนาเทคนิคการผลิต	2	4	1.3
4.1.3 การพัฒนาระบบการผลิต	2	5	1.67
4.1.4 การประกันคุณภาพผลิตภัณฑ์	2	4	1.3
4.1.5 การชำระเงินล่วงหน้า	2	3	1
4.1.6 การให้เงินลงทุน	2	3	1
4.1.7 การช่วยเหลือด้านอื่นๆ	2	-	-
1.4.2 บริษัทของท่านได้รับความช่วยเหลือ หรือสนับสนุน จาก สมาคม องค์กร ชมรม หรือสถาบันอื่นๆ			
4.2.1 การตลาดและการให้ข้อมูลทางการตลาด	2	5	1.67
4.2.2 การรับและการกระจายยอดสั่งซื้อ	2	3	1
4.2.3 การหาวัตถุดิบ	2	5	1.67
4.2.4 การหาอุปกรณ์และเครื่องจักร	2	3	1
4.2.5 การฝึกอบรม	2	3	1
4.2.6 การเงิน	2	4	1.3
อื่นๆ	2	-	-
รวม	28	46	15.2

ตารางการให้คะแนน 1.5 กลยุทธ์ โครงสร้างและสภาพการแข่งขัน

รายการ	คะแนนเต็ม	คะแนน รวม	คะแนน รวม/ จำนวน ตัวอย่าง
1.5.1การให้ส่วนลดทางการค้าของบริษัทแก่ลูกค้า	2	5	1.67
1.5.2ช่องทางการจำหน่าย	2	4	1.3
1.5.3การส่งเสริมการจำหน่าย	2	4	1.3
รวม	6	13	4.3

ตารางการให้คะแนน 1.6 นโยบายของรัฐบาล

รายการ	คะแนน เต็ม	คะแนน รวม	คะแนน รวม/ จำนวน ตัวอย่าง
1.6.1 โรงงานของทางบริษัทมีระบบ ISO	2	1	0.3
1.6.2 โรงงานของทางบริษัทมีระบบ GMP	2	2	0.67
1.6.3 โรงงานของบริษัทมีระบบ HACCP	2	0	0
1.6.4 ท่านคิดว่าระบบ GMP และ HACCP ส่งผลอย่างไรต่อ โรงงานของบริษัทผลิตอาหารสัตว์	4	3	1
1.6.5 ท่านคิดว่าสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดระบบ GMP ได้ หรือไม่	1	2	0.67
1.6.6 ท่านคิดว่าสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดระบบ HACCP ได้หรือไม่	1	2	0.67
1.6.7 นโยบายของรัฐบาลมีส่วนช่วยในการประกอบธุรกิจ อาหารสัตว์			
การควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์	3	6	2
การควบคุมการผลิต การนำเข้า และการจำหน่ายอาหารสัตว์	3	5	1.67
การควบคุมราคาจำหน่าย	3	5	1.67
การควบคุมการส่งออกอาหารสัตว์ออกนอกประเทศ	3	3	1
การส่งเสริมการลงทุน	3	4	1.3
การควบคุมการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์	3	4	1.3
รวม	30	37	12.3

อภิธานศัพท์

อภิธานศัพท์

ประเภทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprise: SME) ตามกฎกระทรวงอุตสาหกรรมลงวันที่ 11 กันยายน 2545 กำหนดขนาดของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม โดยใช้จำนวนการจ้างงาน หรือมูลค่าสินทรัพย์ถาวรไม่รวมที่ดินของวิสาหกิจ และให้ถือจำนวนการจ้างงานหรือมูลค่าสินทรัพย์ถาวรที่น้อยกว่าเป็นเกณฑ์กำหนดโดยแบ่งกลุ่มประเภทของกิจการเป็น 4 ประเภท ได้แก่ (สำนักวิจัยและพัฒนา สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2547)

กิจการผลิตสินค้า (Manufacturing Sector) จำนวนการจ้างงานไม่เกิน 50 คน หรือสินทรัพย์ถาวรไม่รวมที่ดิน ไม่เกิน 50 ล้านบาท เป็นวิสาหกิจขนาดย่อม และจำนวนการจ้างงานตั้งแต่ 51-200 คน หรือสินทรัพย์ถาวรไม่รวมที่ดินมากกว่า 50 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 200 ล้านบาทเป็นวิสาหกิจขนาดกลาง

กิจการบริการ (Service Sector) จำนวนการจ้างงานไม่เกิน 50 คน หรือสินทรัพย์ถาวรไม่รวมที่ดิน ไม่เกิน 50 ล้านบาท เป็นวิสาหกิจขนาดย่อม และจำนวนการจ้างงานตั้งแต่ 51-200 คน หรือสินทรัพย์ถาวรไม่รวมที่ดินมากกว่า 50 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 200 ล้านบาทเป็นวิสาหกิจขนาดกลาง

กิจการค้าส่ง (Wholesale Sector) จำนวนการจ้างงานไม่เกิน 25 คน หรือสินทรัพย์ถาวรไม่รวมที่ดิน ไม่เกิน 50 ล้านบาท เป็นวิสาหกิจขนาดย่อม และจำนวนการจ้างงานตั้งแต่ 26-50 คน หรือสินทรัพย์ถาวรไม่รวมที่ดินมากกว่า 50 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 100 ล้านบาทเป็นวิสาหกิจขนาดกลาง

กิจการค้าปลีก (Retail Sector) จำนวนการจ้างงานไม่เกิน 15 คน หรือสินทรัพย์ถาวรไม่รวมที่ดิน ไม่เกิน 30 ล้านบาท เป็นวิสาหกิจขนาดย่อม และจำนวนการจ้างงานตั้งแต่ 16-30 คน หรือสินทรัพย์ถาวรไม่รวมที่ดินมากกว่า 60 ล้านบาท เป็นวิสาหกิจขนาดกลาง

ตามคำจำกัดความข้างต้นสามารถสรุปได้ดังตาราง

การจำแนกประเภทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ประเภท	ขนาดย่อม		ขนาดกลาง	
	จำนวน (คน)	สินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)	จำนวน (คน)	สินทรัพย์ถาวร (ล้านบาท)
กิจการผลิตสินค้า	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 50	51-200	เกินกว่า 50-200
กิจการบริการ	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 50	51-200	เกินกว่า 50-200
กิจการการค้า				
การค้าส่ง	ไม่เกิน 25	ไม่เกิน 50	26-50	เกินกว่า 50-100
การค้าปลีก	ไม่เกิน 15	ไม่เกิน 30	16-30	เกินกว่า 30-60

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) , 2547

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวสุนิดา พลังศักดิ์
วันเดือนปีเกิด	29 ธันวาคม 2522
สถานที่เกิด	จังหวัดอุบลราชธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	29/5 ถ.เฉลิมเขต 2 แขวงวัดเทพศิรินทร์ เขตป้อมปราบฯ กรุงเทพมหานคร 10100
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่เงินฝาก สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานบริษัทการบินไทย จำกัด
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2540	มัธยมศึกษาปีที่ 6 (วิทย์-คณิต) โรงเรียนสายปัญญาฯ
พ.ศ.2544	เศรษฐศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
พ.ศ.2549	เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การจัดการ) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ